لغة البشتو

إدارة أوقاف

...لح عبدالعزيز الراجحي

د مسلمانې ښځې خاصو احکامو ته يوه پاملرنه

ليکنه

داکتر/ صالح بن فوزان الفوزان

ژباړنه

عبد النافع زُلال

طبع على نفقة
إدارة أوقاف صالح عبدالعزيز الراجحي
غفر الله له ولوالديه ولذريته ولجميع المسلمين

يهدى ولا يباع

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مسلمانې ښځې خاصو احکامو ته يوه پاملرنه

ليکنه
ډاکټر/ صالح بن فوزان الفوزان

ژباړنه
عبد النافع زُلال

يهدى ولا يباع

(c) ketabton.com: The Digital Library

ح وزارة الشؤون الإسلامية والأوقاف والدعوة والإرشاد، ١٤٢٤هـ

فهرسة مكتبة الملك فهد الوطنية أثناء النشر

الفوزان ، صالح بن فوزان

تنبيهات على احكام تخص المؤمنات. /صالح بن فوزان الفوزان

.- الرياض، ١٤٢٤هـ.

٢٠٨ ص ، ١٢ × ١٧ سم

ردمك : ٢-٤٤١-٢٩-٩٩٦٠

(النص باللغة البشتو)

١- المرأة في الإسلام ٢- العبادات (فقه إسلامي) أ- العنوان

ديوي ٢١٩,١ ١٤٢٤/٥٩١٧

رقم الإيداع : ١٤٢٤/٥٩١٧

ردمك : ٢-٤٤١-٢٩-٩٩٦٠

الطبعة الأولى

١٤٢٤هـ

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحيم

سريزه

الحمد لله الذي قدر فهدى، وخلق الزوجين الذكر والأنثى، من نطفة إذا تمنى، وأشهد أن لا إله إلا الله وحده لا شريك له، له الحمد في الآخرة والأولى، وأشهد أن محمداً عبده ورسوله عُرج به إلى السماء فرأى من آيات ربه الكبرى، صلى الله عليه وعلى آله وأصحابه أولي المناقب والنهى، وسلم تسليماً كثيراً مؤبداً.

أما بعد:

لدې کبله چې ښځه په اسلام کې لوړ مقام لري، او زياتې دندې ورپه غاړه دي، او پيغمبر ﷺ به ښځو ته خاصې لارښوونې کولې، او ددوی په باره کې دعرفات په خطبه کې هم توصيه کړيده، نو دا ددې خبرې ښکارندوی*[1] ده چې دښځو

(١) دکومې کلمې خوا کې چې دستوري (*) نښه ده، نومړې کلمه د کتاب په اخير کې دمرادفو کلماتو په لست کې راغلې ده، نو دنومړې کلمې ددوهمې لهجې يا معنى لپاره دي لست ته مراجعه وشي.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسلماني ښځي ته په خاص ډول خطر متوجه دی، تر څو يې عزت پايمال شي، او له خپل اصلي حيثيت او مرتبې نه را پرېوځي، نو ځکه پکار ده چي نوموړي خطر ته دمسلماني ښځي پام راوګرځول شي، او دنجات لاره ورته په ګوته شي.

او زه هيله لرم چي دا کتاب به ددې لاري لپاره يوه نښه او علامه وي، چي د(مسلماني ښځي) دخاصو احکامو يادښت پکښي شويدی.

او دا کتاب يو ناچيزه عمل، او متواضع هڅه ده،او هيله ده چي لوی الله ﷻ به هغه (دبنده) دتوان په اندازه ګټور وګرځوي، او دا پدې لاره کي لومړی قدم دی، او هيله ده چي نور لوی او هر اړخيزه قدمونه به هم پدې لاره کي واخيستل شي، تر څو دا کار خپل دکمال درجې ته ورسيږي.

او هغه څه چي ما پدې بيړني لحظه کي وړاندي کړي دي هغه په لاندي ډول دي:

لومړی فصل: عمومي احکام.

دوهم فصل: دښځي دجسمي زينت مربوط احکام.

دريم فصل: دحيض او استحاضت او نفاس مربوط احکام.

څلورم فصل: دلباس او حجاب (پردې) مربوط احکام.

پنځم فصل: دښځي دلمانځه مربوط احکام.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږم فصل: دښځي دجنازې دلمانځه مربوط احکام.

اووم فصل: دښځي دروژې نيولو مربوط احکام.

اتم فصل: دښځي دحج کولو مربوط احکام.

نهم فصل: دګډ ژوند او دهغه پاى ته رسولو مربوط احکام.

لسم فصل: دښځو دعزت او عفت ساتلو مربوط احکام.

مؤلف

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړی فصل: عمومي احکام

۱-داسلام نه مخکي دوره کي دښځي مقام:

داسلام نه وړاندي دوري څخه مراد دجاهليت هغه زمانه ده کومه چي په خاص ډول عربو او په عام ډول ټولو انسانانو پکي ژوند کاوه، په کومه کي چي انسانان له پيغمبرانو او دهدايت او ښيګڼي له لارو نه بي برخي وه، نو لکه څنګه چي په حديث کي راغلي- الله ددوی حال ته وکتل، او پرته له ځينو اهل کتاب نه، پر نورو ټولو عربو او عجمو يي خپل غضب نازل کړ.

او ښځي پدې وخت کي خصوصاً په عربي ټولنه کي- په يو مشکل او سخت وضعيت کي ژوند کاوه، څکه چي دهغوی به ښځينه اولاد نه خوښيدل، او ځينو به هغه ژوندی ښخوله تر څو تر خاورو لاندي مړه شي، او ځينو نورو (چي به پريښودله) نو په ژوند کي به يې خواره او ذليله ساتله، لکه څنګه چي الله تعالی فرمايي: ﴿وَإِذَا بُشِّرَ أَحَدُهُمْ بِالأُنثَى ظَلَّ وَجْهُهُ مُسْوَدًّا وَهُوَ كَظِيمٌ * يَتَوَارَى مِنَ الْقَوْمِ مِن سُوءِ مَا بُشِّرَ بِهِ أَيُمْسِكُهُ عَلَى هُـونٍ أَمْ يَدُسُّهُ فِي التُّرَابِ أَلاَ سَاء مَا يَحْكُمُونَ﴾ [د النحل سورت: ۵۸-۵۹ آيتونه].

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمه: او کله چي لدوی نه یوه ته دلور زیری ورکړ شي نو مخ یي تور واوړي او له غوسي نه ډك شي، له خپل قوم او خلکو نه پټیږي د هغه بد زیري په خاطر، (نه پوهیږي چي) آیا دا (لور) په سپکوالي له ځان سره وساتي، او که یي ژوندۍ په خاورو کي ښخه کړي، نو دا ډیره بده فیصله ده کومه چي دوی یي (دالله ﷻ په باره کي) کوي.

او فرمايي: ﴿وَإِذَا الْمَوْؤُودَةُ سُئِلَتْ * بِأَيِّ ذَنبٍ قُتِلَتْ﴾ [د التکویر سورت: ۸-۹ آیتونه].

ترجمه: او کله چي له هغي لور نه چي په ژوندون ښخ شوې وه پوښتنه وشي، (چي) په کومه ګناه ښخه شوې وه.

الموءوده: هغه انجلۍ* ته وايي کومه چي ژوندۍ په خاورو کي ښخه شي تر څو هلته مړه شي.

او چي کله (به ښځه) له ښځیدلو نه بچ شوه، نو ډیر دخوارۍ او سپکوالي ډك ژوند به یې وو، چي له خپلوانو نه به یې څوك مړ شو، نو دا به یې د میراث نه محرومه وه، که څومره زیات مال به یې هم وو، او که څومره به دا غریبه او مسکینه هم وه؛ ځکه هغوی به میراث یواځي نارینه* وو ته ورکاوه، نه ښځو ته، بلکه ښځه به له خپل خاوند نه دده دنورو اموالو په شان په

(c) ketabton.com: The Digital Library

میراث پاتي کیده، او ډیر زیات شمیر ښځو به دیوه خاوند سره ژوند کاوه، ځکه چي هغوی به بیله کوم حد او اندازې نه ښځي کولي، بیله دي چي دهغو مشکلاتو او ظلم اوتیري په باره کي فکر وکړي کوم چي به ددوی ښځو ته په همدې خاطر رسیدلو.

۲-دښځي مقام په اسلام کي:

کله چي اسلام راغی نو دا ټول ظلمونه یې له ښځي نه لري کړل، او دهغې انساني کرامت او اعتبار یې بیا راژوندی کړ، الله ﷻ فرمایي: ﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُم مِّن ذَكَرٍ وَأُنثَى﴾ [د الحجرات سورت: ۱۳ آیت].

ترجمه: اې خلکو ما تاسو له نر او ښځي نه پیدا کړي یاست.

نو پدې آیت کي الله ﷻ فرمایلي دي: چي ښځه دانساني ارزښت* په لحاظ له نارینه سره شریکه ده، لکه څنګه چي دعمل په ثواب او عذاب کي له هغه سره شریکه ده، ﴿مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِّن ذَكَرٍ أَوْ أُنثَى وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهُ حَيَاةً طَيِّبَةً وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُم بِأَحْسَنِ مَا كَانُواْ يَعْمَلُونَ﴾ [د النحل سورت: ۹۷ آیت].

ترجمه: د نر او ښځي نه چي څوك نیك عمل وکړي په

(c) ketabton.com: The Digital Library

داسې حال کې چې مؤمن وي، نو هغه ته به (په دنيا کې) مونږ ښه ژوند ورکړو، او (په آخرت کې به) خامخا ددوی دنيکو عملونو اجرونه او ثوابونه ورکړو.

او فرمايي: ﴿لِيُعَذِّبَ اللَّهُ الْمُنَافِقِينَ وَالْمُنَافِقَاتِ وَالْمُشْرِكِينَ وَالْمُشْرِكَاتِ﴾ [د الاحزاب: ٧٣ آيت].

ترجمه: ددې لپاره چې الله منافقو نرو او ښځو ته، او مشركو نرو او ښځو ته عذاب ورکړي.

او الله ﷻ لدې نه منعه کړېده چې ښځه دميره په موروثه مال کې وشميرل شي، الله ﷻ فرمايي: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ لاَ يَحِلُّ لَكُمْ أَن تَرِثُواْ النِّسَاء كَرْهًا﴾ [د النساء سورت: ١٩ آيت].

ترجمه: اې مؤمنانو تاسو ته روا ندي چې ښځې په زور سره دميراث په توګه* واخلئ.

نو اسلام ښځې ته دهغې دشخصيت استقلال ورکړ، او دا يې دميراث اخيستلو مستحقه وبلله، نه دا چې بل څوك يې دميراث په توګه واخلي، او وهغې ته يې دخپلو خپلوانو په ميراث کې حق ورکړ، الله ﷻ فرمايي: ﴿لِّلرِّجَالِ نَصِيبٌ مِّمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ وَالأَقْرَبُونَ وَلِلنِّسَاء نَصِيبٌ مِّمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ

(c) ketabton.com: The Digital Library

وَالأَقْرَبُونَ مِمَّا قَلَّ مِنْهُ أَوْ كَثُرَ نَصِيبًا مَّفْرُوضًا﴾ [د النساء سورت: ٧ آيت].

ترجمه: دنارينه وو لپاره په هغه مال كي چي مور او پلار او (نورو) خپلوانو (ميراث) پري ايښي وي حق دى، او دښځو لپاره په هغه مال كي چي مور او پلار او (نورو) خپلوانو (ميراث) پري ايښي وي حق دى، كه دا (مال) لږ وي او كه ډير، (دا د الله ﷻ له طرف نه) فرض شوې او ټاكل شوې حصه ده.

او فرمايي: ﴿يُوصِيكُمُ اللّهُ فِي أَوْلاَدِكُمْ لِلذَّكَرِ مِثْلُ حَظِّ الأُنثَيَيْنِ فَإِن كُنَّ نِسَاء فَوْقَ اثْنَتَيْنِ فَلَهُنَّ ثُلُثَا مَا تَرَكَ وَإِن كَانَتْ وَاحِدَةً فَلَهَا النِّصْفُ﴾ [د النساء سورت: ١١ آيت].

ترجمه: الله ﷻ تاسو ته ستاسو داولادونو په باره كي وصيت (امر) كوي چي دنر برخه (په ميراث كي) ددوو ښځو په اندازه ده، او كه چيري ښځي له دوو نه زياتي وې، نو هغوى لره د موروثه مال له درو حصو نه دوې حصې دي، او كه يوه ښځه وه نو دهغي حق (دموروثه مال څخه) نيمه حصه ده.

او نور داسي آيتونه چي دمور، لور، خور، او ميرمني په حيث دښځي دميراث اخيستلو په باره كي راغلي دي.

او دګډ ژوند په حصه كي الله ﷻ زيات نه زيات دځلورو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښځو کول روا کړيدي، هغه هم پدې شرط چي دښځو په مينځ کي عدالت وکولای شي، او له دوی سره يي نيك ژوند او ښه سلوك واجب کړی دی، الله ﷻ فرمايي: ﴿وَعَاشِرُوهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ﴾ [د النساء سورت: ۱۹ آيت].

ترجمه: او خپلو ښځو سره په نيکۍ ژوند او سلوك وکړئ.

او مهر يې دښځي حق وګرځاوه، او امر يې وکړ چي هغه په پوره ډول خپله ښځي ته ورکړ شي، خو که هغې په خپله خوښه (چا ته) وروبخښه (نو بيا يي اخيستل روا دي)، الله ﷻ فرمايي: ﴿وَآتُواْ النَّسَاء صَدُقَاتِهِنَّ نِحْلَةً فَإِن طِبْنَ لَكُمْ عَن شَيْءٍ مِّنْهُ نَفْسًا فَكُلُوهُ هَنِيئًا مَّرِيئًا﴾ [د النساء سورت: ٤ آيت].

ترجمه: او ښځو ته دهغوی مهرونه په خوشحالۍ سره ورکړئ، او که چيري دوی په ښه زړه تاسو ته (له خپل مهرنه) څه در کړل، نو بيا يي په خوند او حلاله سره وخورئ.

او الله ﷻ ښځي ته دخپل خاوند په کور کي دواکدارۍ، امر کولو، منعه کولو، او پر خپل اولاد باندي دتسلط لرلو حق ورکړی دی، پيغمبر ﷺ فرمايي: «الْمَرْأَةُ رَاعِيَةٌ فِي بَيْتِ زَوْجِهَا وَمَسؤولَةٌ عَنْ رَعِيَّتِهَا» (بخاري).

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمه: ښځه دخپل خاوند په کور کې پالونکې ده، او دخپل لاس لاندې کسانو څخه مسئوله ده.

او پر خاوند يې دهغې خوراك او پوشاك دعادت سره سم فرض کړيدي.

۳-داسلام دښمنان او دهغوی لاس پوڅي غواړی چې په اوس عصر کې له ښځې نه دهغې کرامت او حقوق واخلي:

داسلام دښمنان چې په حقيقت کې دکفارو او منافقينو په شمول ټول دانسانيت دښمنان دي او کوم کسان چې په زړونو کې يې (دکفر او نفاق) مرض ځای نيولی دی- لدې نه ډير په غوسه* دي چې ښځه په اسلام کې دکرامت، عزت او حفاظت خاونده ده؛ ځکه داسلام دښمنان يعني کفار او منافقين غواړي چې ښځه دتخريب او ورانۍ وسيله او دام جوړ کړي چې په هغه سره دکمزوري ايمان او حيواني شهوت خاوندان ښکار کړي، تر څو له هغې نه خپل دسرکښه شهوت مقصد پوره کړي، لکه څنګه چې الله ﷻ فرمايي: ﴿وَيُرِيدُ الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الشَّهَوَاتِ أَن تَمِيلُواْ مَيْلاً عَظِيمًا﴾ [د النساء سورت: ۲۷ آيت].

ترجمه: او هغه کسان چې دخپلو شهوتونو متابعت کوي غواړي چې تاسو (له دين څخه) په لويه پيمانه انحراف وکړئ (او

(c) ketabton.com: The Digital Library

بې لارې شي).

او کوم مسلمانان چي په زړونو کي يې دنفاق مرض دى غواړي چي ښځه دشهوت او شيطاني غرايزو دخاوندانو لپاره يو ارزانه سودا وي، چي دوى يې د خپلو سترګو په وړاندى په ښکلي منظر سره ښکاره وګوري، او يا دا چي له هغي نه بله بده او بې حيا استفاده وکړي؛ نو ځکه خو دوى کوشش کوي چي هغه له خپل کور نه بهر* راوباسي تر څو له نارينه وو سره څنګ په څنګ کار وکړي، او يا دنرسي په شکل په روغتون کي دنارينه وو خدمت وکړي، او يا په الوتکه کي ميلمه پاله وي، او يا (دنر او ښځو) ګډ مکتب او مدرسه کي متعلمه يا معلمه وي، او يا په ستيج باندي اداکاره وي، او يا سندر غاړه وي، او يا په مختلفو نشراتي وسايلو کي په بي حيا او شهوت انګيزه آواز سره نطاقي وکړي.

بربنډو او بداخلاقو مجلو دبربنډو او بې حيا نجونو عکسونه* دخپلو مجلو درواجولو او خرڅولو وسيله ګرځولې ده، او ځيني تاجران او دکارخانو خاوندان هم لدې عکسونو نه دخپلو مالونو درواجولو کار اخلي، او داسي عکسونه* په خپلو توليداتو او مالونو باندي نښلوي، چي دداسي بي ځايه او

(c) ketabton.com: The Digital Library

غلطو کارونو او تدبيرونو په وجه ښځه په کور کي له خپلي اساسي وظيفي نه ليري شوي ده، او په نتيجه کي يې خاوندان مجبوره شوي چي دخپلو اولادونو دتربيي او دکورونو دکارونو دتنظيم لپاره پردۍ خادمې* ونيسي، چي دا کار دډيرو فتنو او لويو ورانکاريو سبب ګرځيدلی دی.

۴- مونږ له کور نه بهر دښځي دکار کولو مخالف نه يو که چيري دلاندنيو شرايطو سره برابر وي:

ا- کله چي ښځه کار ته ضرورت ولري، او يا ټولنه ددې کار ته داسي اړتيا ولري چي په نارينه وو کي څوك هغه کار نشي کولای.

ب- ښځه به دا کار به هله کوي چي دکور کار يي سرته رسولی وي، کوم چي ددې اساسي وظيفه ده.

ج- دا کار به دښځو په ساحه کي وي، لکه ښځو ته ښوونه کول، دهغوی معالجه کول، او يا دنرسي په حيث دهغوی خدمت کول، او دسړو څخه به جدا او بيل وي.

د- همدارنګه ښځي ته روا دي، بلکه فرض دي چي د دين احکام زده کړي، او يا يې دضرورت په وخت نورو ته وښايي، خو ښوونه به يې دښځو په مينځ کي وي، او همدارنګه کولای

(c) ketabton.com: The Digital Library

شي چي (ديني) درسونو ته په مسجد او يا بل ځای کي حاضره شي، په شرط ددې چي مستوره او پټه به وي، او له نارينه وو څخه بيله وي، لکه څنګه چي داسلام په شروع کي به ښځو زده کړه کول او مسجدونو ته به تللې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوهم فصل

دښځي جسمي زينت پوري مربوط احکام

۱- [د فطري سنتونو (۱) احکام]:

پر ښځي لازمه ده چي هغه فطري سنتونه چي پدې پوري مخصوص دي پر ځای کړي، لکه: دنوکونو اخيستل او دهغو پاك ساتل؛ ځکه دنوکونو اخيستل دعلماوو په اتفاق سره سنت دي، او له هغو فطري سنتونو څخه دي چي په حديث کي راغلي دي، او دنوکونو په اخيستلو کي پاکي او ښکلا ده، چي په اوږدو پريښودلو سره بد (او ناولي) ښکاري، او له ځناورو سره مشابهت لري، او دهغو لاندي خيري او ناپاکي يو ځای کيږي، چي دهغې دنني ته (دغسل او اودس په وخت کي) داوبو رسيدلو مخه نيسي.

خو ځيني ښځي دکفارو دتقليد او د سنتو څخه دبيخبرۍ په وجه نوکون اوږدَوي.

---

(۱) فطري سنتونه لکه: نوکونه اخيستل، دبغلونو او مثاني دپاسه ويښتانو لري کول، او داسي نور. (ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

او همدارنګه دښځي لپاره دبغلونو او د نامه څخه لاندي ويښتان لري کول سنت دي، لکه څنګه چي په حديث کي راغلي دي، ځکه پدې کي (دبدن) ښايست دی، او بهتره داده چي هره اونۍ* دا کار وکړي، او له څلويښتو ورځو نه زيات پاته نه شي.

٢- دښځي دسر او وريځو دويښتانو، او نکريزو، او دويښتانو درنګولو احکام:

الف- ښځه بايد دخپل سر ويښتان اوږده کړي، او بېله ضرورته خرييل يي حرام دي.

دسعودي مفتي مرحوم شيخ محمد بن ابراهيم آل الشيخ وايي: او دښځو دويښتانو خريېل ناروا دي، او دليل يي هغه حديث دي کوم چي نسائي له علي رضي الله عنه نه، او بزار په خپل مسند کي له عثمان رضي الله عنه نه، او ابن جرير په خپل سند له عکرمه رضي الله عنه نه روايت کړی چي وايي: «پيغمبر ﷺ لدې نه منع کړې چي ښځه خپل ويښتان وخرييي»، او کله چي پيغمبر ﷺ د کوم شي په باره کي منعه وکړي، نو هغه به حرام وي تر هغه پوري چي دهغه دروا والي دليل نه وي ثابت شوی.

ملا علي قاري د مشکات په شرح (مرقاة المفاتيح) کي

(c) ketabton.com: The Digital Library

وايي: دراوي دا قـول چې «ښځـه يـي دويښـتانو خريـيولو څخـه مـنع كـړي ده»؛ دهغـه وجـه داده چـي دښځـي لـپاره كوڅـې پـه ښايسـت او ظاهـري شـكل كـي دنارينـه د ږيـري پـه شـان ده... (مجموع فتاوى الشيخ محمد بن ابراهيم ۴۹/۲).

امـا دسـر دويښـتانو لـنډول، كـه چيري دښايسـت لـپاره نـه وي، او دضـرورت پـه وجـه وي، نـو كلـه چـي سـاتل يي ورتـه ګران وي، او يـا ډيـر زيـات اوږده شـي، نـو دضـرورت پـه اندازه لنډول يـي روا دي، لكـه څنګـه چـي د پيغمبر ﷺ ځيـنو ښځـو دهغـه د وفـات نـه وروسـته دا كـار كـړيدى، ځكـه چي هغوى دپيغمبر ﷺ د وفـات نـه وروسـته زينـت پـري ايښى وو، او دويښتانو اوږدولو ته يي ضرورت او حاجت نه وو.

خـو كـه چـيري دويښـتانو د لـنډولو څخـه دښځـي مقصـد دكافـرو او فاسقو ښځو، او لـه نارينه وو سره مشـابهت وي، نو دا بـي شـكه حرام دي؛ ځكـه دكفـارو سره لـه مشـابهت نـه پـه عـامه توګـه، او دنارينـه وو سـره دښځي لـه مشابهت نه (پـه خاصه توګـه) منعـه راغلـي ده، او كـه يـي مقصـد ښكلا او زينت وي، نـو داسـي ښكاري چـي دا هم ناروا دي.

زمونـږ شـيخ محمـد الاميـن الشـنقيطي رحمـت الله علـيه پـه

(c) ketabton.com: The Digital Library

کي رواج جوړ شوی چي ښځه خپل ويښتان د بيخونو سره نژدې لنډه وي، نو دا دانګريزانو طريقه ده، او د مسلمانو ښځو او مخکي له اسلام نه دعربو ښځو دطريقې څخه مخالفه ده، او دا دهغو انحرافاتو* څخه دي، چي دعامو خلکو په دينداري او اخلاقو کي راپيدا شويدي، او بيا ددې حديث په جواب چي دپيغمبر ﷺ ښځو به خپل ويښتان دومره لنډول چي دسر د پاسه به راغونډ شول داسي وايي: چي دپيغمبر ﷺ ښځو دهغه له وفات نه وروسته خپل ويښتان لنډ کړل، ځکه چي د هغوی ښايست او ډول ته حاجت او ضرورت نه وو، هغوی يواځي دهغه په ژوند کي ځان ښايسته کاوه، او دهغوی له ټولو نه زياته ښکلا دهغوی په ويښتانو کي وه، اما دهغه له وفات نه وروسته دهغوی لپاره يو خاص حکم دی، چي په دنيا کي يوه ښځه هم ورسره په هغه کي برابره نده، او هغه دا چي له واده کولو څخه دهميشه لپاره دهغوی اميد قطع دی، نو هغوی دپيغمبر ﷺ سره دواده کولو په وجه تر مرګه پوري دهغو طلاق شوو ښځو په شان دي کومي چي په عدت[1] کي وي، او الله ﷻ فرمايي:

(۱) عدت هغه ټاکلي شرعي مودې ته وايي چي ښځه يې له طلاق نه وروسته تيروي.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

﴿وَمَا كَانَ لَكُمْ أَن تُؤْذُوا رَسُولَ اللَّهِ وَلاَ أَن تَنكِحُوا أَزْوَاجَهُ مِن بَعْدِهِ أَبَدًا إِنَّ ذَلِكُمْ كَانَ عِندَ اللَّهِ عَظِيمًا﴾ [د الاحزاب سورت: ۵۳ آيت].

ترجمه: او تاسو لره نه ده روا چي دالله پيغمبر ته ضرر او تکليف ورسوئ، او تاسو ته روا نه ده چي دده ښځي (ازواج مطهرات) دهغه دوفات څخه وروسته په نکاح کړئ، بيشکه دا دالله په نزد ډيره لويه (گناه) ده.

او له نارينه وو سره دواده کولو څخه نا اميدي دښايست دځيني شيانو دروا والي سبب وي، کوم چي بيله دې سبب نه روا نه وي[1].

نو پر ښځي باندي لازمه ده چي دخپل سر ويښتان وساتي، او سمبال يې کړي، چوټي* يې کړي، او ورته روا نه دي چي هغه دسر دپاسه دځې لخوا نه راغونډ کړي.

شيخ الاسلام ابن تيميه وايي: لکه څنګه چي ځيني بد

(۱) اضواء البيان ۵۹۸/۵-۶۰۱، او ښځي ته روا ندي چي پدې کار کي دميړه اطاعت وکړي، څکه دالله ﷻ په مخالفت کي دمخلوق اطاعت روا نه دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کاره ښځې خپل وېښتان يو چوټي* جوړ کړي او د اوږو په مينځ کې يې ځوړند کړي (مجموع الفتاوی ۱۴۵/۲۲).

او شيخ محمد بن ابراهيم دسعودي مفتي رحمت الله عليه وايي: او دا چې ځينې مسلماني ښځې پدې زمانه کې خپل وېښتان دکفارو په شان له يوې خوا نه را ټول کړي او دخټ لخوا يې راغونډ کړي، او يا يې دسر دپاسه راغونډ کړي، نو دا کار روا ندی، ځکه چې پدې کې دکفارو دښځو سره مشابهت دی، او له ابو هريره رضی الله عنه څخه په يو اوږد حديث کې روايت دی چې وايي: پيغمبر ﷺ فرمايي: «صِنْفَانِ مِنْ أَهْلِ النَّارِ لَمْ أَرَهُمَا قَوْمٌ مَعَهُمْ سِيَاطٌ كَأَذْنَابِ الْبَقَرِ يَضْرِبُونَ بِهَا النَّاسَ وَنِسَاءٌ كَاسِيَاتٌ عَارِيَاتٌ مُمِيلاَتٌ مَائِلاَتٌ رُءُوسُهُنَّ كَأَسْنِمَةِ الْبُخْتِ الْمَائِلَةِ لاَ يَدْخُلْنَ الْجَنَّةَ وَلاَ يَجِدْنَ رِيحَهَا وَإِنَّ رِيحَهَا لَيُوجَدُ مِنْ مَسِيرَةِ كَذَا وَكَذَا» (مسلم روايت کړی دی).

ترجمه: په دوږخ کې دوې ډلې دي چې ما (هيڅ) ندي ليدلي: يو هغه قوم دی چې دغوا دلکۍ په شان شلاخې (قمچينې) ورسره وي او خلک* په وهي، او (بله ډله) هغه پټې برېنډې، کږې وږې، ښځې دي چې سرونه يې داوښونو دکاږه بوکونو* په شان وي، (دا دوې ډلې به) جنت ته نه ځي، او نه به

(c) ketabton.com: The Digital Library

دجنت بوی ورته رسیږي، او بې شکه چي (دجنت) بوی له دومره دومره مسافې څخه احساسیږي.

او ځيني علماوو د «مائلات مميلات» تفسير داسي کړی دی چي دوی خپل ويښته پداسي کاږه (بد شکل) ږمنځوي*، کوم چي بدکاري ښځي يې ږمنځوي*، او دا ږمنځول* دکفارو دښځو او دهغو مسلمانو ښځو په شان دی کوم چي ددوی تقليد او پيروي کوي(۱).

لکه څنګه چي مسلمانه ښځه دويښتانو له خريېلو، او بې ضرورته لنډولو نه منع ده، همدارنګه په ويښتانو پوري دنورو ويښتانو تړلو نه هم منع ده. لکه څنګه چي په بخاري او مسلم کي روايت دی: «لَعَنَ رَسُولُ اللهِ ﷺ الواصِلةَ والمُسْتَوصِلةَ».

ترجمه: پيغمبر ﷺ پر ويښتانو تړونکې، او ويښتانو اخيستونکې دواړو باندي لعنت ويلی دی.

(الواصله): هغه ښځي ته وايي چي خپل ويښتان دبلي ښځي له ويښتانو سره ونښلوي، او (المستوصله): هغي ښځي

---

(۱) مجموع فتاوی الشيخ ۴۷/۲، او همدارنګه الايضاح والتبيين دشيخ حمود التويجري تاليف ۸۵ صفحه دي وکتل شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته وايي چې دبلې ښځې ويښتان له خپلو ويښتانو سره ننښلول غواړي، او دا کار ځکه حرام دی چې پدې کې جعل کاري (دوکه بازي) ده، او په اوسني وخت کې د مصنوعي سر اغوستل هم له همدې ناروا کار (جعلي ويښتانو تړلو) له جملې ځخه دي، بخاري او مسلم او نورو دحديث کتابونو روايت کوي چې معاويه رضی الله عنه چې کله ومدينې ته راغی نو خطبه يې ووېل، او يوه غنچه ويښتان يې راوويستل او ويې ويل: ستاسو ښځو ته څه ښيښه ده چې په خپلو سرونو کې داسي ويښتان ږدي، ما دپيغمبر ﷺ ځخه اوريدلي دي چې وايي: «مَا مِنْ امرأةٍ تجعلُ في رأسِها شَعْراً مِن شَعْرِ غيرِها إلا كانَ زُوراً».

ترجمه: هيڅ يوه ښځه په خپل سر کې دبل چا ويښتان نه ايږدي، مګر داچې دا کار به جعل کاري او ساختته کاري وي.

او مصنوعي ويښته هغه دي چې د سر دويښتو په شان جوړ شوي وي، او په سر اغوستل يې جعل کاري (دوکه بازي) ګڼل کيږي.

ب- مسلماني ښځې ته روا ندي چې دوريځو ويښتان تول او يا يو څه واخلي او يا يې کم کړي، او يا داسي مواد استعمال کړي چې ويښتان تول او يا لږ ليري کوي، ځکه دا هغه ناروا

(c) ketabton.com: The Digital Library

کار دی چي پيغمبر ﷺ دهغه پر کونکي لعنت ویلی دی، او پيغمبر ﷺ پر هغي ښځي چي دبل چا دوریځو وینښتان دښایست په مقصد اخلي، او پر هغي ښځي باندي چي بل څوك یې دوریځو وینښتان اخلي لعنت ویلی دی، او دا کار دخدای ﷻ دخلقت او جوړښت بدلول دي په کوم چي شیطان قسم کړي چي انسان به په هغه سره ګمراري، لکه څنګه چي الله ﷻ له هغه نه حکایت کوي: ﴿وَلَآمُرَنَّهُمْ فَلَيُغَيِّرُنَّ خَلْقَ اللّٰهِ﴾ [د النساء سورت: ۱۱۹آیت].

ترجمه: (شیطان وایي) او زه به حتماً دوی پدې وګمارم چي دخدای ﷻ خلقت او جوړښت بدل کړي.

او په صحیح حدیث کي له ابن مسعود رضی الله عنه نه روایت دی چي وایي: «لَعَنَ اللّٰهُ الْوَاشِمَاتِ وَالْمُسْتَوْشِمَاتِ وَالنَّامِصَاتِ وَالْمُتَنَمِّصَاتِ وَالْمُتَفَلِّجَاتِ لِلْحُسْنِ الْمُغَيِّرَاتِ خَلْقَ اللّٰهِ ﷻ».

ترجمه: الله ﷻ پر هغو ښځو چي بل چا ته شنه خالونه وهي او هغه چي خپل ځان ته شنه خالونه وهي، او پر هغو ښځو چي دبل چا ورځي اخلي، او هغه چي خپلي ورځي اخلي، او پر هغو ښځو چي دغاښونو مینځونه دښایست لپاره پراخوي، او دالله

(c) ketabton.com: The Digital Library

ﷻ جوړښت بدلوي، لعنت ويلی دی.

او بيا ابن مسعود وويل: آيا پر هغه چا چي پيغمبر ﷺ لعنت ويلی دی لعنت ونه وايم، او هغه دالله ﷻ په کتاب کي هم راغلی دی، يعني دا قول دالله ﷻ: ﴿وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانتَهُوا﴾ [د الحشر سورت: ۷ آيت].

ترجمه: او هغه څه چي پيغمبر ﷺ تاسو ته در کړي دي هغه واخلئ (عمل پري وکړئ)، او له کومو شيانو نه چي يې منعه کړي ياست ډډه وکړئ[۱].

او پدې خطرناك افت چي لويه ګناه ده نن ورځ ډيري ښځي اخته شوي دي، تر دي پوري چي دورځو اخيستل (دښځو په نظر) د ورځني ضروورياتو څخه شميرل کيږي.

او ښځي ته روا نده چي پدې کار کي دخپل خاوند دغوښتني اطاعت وکړي؛ ځکه چي دا ګناه ده.

ج- مسلماني ښځي ته حرام دي چي خپل غاښونه وتوږي تر څو تر منځ يې وړې وړې مسافي پيدا کړي چي ښکلا يې

(۱) دا قول ابن کثير په خپل تفسير ۳۵۹/۲ ددار الاندلس په چاپ کي ذکر کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زیاته شي، څو که چیري غابنونه بد شکله وي، او دهغه له مینځه تلو لپاره عملیات ته ضرورت وي، او یا چنجن وي او اصلاح او جوړولو ته ضرورت ولري، نو بیا څه پروا نشته، ځکه دا تداوي او دبدشکلۍ دلیري کولو حکم لري، او دا کار به دمتخصصي ډاکټري په لاس تر سره کیږي.

د- ښځې ته حرام دي چې په خپل بدن کې شنه خالونه ووهي، ځکه پیغمبر ﷺ پر هغې ښځې چې بل چا ته او پر هغې ښځې چې خپل ځان ته خالونه وهي، لعنت ویلی دی، او (الواشمه) هغې ښځې ته ویل کیږي چې دبل چا لاس او یا مخ په ستنو وهي، او بیا دا ځای په رانجو او یا رنګ سره ډك کړي، او (المستوشمه) هغې ښځې ته ویل کیږي چې د بل چا په ذریعه په خپل جسم کې خالونه وهي، او دا کار حرام او ناروا دی، او دغتو ګناهونو څخه شمیرل کیږي، ځکه پیغمبر ﷺ پر هغه چا چې خپله دا کار کوي، او یا یې بل څوك په کوي، دواړو باندې لعنت ویلی دی، او لعنت بیله لویې ګناه څخه په بل څه باندي نه وي.

هـ- دښځو لپاره دنکریزو کول، او دوېښتانو رنګول، او دګانو* استعمالولو حکم:

۱- نکریزي کول: امام نووي وایي: دلاسو او پښو په

(c) ketabton.com: The Digital Library

نکريزو سره کول دواده شوي ښځې لپاره مستحب دي، ځکه پدې باره کي مشهور احاديث راغلي دي.. (المجموع ۱/۳۲۴)، او امام نووي هغه حديث ته اشاره کوي چي ابو داود روايت کړی دی: «چي يوې ښځي له عايشې عنهارضي‌الله څخه دنکريزو په باره کي پوښتنه وکړه، هغې وويل: څه باك نشته، لکن زه يي بد ګڼم، ځکه زما ګران پيغمبر ﷺ دهغه بوی بد ګاڼه»، او دا حديث نسائي هم روايت کړی دی، او له عايشې رضي‌الله‌عنها څخه همدارنګه روايت دی چي وايي: «يوې ښځي چي ليك يي په لاس کي وو -دپردې د شا نه- پيغمبر ﷺ ته اشاره وکړه، نو پيغمبر ﷺ يې لاس ونيو او ويې ويل: چي نه پوهيږم چي دا دسړي لاس دی، او که دښځي لاس؟ هغې وويل: دښځي لاس دی، نو پيغمبر ﷺ ورته وويل: که ته ښځه وای نو نوکونه به دي بدل کړي وای، يعني په نکريزو به دي رنګ کړی وای.

ليکن نوکان دي پداسي شي نه رنګوي چي دپوښ په شکل پرې پاتي شي[1] او په اوداسه کي (نوکانو ته داوبو درسيدلو مخه ونيسي.

---

(۱) لکه دنوکانو خاص رنګ چي (رنګ ناخون) ورته وايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲- اما دښځي لپاره دسر دویښتانو رنګول: که چیري ویښتان یي سپین وي نو د تور رنك څخه پرته بل رنګ دي ورکړي، ځکه له تور رنګ څخه پیغمبر ﷺ عامه منع کړېده.
امام نووي په ریاض الصالحین (ص۳۲۶) کي دنارینه وو او ښځو لپاره دتور رنګ داستعمال دممنوع والي په باره کي یو باب ذکر کړی دی، او په (المجموع) کي وایي: دتور رنګ داستعمال په ممانعت کي دنارینه او ښځي په مینځ کي څه توپیر نشته، او دا زمونږ مذهب دی.. (المجموع ۱/ ۳۲۴).
او دښځي لپاره دسر ویښتان رنګول چي له تور رنګ نه بل رنګ ته واوړي، زما په نظر روا ندي؛ ځکه چي هغه ته څه ضرورت نشته، او توروالی دویښتانو لپاره ښکلا ده، او بدرنګوالی ندی چي تغیر ته حاجت ولري، او همدارنګه په هغه کي دکافرو دښځو سره مشابهت هم دی.
۳- دعلماوو په اتفاق سره ښځي ته روا دي چي دمعمول سره سم دسرو زرو او سپینو زرو ګانه* استعمال کړي، لیکن هغي ته روا نه دي چي خپل ګانه پردو یا غیر

(c) ketabton.com: The Digital Library

محرم[1] نارینه وو ته ښکاره کړي، بلکه له هغوی نه به یې پټوي، خصوصاً د کور نه دوتلو، او د نارینه وو سره مخامخ کیدلو په حالت کي؛ ځکه دا دفتني سبب ګرځي، او ښځه لدې ځخه منع شویده چي دپښو دزیوراتو (لکه پایزیبونو) آواز چي تر جامو لاندي (ګاڼه دي)[2]، نارینه وو ته واوروي، نو دښکاره ګاڼه به څرنګه (پردو نارینه وو ته ښودل روا وي)؟.

---

(۱) غیر محرم هغه چاته ویل کیږي چي دښځي نکاح ورسره روا وي.

(۲) الله ﷻ فرمایي: ﴿وَلاَ يَضْرِبْنَ بِأَرْجُلِهِنَّ لِيُعْلَمَ مَا يُخْفِينَ مِن زِينَتِهِنَّ﴾ (النور: ۳۱ آیت)، ترجمه: او نه دي وهي پښې خپلي (په ځمکه) تر څو هغه زینت یې معلوم شي چي دوی یې پټوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دريم فصل

دحيض، استحاضې، او نفاس احکام

اول: حيض:

۱- دحيض تعريف:

حيض په لغت کي بهيدلو ته وايي، او په شريعت کي هغه وينې ته وايي چي دښځي درَحِم له بيخ نه پرته له کوم مرض او يا زخم نه په يو معلوم وخت کي ووځي، او دا دخداى ﷻ له جانبه دښځو لپاره يو طبيعي شى دى، چي خداى ﷻ په رَحم کي دحمل په موده کي دماشوم دتغذيي لپاره هغه پيدا کړيدى، چي وروسته له ولادت نه په شودو بدليږي، نو کله چي ښځه حامله نه وي، او ماشوم ته شودې نه ورکوي، نو دا وينه بې مصرفه پاته شي، نو په يوه معين وخت کي راوځي، چي هغه ته دښځي مياشتنى عادت وايي.

۲- دحيض سن او عمر:

هغه عمر چي ښځي ته پکښي حيض راځي هغه لږ تر لږه نهه (۹) کاله تر پنځوسو (۵۰) کلونو پوري وي، الله ﷻ فرمايي: ﴿وَاللاَّئِي يَئِسْنَ مِنَ الْمَحِيضِ مِن نِّسَائِكُمْ إِنِ ارْتَبْتُمْ

(c) ketabton.com: The Digital Library

فَعِدَّتُهُنَّ ثَلاثَةُ أَشْهُرٍ وَاللاَّئِي لَمْ يَحِضْنَ﴾ [د الطلاق سورت: ٤ آيت].

ترجمه: ستاسو هغه ښځي چي له حيض نه نااميده وي، که په شك کي شوی، نو عدت[۱] يي دري مياشتي دی، او دهغو ښځو عدت چي حيض يي نه وي راغلی (دري مياشتي دی).

نو نا اميده ښځي هغه دي: کومي چي پنځوسو (۵۰) کلو ته رسيدلي وي، او هغه ښځي چي حيض يي نه وي راغلی هغه دي: چي له نهو (۹) کلو نه ورې وي.

۳- دحائضې ښځي احکام:

الف- دحيض په حالت کي دهغې سره مجامعت کول (يوځای کيدل) ناروا دي، الله ﷻ فرمايي: ﴿وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْمَحِيضِ قُلْ هُوَ أَذًى فَاعْتَزِلُواْ النِّسَاء فِي الْمَحِيضِ وَلاَ تَقْرَبُوهُنَّ حَتَّىَ يَطْهُرْنَ فَإِذَا تَطَهَّرْنَ فَأْتُوهُنَّ مِنْ حَيْثُ أَمَرَكُمُ اللّهُ إِنَّ اللّهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ وَيُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ﴾ [د البقره سورت: ۲۲۲ آيت].

ترجمه: او له تا نه دحيض په باره کي پوښتنه کوي، ورته ووايه چي هغه يوه پليتي ده، او په حيض کي له ښځو نه ليري

(۱) عدت هغه موده ته وايي چي له طلاق نه وروسته يي بايد ښځه په کور کي تير کړي.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوسئ، او مه ورته نژدې کيږئ تر هغه پوري چي پاکي شي، چي کله پاکي شي، نو بيا له هغي خوا نه ورته راشئ (مجامعت ورسره وکړئ) چي الله تاسو ته امر کړی دی، بيشکه چي الله توبه ايستونکي او ډير پاك کسان خوښوي.

او دا حراموالی (ناروا والی) تر هغه وخته پوري دی چي دحيض وينه بنده شي، او ښځه تري غسل وکړي او پاکه شي، الله ﷻ فرمايي: ﴿وَلاَ تَقْرَبُوهُنَّ حَتَّىَ يَطْهُرْنَ فَإِذَا تَطَهَّرْنَ فَأْتُوهُنَّ مِنْ حَيْثُ أَمَرَكُمُ اللّهُ﴾ [د البقره سورت: ۲۲۲ آيت].

ترجمه: او هغوی (يعني خپلو ښځو) ته مه نژدې کيږئ تر څو پاکي شي، چي کله پاکي شي، نو بيا له هغي خوا څخه ورته راشئ (مجامعت ورسره وکړی) چي الله تاسو ته امر کړی دی.

او دحائضي ښځي خاوند ته روا دي چي بيله يو ځای کيدو څخه په بله هره طريقه چي وي خوند واخلي، پيغمبر ﷺ فرمايي: «اِصْنَعُوا كلَّ شَيءٍ إلاَّ النِّكاحَ»[۱].

ترجمه: (له حائضي ښځي سره) بيله جماع (يو ځای کيدو)

---

(۱) مسلم روايت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځخه نور هر څه وکړئ.

ب- حائضه ښځه به دحيض په موده کي لمونځ او روژه پرېږدي، او کول يي ورته حرام دي صحيح ندي، پيغمبر ﷺ فرمايي: «أَلَـيْسَ إِذَا حَاضَـتْ لَمْ تُصَلِّ وَلَمْ تَصُمْ؟» (بخاري او مسلم روايت کړيدی).

ترجمه: آيا داسي نده چي کله ښځي ته حيض راشي نو نه لمونځ کوي او نه روژه نيسي؟

او چي کله له حيض نه پاکه شي، نو بيا به دروژې قضايي راوړي، او دلمانځه به نه راوړي، عائشه رضی الله عنها وايي: «كُنَّا نَحِيضُ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَكُنَّا نُؤمَرُ بِقَضَاءِ الصَّوْمِ وَلاَ نُؤمَرُ بِقَضَاءِ الصَّلاَةِ»(بخاري او مسلم روايت کړيدی).

ترجمه: مونږ به دپيغمبر ﷺ په زمانه کي حيض ليده، نو بيا به دروژې په قضايي راته امر کيده، او دلمانځه په قضايي به را ته امر نه کيده.

او -الله جل جلاله ښه پوهيږي- چي فرق دادی، چي لمونځ څو واره* تکراريږي، نو دتکليف او د سختی په خاطر يي قضايي فرض نده، او روژه داسي نده.

ج- حائضې ته حرام دي چي قرآن کريم بيله کوم حايل

(c) ketabton.com: The Digital Library

(پوښ يا پردي) څخه مسه کړي، الله ﷻ فرمايي: ﴿لا يَمَسُّهُ إِلاَّ الْمُطَهَّرُونَ﴾ [د الواقعه سورت: ۷۹ آيت].

ترجمه: (قرآن کريم) به بيله پاکانو نه بل څوك نه مسه کوي.

او په هغه ليك کي چي پيغمبر ﷺ وعمرو بن حزم ته ليکلى وو راغلي دي: «لاَ يَمَسَّ الْمُصْحَفَ إلاّ طَاهِرٌ» (نسائي او نورو روايت کړيدی).

ترجمه: قرآن کريم به څوك نه مسه کوي مګر دا چي پاك وي.

اما دحايضي دقرآن کريم تلاوت بيله دي چي هغه مسه کړي، دعلماوو په مينځ کي پدي کي اختلاف دی، نو داحتياط لـه کبله دي پرته له ضرورت نه دقرآن کريم تلاوت ونکړي، مثلاً که چيري (دقرآن) لـه هيريدلو نه وډار شي، (نو بيا يي تلاوت کول پروا نلري)، والله اعلم.

د- حائضي ښځي ته په کعبه باندي طواف کول حرام دي، نظر پدي قول دپيغمبر ﷺ وعائشي ته کله چي يي حيض راغی: «افْعِلي مَا يَفْعلُ الحاجُّ، غيرَ ألاّ تَطُوفي بالبيتِ حَتى تَطْهُري» (بخاري او مسلم روايت کړی دی).

ترجمه: هغه څه وکړه چي حاجي يي کوي، مګر په کعبه به

(c) ketabton.com: The Digital Library

طواف نه کوي تر هغه پوري چي پاکه شي.

هـ- حائضې ته په مسجد کي پاته کيدل حرام دي، نظر پدي قـول دپيغمبر ﷺ: «إِنِّي لا أُحِلُّ الْمَسْجِدَ لِحائضٍ ولاَ لِجُنُبٍ» (ابو داود روايت کړی دی).

ترجمه: زه دحائضې او جُنُب لپاره په مسجد (کي پاته کيدل) روا نه بولم.

او دپيغمبر ﷺ دا قول: «إِنَّ الْمَسْجِدَ لا يَحِلُّ لِحائضٍ ولا جُنُبٍ» (ابن ماجه روايت کړی دی).

ترجمه: په مسجد کي (پاته کيدل) دحائضې او جنب لپاره روا ندي.

او حائضې ته روا دي چي په مسجد کي تيره شي بيله پاته کيدو څخه، نظر پدې حديث دعائشې رضي الله عنها چي وايي: قال رسول الله ﷺ: «نَاوِلِينِي الْخُمْرَةَ مِنَ الْمَسْجِدِ» فَقُلْتُ: إِنِّي حَائِضٌ، فَقَالَ: «إِنَّ حَيْضَتَكِ لَيْسَتْ بِيَدِكِ»[1].

ترجمه: پيغمبر ﷺ ورته وويل: له مسجد نه ما ته وړه

---

(۱) په المنتقی ۱/۱۴۰ کي راغلي دي: چي دا حديث مسلم، ترمذي، نسائي، ابو داود، او ابن ماجه روايت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوزې راکړه، نو ما ورته وويل: چي زه حائضه يم، ويي ويل: چي ستا حيض ستا په لاس کي ندی.

او پروا نلري چي حائضه شرعي اذکار لکه کلمه، تکبير، تسبيح، او دوعاوي، او يا سهارني او مابنامني ذکرونه او وردونه، او دبيده کيدو او ويښيدو ذکرونه ووايي، او همدارنګه پروا نلري چي علمي کتابونه لکه تفسير، حديث، او فقه ووايي.

مسأله: د «صُفره» او «کُدره» حکم:

صُفره: هغه شي ته وايي چي دزَوي او نَو په شان وي او رنګ يي ژړ وي.

کُدره: هغه شي ته وايي چي رنګ يي دخړو او خيرَنو اوبو په شان وي.

نو کله چي له ښځي نه دحيض په وخت کي ژړي او يا خړي اوبه ووځي، نو هغه حيض ګڼل کيږي، او دحيض حکم لري، او که دحيض له وخت نه بغير په بل وخت کي ووځي نو هغه عادي اوبه دي او څه خاص حکم نلري، او ښځه پاکه بلله کيږي، نظر پدې قول د اُم عطيه رضی الله عنها چي وايي: مونږ کدره او صفره دحيض له پاکوالي نه وروسته په هيڅ شي نه شميرلو، دا حديث ابو داود روايت کړی دی، او د بخاري په روايت کي د «بعد

(c) ketabton.com: The Digital Library

الطهر» لفظ ندی راغلی، او دا دمحدثينو په نظر دمرفوع حديث[(۱)] حکم لري؛ ځکه چي دا د پيغمبر ﷺ لخوا نه تقرير[(۲)] بلل کيږي، او (ددې روايت) مقابله معنا داده چي صفره او کدره دپاکيدلو نه مخکي دحيض حکم لري.

بله مسأله:

سوال: ښځه دحيض ختميدل په څه پيژني؟

جواب: دويني په دريدلو سره يي پيژني، او دهغه دوې نښي* او علامې دي:

اوله علامه: له حيض نه وروسته دسپينو اوبو[(۳)] راتلل، چي دګچو په شان به سپيني وي، او کله بيله سپين رنګ څخه بل رنګ وي، ځکه چي رنګ يي دښځو دمختلفو احوالو په اساس بيل او مختلف وي.

دوهمه علامه: وچوالی: او هغه دادی چي په خپل فرج

---

(۱) مرفوع حديث هغه ته ويل کيږي چي له پيغمبر ﷺ څخه مستقيماً روايت شوی وي.

(۲) تقرير دې ته ويل کيږي چي دپيغمبر ﷺ په وړاندي يو کار وشي، او يا يو څه وويل شي، او هغه نه منع نکړي.

(۳) چي هغه ته په عربي کي (القَصة البيضاء) وايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(شرمګاه) کي يوه ټوټه، يا پنبه (مالوچ) ننه باسي، او بيا وچه راووځي چي هيڅ شی پري نه وي، نه وينه، نه ژړي اوبه، او نه خړي اوبه.

۴- هغه څه چي ښځي ته دحيض نه وروسته لازم دي:

له حيض نه وروسته لازمه ده چي ښځه غسل وکړي، او هغه دا چي خپل ټول بدن په اوبو سره دپاکوالي په نيت ووينځي؛ نظر پدې قول د پيغمبر ﷺ : «فـإذا أقْبلتْ حيضتُكِ فدَعِي الصَلاةَ، وإذا أَدْبَرَتْ فاغْتَسلِي وَصَلّي»[۱].

ترجمه: کله چي دي حيض راشي، نو لمونځ پريږده، او کله چي دي حيض لاړ شي، نو غسل وکړه، او لمونځ وکړه.

او دغسل ترتيب دادی: چي دجنابت دليري والي او يا دلمانځه يا دهغي په شان د بل شي لپاره دپاکوالي نيت وکړي، او بيا دي بسم الله ووايي، او بيا دي اوبه پر ټول بدن توی کړي، او دويښتانو بيخونه دي لامده کړي، که چوټي* وي خلاصول يي لازم ندي، يواځي دي اوبه پري واچوي، او که چيري سدر[۲]

---

(۱) بخاري روايت کړيدی.

(۲) سدر يا (بيره) يو طبيعي بوټی دی چي دکاليو او نورو شيانو دپاکوالي
=

(c) ketabton.com: The Digital Library

او يا نور پاکونکي مواد[١] له اوبو سره استعمال کړي نو ښه به وي، او مستحبه ده چي يو څه پنبه واخلي چي په مشك يا بل څه سره خوشبويه وي، او په خپل فرج[٢] کي دي دغسل نه وروسته کښېږدي، ځکه چي پيغمبر ﷺ اسماء رضی الله عنها ته پدې سره امر کړی وو (مسلم روايت کړی دی).

يوه مهمه پاملرنه:

کله چي حائضه او يا نفاس لرونکي ښځه له لمر لويدلو نه مخکي پاکه شي، نو دنومړي ورځي دماسپښين او مازديګر لمونځونه پري لازم دي، او که د لمر ختو نه مخکي پاکه شي، نو دنومړي شپي دماښام او ماسختن لمونځونه پري لازم دي؛ ځکه چي دعذر په صورت کي ددوهم لمانځه وخت داول لمانځه لپاره هم وخت بلل کيږي.

شيخ الاسلام ابن تيميه رحمت الله عليه وايي: او لدې کبله اکثره علماء لکه مالك، شافعي او احمد رحمت الله عليهم-

---

پخاطر له اوبو سره استعماليږي.(ژباړن)

(١) لکه صابون او داسي نور.(ژباړن)

(٢) فرج دښځي شرمګاه او غليظه عورت ته وايي.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

پدې نظر وو چې کله حائضه دورځي په آخره کي پاکه شي، نو د ماسپښين او مازديګر لمونځونه به دواړه کوي، او که دشپې په اخره کي پاکه شي، نو دماښام او ماسختن لمونځونه به دواړه کوي، لکه څنګه چې له عبد الرحمن بن عوف او ابو هريره او ابن عباس ﷺ څخه روايت شوي دي؛ ځکه چي دعذر په حالت کي د دواړو لمونځونو وخت مشترك وي، او که چيري دورځي په آخر کي پاکه شي نو د ماسپښين وخت پاتي وي، نو هغه به له مازديګر نه مخکي کوي، او که دشپې په آخره کي پاکه شي، نو دعذر په صورت کي دماښام وخت پاتي دی، نو دماسختن نه مخکي به يي کوي (مجموع الفتاوی ۴۳۴/۲۲).

او که چيري پرې ديو لمانځه وخت داخل شي او بيا حيض او يا نفاس ورته راشي مخکي لدې نه چي لمونځ وکړي، نو راجحه قول دادی: چي دهغه لمونځ قضايي پرې لازمه نده، کوم چي اول وخت يي پري داخل شوی وو، او له لمانځه څخه مخکي ورته حيض او يا نفاس راغلی وو.

شيخ الاسلام ابن تيميه رحمت الله عليه پدې مسأله کي وايي: او ددليل په لحاظ دابو حنيفه او مالك مذهب ظاهره دی، او هغه دا چي حائضې باندي هيڅ شی لازم ندي؛ ځکه قضاء په نوي امر لازميږي، او دلته دقضايي راوړلو لپاره کوم

(c) ketabton.com: The Digital Library

امر نشته، او ځکه چې هغې دا لمونځ په جائزه طريقه سره وروسته کړی دی، نو دا ملامته نده، اما څوك چې له لمانځه نه ويده شي، او يا يي هير شي، که څه هم دهغوی تقصير نشته، خو کوم لمونځ چې دوی يي کوي هغه قضايي ندی، بلکه ددوی په حق کي دلمانځه وخت هغه دی چې کله دوی راويښ شي او يا ورپه ياد شي (مجموع الفتاوی ۳۳۵/۲۳).

دوهم: استحاضه:

۱ - داستحاضې احکام:

استحاضه: هغهويني ته وايي چې بې وخته له يو رګ نه - چې (عاذل) ورته وايي- را ووځي، او دمستحاضې[۱] حالت پيژندل ګران دی، پدې چې دحيض وينه داستحاضې له ويني سره مشابهت لري.

نو که چيري له هغې نه په دوامداره يا غالب وخت وينه راتلله، نو آيا کومه وينه دحيض ده، او کومه داستحاضې ده چې دهغه په وجه لمونځ او روژه نه پريښودل کيږي؟، ځکه استحاضه دپاکو ښځو حکم لري، نو دهغې په خاطر د

---

(۱) مستحاضه هغه ښځې ته ويل کيږي چې داستحاضې په حالت کي وي، او بيان يي په راتلونکي کرښو کي کيږي.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

استحاضې درې حالته دي:

اول حالت:

که ښځه مخکي لدې نه چي استحاضه ورته راشي، يو معين او معلوم عادت ولري، چي له استحاضې نه مخکي به مثلاً پنځه (۵) او يا اته (۸) ورځي دمياشتي په اوله او يا مينځ کي حيض ورته راتلی، نو دې ته دخپل حيض ورځي معلومي وي، نو دا ښځه به دخپل تاکلي عادت په اندازه حيض ګڼي، او لمونځ او روژه به پريږدي، او دهغي لپاره دا دحيض د احکامو اعتبار لري، او چي کله يي دعادت ورځي ختمي شوې، غسل به کوي، او لمونځ به کوي، او باقي راتلونکې وينه استحاضه ګڼل کيږي، نظر پدې قول د پيغمبر ﷺ أُم حبيبه ته: «امْكُثِي قَدْرَ مَا كَانَتْ تَحْبِسُكِ حَيْضَتُكِ ثُمَّ اغْتَسِلِي وَصَلِّي» (مسلم روايت کړی دی).

ترجمه: ستا دحيض دورځو په اندازه کښينه او انتظار وکړه، او بيا غسل وکړه، او لمونځ وکړه، او نظر پدې قول د پيغمبر ﷺ وفاطمه بنت ابي حبيش ته: «إِنَّمَا ذَلِكِ عِرْقٌ وَلَيْسَ بِحَيْضٍ فَإِذَا أَقْبَلَتْ حَيْضَتُكِ فَدَعِي الصَّلَاةَ» (بخاري او مسلم روايت کړی دی).

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمه: دا (استحاضه) ديو رګ (وينه) ده، او حيض ندی، نو کله چي دي حيض راغی، نو لمونځ پرېږده.

دوهم حالت:

که چيري هغې کوم معلوم او معين عادت نه درلود، خو وينه يي معلومداره وه، يعني ځيني د هغي به دحيض صفت لرلو، يعني توره به وه، او يا به ټينګه (ګاټه) وه، او يا به يي بوی درلود، او نوره (باقي) وينه به دحيض دويني په شان نه وه، يعني سره به وه، او يا به يي بوی نه درلود، او يا به ټينګه (ګاټه) نه وه، نو پداسي حالت کي هغه وينه چي دحيض دويني صفات پکښي وي هغه حيض دی، په هغه کي به لمونځ او روژه پرېږدي، او ماسوا لدينه نوره وينه داستحاضې وينه ده، دحيض دويني په آخر کي به غسل کوي، او لمونځ به کوي، روژه به نيسي، او دا دپاکي ښځي حکم لري، نظر پدې قول د پيغمبر ﷺ وفاطمه بنت ابي حبيش ته: «إِذَا كَانَ دَمُ الْحَيْضَةِ فَإِنَّهُ أَسْوَدُ يُعْرَفُ فَإِذَا كَانَ ذَلِكَ فَأَمْسِكِي عَنْ الصَّلاَةِ فَإِذَا كَانَ الاخَرُ فَتَوَضَّئِي وَصَلِّي» (ابوداود او نسائي روايت کړی دی، او ابن حبان او حاکم هغه صحيح حديث ګڼلی دی).

ترجمه: که چيري حيض وي، نو دهغه (وينه) تور رنګې وي

(c) ketabton.com: The Digital Library

پیژندلې شي، نو لمونځ مه کوه، او که چیري بل څه وو، نو اودس وکړه او لمونځ وکړه.

نو پدې حدیث کي دا (خبره) واضحه ده چي مستحاضه به دویني صفت او حالت ته ګوري، او په هغه سره به دحیض او استحاضې په مینځ کي فرق کوي.

دریم حالت:

که چیري ښځي نا معلومه عادت درلود، او ورته معلوم نه وو، او ویني څه خاص صفت او حالت نه درلود چي په هغه سره دحیض او استحاضې تمیز وکړي، نو دا به دحیض اکثره او غالبه موده یعني شپږ (۶)، یا اووه (۷) ورځي له هري میاشتي نه حیض ګڼي، ځکه دا داکثرو ښځو دحیض موده ده، نظر پدې قول د پیغمبر ﷺ وحمنه بنت جحش ته: «إِنَّمَا هِيَ رَكْضَةٌ مِنْ الشَّيْطَانِ فَتَحَيَّضِي سِتَّةَ أَيَّامٍ أَوْ سَبْعَةَ أَيَّامٍ، ثُمَّ اغْتَسِلِي فَإِذَا اسْتَنْقَأْتِ فَصَلِّي أَرْبَعَةً وَعِشْرِينَ لَيْلَةً أَوْ ثَلَاثَةً وَعِشْرِينَ لَيْلَةً وَأَيَّامَهَا وَصُومِي وَصَلِّي فَإِنَّ ذَلِكِ يُجْزِئُكِ وَكَذَلِكِ فَافْعَلِي كَمَا تَحِيضُ النِّسَاءُ» (بخاري، مسلم، ترمذي، نسائي، او ابو داود روایت کړي دی، او ترمذي هغه صحیح حدیث ګڼلی دی).

ترجمه: دا (استحاضه) دشیطان لخوا یو حرکت دی، نو ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږ او يا اووه ورځي حيض وګڼه، او بيا غسل وکړه، او چي کله پاکه شوې، نو څلورويشت (۲۴) او يا درويشت (۲۳) ورځي لمونځ وکړه، او روژه ونيسه، دا ستا لپاره روا ده، او همدارنګه عمل وکړه لکه څنګه چي يې نوري ښځي په حيض کي کوي.

او دمخکنيو خبرو خلاصه داده: چي عادت لرونکې ښځه به خپل عادت ګوري، او کومه چي وينه يي خاص اوصاف لري هغه به په هماغه اوصافو عمل کوي، او کومه چي دا دواړه نه لري، نو هغه به شپږ او يا اووه ورځي حيض ګڼي، او پدې سره دهغه دريو واړو روايتونو په مينځ کي جمع او توافق راځي چي د پيغمبر ﷺ نه دمستحاضې په باره کي راغلي دي.

شيخ الاسلام ابن تيميه رحمت الله عليه وايي: او کومي علامې چي علماوو پدي باره کي ذکر کړي دي، هغه شپږ علامې دي: يا به عادت وي، او عادت له ټولو نه قوي علامه ده، ځکه چي دلته اصل دحيض حالت دی، نه بل څه.

او يا به تميز[1] وي، ځکه چي توره، ټَټه (ټينګه) او بد

---

(۱) د تميز څخه مقصد دادی چي دښځي وينه خاص اوصاف او مشخصات ولري، لکه مخکي چي دهغه بيان وشو.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

بويه وينه کي دحيض احتمال له سري ويني نه زيات دی.

او يا داکثرو ښځو عادت ته اعتبار ورکول دي؛ ځکه چي اصل دادی چي يو فرد بايد داکثريت په حکم پوري وتړل شي، او دا دري علامي په احاديثو او قياس سره ثابته دي.

او بيا يي نوري پاتي علامې ذکر کړې، او په آخر کي وايي: او په ټولو کي راجح او حق قول دادی: چي هغه علامو ته اعتبار ورکړل شي کومي چي په احاديثو کي راغلي دي، او پرته لدې نه نور علائم لغو شي.

۲- پر مستحاضې باندي دپاکوالي حکم کولو په صورت کي لازمي احکام:

الف: کله چي يي دحيض معيني ورځي پای ته ورسيږي نو غسل پري لازميږي لکه څنګه چي يي مخکي بيان وشو.

ب: هر لمانځه ته به خپل فرج پريمينځي، او په هغه کي به پنبه او يا دهغه په شان بل شی ايږدي چي وينه بنده کړي، او هغه به په يو څه وتړي چي ونه لويږي، او بيا به دهر لمانځه دوخت دداخليدلو سره اودس کوي، نظر پدې قول د پيغمبر ﷺ دمستحاضې په باره کي: «تَدَعُ الصَّلَاةَ أَيَّامَ أَقْرَائِهَا ثُمَّ تَغْتَسِلُ وَتَتَوَضَّـــأُ عِنْدَ كُلِّ صَلَاةٍ» (ابو داود، ابن ماجه او ترمذي روايت

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړی دی، او ترمذي دهغه په باره کي وايي: دا حديث حسن دی).

ترجمه: دخپل حيض په ورځو کي به لمونځ پريږدي، او بيا به غسل کوي، او دهر لمانځه لپاره به اودس کوي.

او فرمايي: «أَنْعَتُ لكِ الكُرْسَفَ تَحْشِينَ بِهِ المَكَانَ».

ترجمه: له ځان لپاره پنبه وغواړه او په دا ځای[1] کي کښيږده.

او کيدلای شي چي اوس دپنبي په ځای هغه خاص طبي نيکرونه* استعمال شي چي دهمدې غرض لپاره جوړ شوي دي.

دريم: نفاس:

الف: دنفاس تعريف او موده:

نفاس: هغه وينه ده چي دولادت په وخت کي او وروسته له هغه څخه له رَحِم نه راځي، او دا هغه باقي وينه ده چي په رَحِم کي دحمل په وخت کي پاته وه، نو چي کله ولادت وشي دا وينه لږه لږه راوځي، او کومه وينه چي له ولادت نه لږ مخکي ښکاره شي او دولادت نښي پکښې وي نو هغه هم دنفاس وينه ده، او

---

(۱) يعني فرج. (ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځيني فقهاوو هغه له ولادت نه مخکي په دوو او يا دريو ورځو مقيده کړې ده، خو غالبه داده چي نفاس له ولادت سره يو ځای وي.

او په زيږيدلي ماشوم بايد انساني خلقت ظاهره وي، او کمه موده چي په هغه کي دماشوم انساني خلقت واضحه کيږي (۸۱) ورځي ده، او ډيره موده دري مياشتي ده، نو که چير لدې مدې (۸۱ ورځو) نه مخکي ماشوم وشي (نقصان وکړي)، او له هغه سره وينه راشي، نو هغه ته دي توجه نه کوي او دهغه لپاره به لمونځ او روژه نه پريږدي، ځکه چي دا فاسده وينه ده، او داستحاضې حکم لري.

زياته موده دنفاس غالباً (۴۰) ورځي ده، چي له ولادت سره او يا دوي دري ورځي له هغه نه مخکي شروع کيږي، لکه څنګه چي يې مخکي ذکر وشو، نظر پدې حديث دام سلمه رضی الله عنها چي وايي: «كَانَتْ النُّفَسَاءُ تَجْلِسُ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ أَرْبَعِينَ يَوْمًا» (ترمذي روايت کړی دی).

ترجمه: زچه (نفاسداره ښځه) به د پيغمبر ﷺ په زمانه کي څلويښت ورځي کښيناستله.

او علماوو پدې باندي اتفاق هم کړی دی، لکه څنګه چي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترمذي او نورو هغه نقل کړی دی.

او که چیري له څلویښتو ورځو نه مخکي پاکه شي او وینه یي ودریږي، نو غسل به کوي او لمونځونه به کوي، دنفاس دکمي مودې معینه اندازه نشته، ځکه چي دهغه تعین ندی راغلی، او که چیري څلویښت ورځي پوره شوي او وینه یي بنده نه شوه، که یي دحیض ورځي وي، نو حیض ګڼل کیږي، او که یي دحیض ورځي نه وې، او وینه جاري وه نو دا استحاضه ده، او عبادت (لمونځ ، روژه او نور) به له (۴۰) ورځو نه وروسته نه پریږدي، او که چیري وینه له (۴۰) ورځو نه واوړي خو دوام ونکړي، نو پدي کي دعلماوو اختلاف دی.

ب: دنفاس متعلق احکام:

نفاس په لاندني احکامو کي د حیض حکم لري:

۱- په څلویښتي کي ښځي سره جماع کول حرام دي، لکه څنګه چي له حائضې سره جماع حرامه ده، او بیله جماع څخه نور خوند اخیستل (له دواړو سره) روا دي.

۲- په څلویښتي کي ښځي ته دحائضې په شان روژه نیول او لمونځ کول، او دکعبې طواف حرام دی.

۳- په نفاس لرونکي ښځي دحائضې په شان دقرانکریم مسه کول او دهغه تلاوت حرام دي، مګر که د هیریدلو ویره

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورسره وي.

۴- په نفاس لرونکي ښځي دحائضي په شان دفرضي روژې قضايي راوړل فرض دي.

۵- په نفاس لرونکي ښځي باندي دنفاس نه وروسته غسل کول فرض دي، لکه څنګه چي پر حائضي فرض دي.

ددې مسائلو دلائل په لاندي ډول دي:

۱) له ام سلمه رضی الله عنها نه روايت دی: «كَانَتْ النُّفَسَاءُ تَجْلِسُ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ أَرْبَعِينَ يَوْمًا» (ترمذي روايت کړی دی).

ترجمه: زچه (نفاس داره ښځه) د پيغمبر ﷺ په وخت کي څلوېښت ورځي کښيناستله.

مجد ابن تيميه رحمت الله عليه وايي: «زه وايم: دحديث معنا داده: پدې باندي ورته امر کيدی چي تر څلوېښتو ورځو پوري کښيني، تر څو حديث دروغ ونه ګڼل شي، ځکه چي ممکنه نده ديوه عصر ټولي ښځي په نفاس او حيض کي يو شانتي عادت ولري (المنتقى ۱/۱۸۴۹)

۲) له ام سلمه رضی الله عنها نه روايت دی چي وايي: «كَانَتْ الْمَرْأَةُ مِنْ نِسَاءِ النَّبِيِّ ﷺ تَقْعُدُ فِي النِّفَاسِ أَرْبَعِينَ لَيْلَةً لاَ يَأْمُرُهَا

(c) ketabton.com: The Digital Library

النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِقَضَاءِ صَلاَةِ النِّفَاسِ» (ابو داود روايت کړی دی)

ترجمه: د پيغمبر ﷺ له ښځو نه به يوه په نفاس کي ځلويښت شپي کښيناستله، او پيغمبر ﷺ به ورته د ځلويښتي دلمونځ دقضايي امر نه کولو.

مسأله:

که زچه (نفاس لرونکي) ښځي وينه له ځلويښتو ورځو نه مخکي بنده شي، او غسل وکړي، او لمونځ وکړي او روژه ونيسي، او بيا په ځلويښتو ورځو کي دننه وينه راشي، نو صحيح داده چي دا نفاس ګڼل کيږي کښيني به، او کومه روژه يي چي دپاکی په ورځو کي نيولي ده هغه صحيح ده، قضايي پري نشته [1].

(۱) پدې باره کي دي دمحمد بن ابراهيم دفتاوی مجموعه ۲/ ۱۰۲، او دشيخ عبد العزيز بن باز فتاوی ۱/ ۴۴، د(مجلة الدعوة) چاپ، او دابن قاسم حاشيه پر زاد المستقنع باندي ۱/ ۴۰۵، او رسالة الدماء الطبيعية للنساء دشيخ محمد صالح العثيمين تاليف ۵۵-۵۶ صفحه، او (الفتاوی السعدية) ۱۳۷ صفحه وکتل شي.

او محمد بن ابراهيم په خپله فتاوی کي وايي: او دروژي قضايي دي =

(c) ketabton.com: The Digital Library

بله مسأله:

شيخ عبد الرحمن بن سعدي رحمت الله عليه وايي: «له وراندي خبرو نه دا ظاهره شوه چي دنفاس دويني سبب ولادت دی، او داستحاضې وينه هغه عارضي وينه ده چي دمرض په وجه وي، او دحيض وينه اصلي وينه ده، والله اعلم (إرشاد أولي الأبصار والألباب ۲۴)

دګوليو خوړل:

څه باك نشته كه ښځه دحيض دمنع كولو ګولي وخوري كه هغه د هغې صحت ته تاوان او ضرر ونلري، نو كله چي ګولي وخوري او حيض يي رانشي، نو بيا لمونځ كول، روژه نيول، او د كعبي شريفي طواف كول، دا ټول دنورو پاكو ښځو په شان ورته روا دي او صحت لري.

راوړي، او دلمانځه قضايي دي نه راوړي، او دا يو مجمله خبره ده، ځكه ددي بيان يي ندی كړی چي دكومه روژې قضايي لازمه ده، ايا هغه روژه چي دنفاس په وخت كي دپاكی په ورځو كي نيولې ده، او كه هغه چي دويني دراګرځيدلو وروسته يي پري ايښي ده؟ او شايد دهغه مقصد به دا دوهمه خبره وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

داولاد نقصانولو حکم:

اې مسلماني خوري، کوم شی چي الله ﷻ ستا په رحم کي پيدا کړی دی، ته يي پر هغه امانتداره ګرځولې يې، نو هغه به نه پټموې، الله ﷻ وايي: ﴿وَلاَ يَحِلُّ لَهُنَّ أَن يَكْتُمْنَ مَا خَلَقَ اللّهُ فِـــي أَرْحَامِهِنَّ إِن كُنَّ يُؤْمِنَّ بِاللّهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ﴾ [د البقرة سورت: ۲۲۸ آيت].

ترجمه: دوی (ښځو) ته روا ندي هغه څه پټ کړي هغه څه چي الله ﷻ ددوی په رَحِمونو کي پيدا کړي دي، که دوی په الله او داخرت په ورځ باندي ايمان لري.

او په مختلفو وسيلو سره دهغه (اولاد) په نقصانولو (غورځولو) او له هغه نه دخلاصون کوښښ ونکړې، ځکه الله ﷻ تاته په رمضان کي دروژې خوړل روا کړي دي، کله چي تاته يي نيول دحمل په وخت کي سخت وي، او يا حمل (ماشوم) ته ضرر رسوي.

او کوم عمليات‌ونه چي نن ورځ دنقصانولو لپاره مينځ ته راغلي دي حرام دي، او که چيري په ماشوم کي روح پوکل شوی وي، او دنقصانولو په وجه مړ شي، نودا دانسان په ناحقه سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

وژل دي، او په هغه سره دقتل ټول احكام ثابتيږي، لكه ديَت[۱] وركول چي اندازه يې خاص تفصيل لري، او دځيني علماوو په نزد كفاره اداء كول، چي هغه ديوه مؤمن مريي آزادول دي، او كه يې قدرت او وسه نه وه (او يا يې ونه موند)، ددوو مياشتو پر له پسي روژه نيول دي، او ځيني علماوو دا عمل (يعني نقصانول) په كوچني ډول دژوندۍ نجلۍ* دښخولو په شان بولي، محمد بن ابراهيم رحمت الله عليه وايي: «دحمل (دمور په نس كي ماشوم) دنقصانولو كوشش كول ناروا دي، تر هغه پوري چي مرګ يې يقيني نه وي ثابت شوى، او كه چيري په يقيني توګه مړ وي نو بيا يي نقصانول جائز دي[۲].

او د(هيئة كبار العلماء) دشورى (۱۴۰) نمبر فيصله په ۲۰/۶/۱۴۰۷هـ تاريخ پدې هكله داسي ده:

۱- دحمل نقصانول په مختلفو مراحلو كي پرته له يو شرعي عذر څخه روا ندي، او هغه هم په يوه محدوده اندازه

---

(۱) ديَت هغه عوض (پيسي او نور څه) دى چي قاتل يي د مړي په بدل كي د مړي خپلوانو (اولياوو) ته وركوي.(ژباړن)

(۲) مجموع فتاوى الشيخ محمد بن ابراهيم ۱۵۱/۱۱.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره.

۲- که حمل دجوړښت په اوله مرحله (دځلوېښت ورځو په موده) کې وي، او نقصانول یې پدې موده کې ددې ویرې څخه وي چې تربیه کول به یې ورته ګران وي، او یا به یې دژوند او تعلیم احتیاجات پوره نکړای شي، او یا یې دآینده ژوند څخه په ویره کې وي، او یا موجوده اولادونه دځان لپاره کافي وبولي، نو پدې صورت کې نقصانول جائز ندي.

۳- که حمل د(عَلَقِې)(۱) او (مُضغِې)(۲) په مرحله کې وي، نو نقصانول یې روا ندي، مګر که یوه طبي معتبره کمیټه دحمل پاتې والی دمور دصحت لپاره خطر وبولي، که چیرې دحمل په پاتې کیدو کې دمور دمینځه تلو او هلاکت ویره وي، او وروسته لدې چې ټول ممکنه وسائل ددې خطر دمینځه وړلو نه عاجز شي، نو بیا یې نقصانول روا دي.

۴- ددریمې مرحلې او څلورو میاشتو پوره کیدو نه وروسته یې هم نقصانول ندي روا، مګر که دمعتبرو او

---

(۱) عَلَقَه: دوینې ټوټې ته وایي، او حمل په دوهمه څلوېښتو ورځو کې دوینې دیوې ټوټې په شان وي.

(۲) مُضغَه: دغوښو ټوټې ته وایي، او حمل په دریمه څلوېښتو ورځو کې دغوښې دیو ټوټې په شان ګرځي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

متخصصو ډاکټرانو يوه مجموعه دا فيصله وکړي چي دحمل پاتي کيدل په ښځه (نس) کي دمور دهلاکت سبب ګرځي، او ټول ممکنه وسائل دهغې دژوند په ژغورلو کي ناکامه شي، نو بيا يې نقصانول روا دي، او نقصانول يې پدې وجه دلته روا دي، چي پدې کي ددوو ضررونو تر منځ له ټولو ښځه دلوی او ستر ضرر مخنيوی کيږي، او ددوو مصلحتونو نه لوی او ستر مصلحت ترلاسه کيږي.

او شوری پداسي حال کي چي نومړي حکم صادروي، دالله ﷻ ښځه دويري او تقوی توصيه کوي، او دا چي په نومړي مسأله کي بايد له احتياط نه کار واخيستل شي، او الله توفيق ورکونکی دی، وصلی الله علی نبينا محمد وآله وصحبه وسلم.

او د(الدمـــاء الطبيعية للنساء) په رساله کي شيخ محمد بن عثيمين داسي وايي: که يي چيري له نقصانولو نه مقصد دماشوم له مينځه وړل وي، او دا په ماشوم کي له روح پوکولو نه وروسته وي، نو بيشکه دا کار حرام دی، ځکه دا دانسان په ناحقه وژل دي، او دمعصوم انسان وژل په قرآن او حديث او اجماع سره حرام دي(۱).

او امام ابن جوزي د(احکام النساء) په کتاب کي وايي:

---

(۱) دنومړي رسالي ۶۰ صفحه دي وکتل شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پدې چې دنکاح څخه مقصد داولاد راوړل دي، او له هر مني (۱) څخه اولاد نه کيږي، نو کله چې اولاد وشي، نو اصلي مقصد تر سره شي، نو دهغه نقصانول دنکاح داصلي حکمت او مقصد مخالفت دی، خو که دا دحمل په اوله مرحله کي له روح پوکلو نه مخکي وي، نو ډيره لويه ګناه ده، ځکه چې حمل لدې نه وروسته دکمال درجې او دخلقت پوره کيدلو ته درسيدلو په لور روان وي، ليکن ګناه يي له هغه حالت نه کمه ده کله چې په هغه کي روح پوه شي او ژوندی شي، نو که ښځه دژوندي ماشوم نقصان وکړي، دا به داسي وي لکه چې مومن انسان يي وژلی وي، الله ﷻ فرمايي: ﴿وَإِذَا الْمَوْؤُودَةُ سُئِلَتْ ❁ بِأَيِّ ذَنبٍ قُتِلَتْ﴾ [د التکوير سورت: ۸-۹ آيتونه] (۲).

نو اې مسلماني خوري له الله ﷻ نه وويريږه، او دهيڅ غرض اومقصد لپاره ددې ناوړه جرم اقدام ونکړې، او په دي ناوړه او ګمراه کونکي تبليغاتو، او ناروا رواجونو باندي چې عقل او دين يې نه مني- ونه غوليږې.

---

(۱) (مني) هغه اوبه دي، چې له نارينه څخه دجماع په وخت کي وځي.(ژباړن)

(۲) احکام النساء ص۱۰۸-۱۰۹.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلورم فصل

دجامو او حجاب احکام

اول: دمسلماني ښځي دشرعي جامو (لباس) کيفيت:

۱- دمسلماني ښځي جامې بايد لويي او پراخه وي او ټول جسم يې له نا محرمه نارينه وو نه پټ کړی وي، او خپلو محرمو کسانو تـه بـايد له معمول سره سم پرته له مخ، ورغويو، او پښو نه بل هيڅ ځای ښکاره نکړي.

۲- جـامې بـايد مستوري وي چي دهغي د لاندي څه ښکاره نشـي، نـو داسـي نـازك نـه وي چـي دهغـي لانـدي دپوسـت رنـګ ځني ښکاره شي.

۳- جـامې بـايد داسـي تنګـي نـه وي چـي داعضاوو حجم او انـدازه وښـايـي، پـه صـحيح مسـلم کـي لـه پيـغمـبر ﷺ نـه روايـت دی چـي فرمـايـي: «صـــنْفَان مِـــنْ أَهْلِ النَّارِ لَمْ أَرَهُمَا قَوْمٌ مَعَهُمْ سِـــيَاطٌ كَأَذْنَابِ الْبَقَرِ يَضْرِبُونَ بِهَا النَّاسَ وَنِسَاءٌ كَاسِيَاتٌ عَارِيَاتٌ مُمِـــيلَاتٌ مَـــائِلَاتٌ رُءُوسُهُنَّ كَأَسْنِمَةِ الْبُخْتِ الْمَائِلَةِ لاَ يَدْخُلْنَ الْجَـــنَّةَ وَلاَ يَجِدْنَ رِيحَهَا وَإِنَّ رِيحَهَا لَيُوجَدُ مِنْ مَسِيرَةِ كَذَا وَكَذَا»

(c) ketabton.com: The Digital Library

(مسلم روایت کړی دی).

ترجمه: په دوزخ کي دوې ډلي دي چي ما (هيڅ) ندي ليدلي: يو هغه قوم دی چي دغوا دلکۍ په شان شلاخي (قمچيني) ورسره وي او خلك* پرې وهي، او (بله ډله) هغه ښځې بربنډې، کړې وړې، ښځې دي چي سرونه به يي داوښونو دکاږه بوکونو* په شان وي، جنت ته به نه ځي، او نه به يې بوی ورته رسيږي، او بيشکه چي (دجنت) بوی له دومره دومره مسافي نه احساسيږي.

شيخ الاسلام ابن تيميه رحمت الله عليه وايي: «او د پيغمبر ﷺ ددې قول (کاسيات عاريات) تفسير يي داسي کړی دی: چي ښځه داسي جامې واغوندي چي بدن يي نه پټوي، نو دې خو جامې اغوستي وي، خو په حقيقت کي بربنډه وي، مثلاً داسي نرۍ (نازکي) جامې واغوندي چي دپوست رنګ او کيفيت معلوموي، او يا داسي تنګي جامې واغوندي چي دجسم مختلفي حصي او اندامونه لکه کوناټي، ليچي او نور ځايونه وښايي.

دښځي لپاره مناسبي جامې هغه دي چي دا پټوي، او داسي پنډې او لويي وي چي جسم يي نه ښکاره کوي، او نه يي داندامونه حجم او اندازه ښايي (مجموع الفتاوی ۲۲/۱۴۶)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴- ښځه بايد په خپلو جامو کې له نارينه وو سره مشابهت ونلري، ځکه پيغمبر ﷺ پر هغه ښځو باندې لعنت ويلی دی چې خپلې جامې د نارينه وو په شان جوړوي، او د ښځې مشابهت له نارينه وو سره په جامو کې دادی: چې داسې جامې واغوندي چې هغه د نوعيت او اوصافو په لحاظ د هرې ټولنې درسم ورواج سره سم خاص د نارينه وو لپاره وي.

شيخ الاسلام ابن تيميه رحمت الله عليه وايي: «د نارينه وو (سړو) او ښځو د جامو تر مينځ فرق پدې اساس دی چې کوم لباس د نارينه وو لپاره مناسب وي، او کوم د ښځو لپاره مناسب وي، نو (نارينه او ښځې هر يو) د هماغه (مناسبو) جامو په اغوستلو سره مامور دي، ښځو ته په پرده (حجاب) او له برېنډوالي نه په ځان ساتلو امر شوی دی، نو ځکه ورته په آذان او لبيك ويلو کې د آواز پورته کولو، او صفا ومروا ته د ختلو، او په احرام کې لکه د سړي په شان د جامو د ايستلو اجازه نده ورکړه شوې، لکه څنګه چې نارينه وو ته امر شوی دی چې جامې په احرام کې وباسي، او سر لوڅ کړي، او هغه عادي جامې چې د اندامونو په اندازه جوړې شوې وي وانه غوندي، نو قميص، پرتوګ، خولۍ، او موزې بايد وانه غوندي... اما ښځه له جامو اغوستو نه نده منعه شوې، ځکه چې هغې ته ځان پټول او سَتر

(c) ketabton.com: The Digital Library

کول لازم دي، او دهغه مخالفت ورته روا ندی، ليکن د نقاب، او لاسکلو* اغوستو څخه منعه شوې ده، ځکه دا هغه لباس دی چي اندامونو باندي جوړ شوی دی او ضرورت ورته نشته، او بيا يي دا خبره کړې ده چي خپل مخ به له نارينه وو څخه پرته له نقاب څخه په کوم بل شي پټوي... او په آخر کي وايي: «نو کله چي دا خبره روښانه شوه چي دنارينه وو او ښځو دلباس تر منځ بايد داسي فرق وي چي په هغه سره دښځو او نارينه وو توپير وشي، او داچي دښځو جامې بايد داسي وي چي په هغه سره دښځي دسَتر او پردې (حجاب) مقصد تر سره شي، نو پدي باب او دې مساله کي اساس او اصل په ښه توګه په ګوته کيږي، نو دا خبره روښانه شوه چي که کومي جامې او لباس چي زياتره دنارينه لخوا اغوستل کيده، نو د هغه له اغوستو څخه ښځه منعه ده..، او بيا وايي: او چي کله په کوم لباس کي ستر لږ وي، او هم پکي له نارينه وو سره مشابهت وي، نو دهغه څخه ددې دوو سببونو په وجه منعه شويده، والله اعلم (مجموع الفتاوی ۲۳/۱۴۸-۱۵۵، ۱۴۹)

۵- دښځي جامې بايد دومره ښايسته نه وي چي د کور نه دوتلو په وخت کي دخلکو توجه جلب کړي، تر څو له هغو ښځو نه ونه ګڼل شي کومي چي خپل زينت بل چا ته ښکاره کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوهم: دپردې (حجاب) معنا، دلائل، او فايدې:

دپردې (حجاب) معنا: پرده دې ته ويل کيږي چې ښځه خپل بدن دهغهو نارينه وو نه پټ کړي چې محرم يې نه وي، الله ﷻ فرمايي: ﴿وَلاَ يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلاَّ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَى جُيُوبِهِنَّ وَلاَ يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلاَّ لِبُعُولَتِهِنَّ أَوْ آبَائِهِنَّ أَوْ آبَاء بُعُولَتِهِنَّ أَوْ أَبْنَائِهِنَّ أَوْ أَبْنَاء بُعُولَتِهِنَّ أَوْ إِخْوَانِهِنَّ﴾ [د النور سورت: ۳۱ آيت].

ترجمه: او ندې ښکاره کوي (باطني) زينت خپل، مګر هغه چې ترينه ښکاري، او په خپلو ټکريو دې خپل ځانونه پټ کړي، او ندې ښکاره کوي خپل ښايست مګر خپلو ميړونو ته، يا خپلو پلرونو ته، يا دميړونو پلرونو ته، يا خپلو ځامنو ته، يا دميړونو ځامنو ته، يا خپلو وروڼو ته، او فرمايي: ﴿وَإِذَا سَأَلْتُمُوهُنَّ مَتَاعًا فَاسْأَلُوهُنَّ مِن وَرَاء حِجَابٍ﴾ [د الاحزاب سورت: ۵۳ آيت].

ترجمه: او کله چې لدوی (دپيغمبر ﷺ دازواجو مطهراتو) څخه څه وغواړئ، نو دپردې تر شا يې وغواړئ، او مراد له (حجاب) نه په آيت کې هغه شی دی چې ښځه پټوي، لکه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ديوال، يا دروازه، يا جامې، او آيت که څه هم د پيغمبر ﷺ دښځو په باره کي راغلی دی، خو حکم يې ټولو مسلمانو ښځو ته عام دی، ځکه چي دهغه علت او وجه يې داسي بيان کړيده: ﴿ذَلِكُمْ أَطْهَرُ لِقُلُوبِكُمْ وَقُلُوبِهِنَّ﴾ [دالاحزاب سورت: ۵۳ آيت].

ترجمه: دا (يعني دپردې تر شا دښځو څخه څه غوښتل) ستاسو دزړونو او ددوی دزړونو لپاره لاپاک ساتونکی دی.

او دا يو عام علت دی، نو دعلت عاموالی دحکم دعاموالی دليل دی، او الله ﷻ فرمايي: ﴿يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُل لِّأَزْوَاجِكَ وَبَنَاتِكَ وَنِسَاء الْمُؤْمِنِينَ يُدْنِينَ عَلَيْهِنَّ مِن جَلَابِيبِهِنَّ﴾ [دالاحزاب سورت: ۵۹ آيت].

ترجمه: اې پيغمبره خپلو ښځو او لوڼو او دمومنانو ښځو ته ووايه چي پر خپلو ځانونو (بدنونو) باندي دخپلو ټکريو* (پلونه) واچوي (خواره کړي).

شيخ الاسلام ابن تيميه رحمت الله عليه وايي: جلباب: هغه لوی ټکري (څادر) ته وايي، چي ابن مسعود رضی الله عنه يې (رداء) بولي، او عام خلك يې (ازار) بولي، چي دښځي سر او ټول بدن پټوي ، او ابو عبيده او نور علماء وايي: چي (ازار) هغه دی چي ښځه يې پر سر باندي اچوي او بيله سترګو بل څه يې نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښکاري، او (نقاب) هم له همدې جملې څخه دی (مجموع فتاوی شيخ الاسلام ۲۲/۱۱۰-۱۱۱)

له هغه دلائلو نه چي په سنتو کي له نا محرمو نه دښځي دمخ دپټولو په باره کي راغلي دي، دعائشې رضي الله عنها دا حديث دی چي وايي: «كَانَ الرُّكْبَانُ يَمُرُّونَ بِنَا وَنَحْنُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُحْرِمَاتٌ فَإِذَا حَاذَوْا بِنَا سَدَلَتْ إِحْدَانَا جِلْبَابَهَا مِنْ رَأْسِهَا عَلَى وَجْهِهَا فَإِذَا جَاوَزُونَا كَشَفْنَاهُ» (احمد، ابو داود، او ابن ماجه روايت کړی دی)

ترجمه: کله چي مونږ له پيغمبر ﷺ سره په احرام کي وو، او سپاره خلك زمونږ له خوا نه تيريدل، نو کله چي به مونږ ته رانژدې شول، نو له مونږ نه به هري يوې خپل څادر د سر د پاس نه پر مخ باندي را خپور (ځوړند) کړ، او کله چي به (له هغوی نه) تير شوو نو مخ به مو لوڅ کړ.

او له نا محرمو نه دښځي دمخ پټولو د واجبوالي په باره کي په قرآن او حديث کي ډير دلائل راغلي دي، او اې مسلماني خوري زه پدې باره کي تا دي کتابونو ته دمراجعې لپاره حواله کوم: (حجاب المرأة ولباسها في الصلاة) دشيخ الاسلام ابن تيميه تأليف، او(حكم السفور والحجاب) دسماحة الشيخ عبد العزيز بن عبد الله بن باز تأليف، (الصارم المشهور على المفتونين بالسفور) دشيخ حمود بن عبد الله التويجري تأليف، او (رسالة الحجاب)

(c) ketabton.com: The Digital Library

دشيخ محمد بن صالح العثيمين تأليف، او پدې رسالو کي پوره او کافي معلومات پدي هکله شته.

او مسلماني خوري تا ته دي معلومه وي چي کومو علماوو چي تا ته دمخ لوڅول روا بللي دي، سره لدې چي دهغوی قول مرجوح او ضعيف دی، خو بيا هم يي ددې روا والی لپاره دا قيد ذکر کړی دی، چي بايد (مخ لوڅول) دفتنې اوشر سبب جوړ نشي، او که فتنه تري پيښيږي نو بيا يي پټول واجب دي، او فتنه او شر ليري ندي، خصوصاً پدې زمانه کي چي دينداري او حيا په نارينه وو او ښځو کي کمه شوې ده، او فتنه ګر ډير شوي دي، او ښځي رنګارنګ دښکلا وسائل استعمالوي، او پدي کي ډيري فنکاره (ماهره) هم دي، چي پدي سره فتنې او شر پيدا کيږي، نو اې مسلماني خوري لدې ټولو شيانو نه پرهيز وکړه، او داسي حجاب واغونده چي دالله ﷻ په توفيق سره دي له فتنې او شر نه وساتي، او هيڅ يو معتبر عالم نه پخوا او نه په اوس زمانه کي دې ښځو ته هغه کارونه روا کړي چي دوی يې نن کوي، او ځيني مسلماني ښځي دپردې (حجاب) او ستر په باره کي له نفاق څخه کار اخلي، چي کله په با پرده ټولنه کي وي، ستَر کوي، او چي کله په آزاده او بي ستره ټولنه کي وي، نو بيا ستَر نه کوي، او ځيني په عامو ځايونو کي ستَر کوي، خو چي کله يو دوکان او يا شفاخاني ته لاړي

(c) ketabton.com: The Digital Library

شي، او يا له کوم زرګر سره او يا د ښځينه جامو له خياط (درزي) سره خبري کوي، نو مخ او ليچي داسي ورته لوڅي کړي، لکه چي د خپل خاوند او يا محرم سره وي، نو هغه ښځي چي دا کارونه کوي د الله ﷻ څخه دي وويريږي.

او مونږ ځيني ښځي ليدلي چي په هوايي جهاز کي له خارج نه راځي، نو هله حجاب او سَتر وکړي چي کله له هوايي جهاز نه ددي هيواد په يو هوائي ډګر کي کوزي شي، نو (ددوی ددغه کار څخه) داسي ښکاري چي (ددوی په نظر) حجاب او سَتر يواځي يو عادت او رواج وي، او يو شرعي حکم نه وي.

اې مسلماني خوري، بيشکه ستر او حجاب تا د مريض زړونو خاوندانو او انساني سپيو له زهرجنه کتلو څخه ژغوري، او له تا څخه (دخلکو) حيواني طمعي او اميدونه ليري کوي، نو هميشه دحجاب او پردې ساتنه وکړه، او هغه مغرضانه تبليغاتو ته تن مه ورکوه چي د سَتر او حجاب غندنه کوي، او يا يي بې ارزښته بولي، بيشکه هغوی ستا لپاره شر غواړي، لکه څنګه چي الله ﷻ فرمايي: ﴿وَيُرِيدُ الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الشَّهَوَاتِ أَن تَمِيلُواْ مَيْلاً عَظِيمًا﴾ [د النساء سورت: ۲۷ آيت].

ترجمه: او هغه کسان چي دشهوتونو پيروي کوي، غواړي چي تاسو (له حق څخه) په لويه بې لارې سره منحرف شئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځم فصل

دښځي دلمانځه احکام:

اې مسلماني خوري لمونځونه په خپل وخت کې دټولو شرطونو، ارکانو، او واجباتو سره اداء کړه، الله ﷻ امهات المومنين[1] ته فرمايي: ﴿وَأَقِمْنَ الصَّلَاةَ وَآتِينَ الزَّكَاةَ وَأَطِعْنَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ﴾ [د الاحزاب سورت: ۳۳ آيت].

ترجمه: او لمونځ اداء کړئ، او زکات ورکړئ، او دالله او دهغه درسول اطاعت وکړئ.

دا ټولو مسلمانو ښځو ته عام امر دی، نو لمونځ داسلام دارکانو نه دوهم رکن دی، او داسلام ستنه ده، پرېښول يې کفر او له اسلام نه وتل دي، ځوك چې لمونځ نه کوي نو وي او که ښځه، هغه نه دين لري او نه اسلام، او له خپل وخت نه دلمانځه ځنډول بيله کوم شرعي عذر نه، په حقيقت کې دهغه ضايع

---

(۱) يعني دمومنانو ميندي، او دا د پيغمبر ﷺ دازواجو مطهراتو لقب دی.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

کول دي، الله ﷻ فرمايي: ﴿فَخَلَفَ مِن بَعْدِهِمْ خَلْفٌ أَضَاعُوا الصَّلَاةَ وَاتَّبَعُوا الشَّهَوَاتِ فَسَوْفَ يَلْقَوْنَ غَيًّا * إِلَّا مَن تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَأُولَئِكَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ وَلَا يُظْلَمُونَ شَيْئًا﴾ [دمريم سورت: ۵۹-۶۰ آيتونه].

ترجمه: نو لدوی نه وروسته داسي څوك راغلل چي لمونځ يي ضايع کړ، او دشهوتونو متابعت يي وکړ، نو دوی به ژر بد عاقبت وګوري، مګر هغه کسان چي توبه وباسي، او ايمان راوړي، او نيك عمل وکړي، نو دا کسان به جنت ته ځي، او په هيڅ شي کي به پرې ظلم او تيری نه کيږي.

او حافظ ابن کثير په خپل تفسير کي له يو شمير علماوو نه نقل کړی دی چي دلمانځه ضايع کولو نه مراد: دهغه دوختونو ضايع کول دي، چي لمونځ دخپل وخت له وتلو نه وروسته اداء شي، او د بد عاقبت څخه مراد: زيان او خساره ده، او بل تفسير يي دادی: چي هغه په دوزخ کي يوه کنده ده.

دښځي دلمانځه ځانګړي احکام دي، چي په لاندي ډول بيانيږي:

۱- دښځي لپاره اذان او اقامت نشته، ځکه چي داذان لپاره اواز پورته کول لازم دي، او دښځي لپاره اواز پورته کول

(c) ketabton.com: The Digital Library

روا نـدي، نـو دښځـي اذان او اقامـت صـحيح نـدی، د(المغنـي) موټلف وايي: «پدي کي موږ (دعلماوو) اختلاف ندی ليدلی»[۱].

۲- دښځـي له مخ نـه بغـير نـور ټـول بـدن يي په لمانځه کي عـورت دی، او دورغويـو او پښـو پـه بـاره کـي چـي عورت دي او کـه نـه، دعلمـاوو اختـلاف دی، او دا حکـم پـه هغـه صـورت کـي دی، چـي بـيله خـپل محـرم شخـه يـي بـل څـوك پـه لمانځـه کي نه ګـوري، کـه چيري نـا محـرم سړي ليدلـه نو دټول جسم پټول پرې لازم دي، لکـه څنګه چي له لمانځه نه دباندي دنارينه وو نه ستر پرې لازم دی، نـو پـه لمانځـه کي به ضرور سر، غاړه، او نور بدن حتـى دپښـو (قدمونـو) مخونـه به پټوي، پيغمبر ﷺ فرمايي: «لا يَقْبَلُ اللهُ صَلاَةَ حَائِضٍ إلاّ بِخِمَارٍ» [بخاري، مسلم، ابو داود، ترمذي، او نسائي روايت کړی دی]

تـرجمه: الله ﷻ دهغه ښځي چي حيض يي راغلی وي (بلوغ تـه رسـيدلې وي) لمونـځ نه قبلوي، مګر په ځادر (پوړني) کي، او (خمار) هغه ځادر دی چي سر او غاړه پټوي.

او لـه ام سـلمه رضی الله عنها نـه روايـت دی چي لـه پيغمـبر ﷺ

(۱) المغني ۶۸/۲.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه يي پوښتنه وکړه چي ايا ښځه په اوږده کميس او پوړني کي لمونځ کولای شي چي پرتوګ يي نه وي اغوستی؟ پيغمبر ﷺ ورته وفرمايل: «إِذَا كَانَ الدِّرْعُ سَابِغاً يُغَطِّي ظُهُورَ قَدَمَيْهَا»[1].

ترجمه: که چيري کميس دومره اوږد وي چي دپښو سرونه پټ کړي (نو کولای شي)[2].

دا دوه حديثونه پدې دلالت کوي چي په لمانځه کي دسر او غاړي پټول حتمي دي، لکه څنګه چي دعايشې رضی الله عنها په حديث کي راغلي دي، او همدارنګه دنور بدن او حتی دپښو سرونه پټول هم حتمي دي، لکه څنګه چي دام سلمه په حديث کي راغلي دي، او دمخ لوڅول يي په هغه صورت کي روا دي چي بيګانه (نا محرمه) خوك يي نهويني، او پدې باندي دعلماوو اجماع شوې ده.

شيخ الاسلام ابن تيميه وايي: که ښځه يوازي لمونځ وکړي، نو دپوړني اچول ورته لازمي ده، او دلمانځه څخه بهر په

---

(۱) ابو داود روايت کړی دی، او دحديث امامانو دا حديث: (صحيح موقوف) حديث بللی دی.

(۲) يعني پدې صورت کي لمونځ کولای شي.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپل كور كي دسر لوڅول ورته روا دي، نو زينت كول (كالي اغوستل) په لمانځه كي دالله ﷻ حق دی، نو هيڅ چا ته روا ندي چي په كعبې لوڅ طواف وكړي، كه څه هم يوازي په شپه كي وي، او يا لوڅ لمونځ وكړي، كه څه هم يوازي وي»، او بيا وايي: «نو په لمانځه كي دعورت حكم (دلمانځه نه بهر) د نظر د عورت پوري تړلی ندی، نه طَرْداً او نه عَكساً»[(۱)] [(۲)].

په (المغني) كي راغلي دي: اما دازادي ښځي دټول بدن پټول په لمانځه فرض دي، او كه يي كوم ځای ښكاره شي نو لمونځ يي صحيح ندی، مګر كه چيري لږ وي، او دا دمالك،

---

(۱) «طرداً» پدي مساله كي دا معنا لري: چي دكومو اندامونو پټول چي په لمانځه كي فرض دي، حتمي نده چي دهغه پټول له لمانځه نه بهر هم فرض وي.
او «عكساً» دا معنا لري: چي دكومو اندامونو پټول چي په لمانځه كي فرض دي، له لمانځه نه بهر يي لوڅول حتمي ندي.
خلاصه دا چي دلمانځه دننه او له لمانځه نه بهر دعورت په حكم كي څه طردي او عكسي تعلق او تلازم نشته، بلكه په هر حالت كي عورت ځانګړی حكم لري، په لمانځه كي دننه ځانته حكم لري، او له هغه نه بهر ځانته حكم لري.(ژباړن)

(۲) مجموع الفتاوی ۱۱۳/۲۲-۱۱۴.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوزاعي، او شافعي رحمت الله عليهم قول دی[(١)].

٣- په (المغني) کي راغلي دي: چي ښځه به په رکوع او سجده کي خپل ځان (او اندامونه) سره راټول کړي، او سره ليري کوي به يي نه، او چارزانو به کښيني، او يا به دواړي پښي غوړوي او ښي خوا ته به يي باسي، او پدې ناسته کي ستر زيات دی، نو ځکه خو دا ناسته له هغې نه بهتره دی چي ښي پښه دګوتو پر سرونو ودروي، او کيڼه پښه تر هغه لاندي کړي او دواړي ښي خوا ته وباسي، او يا ښي پښه دګوتو پر سرونو ودروي، او پر چپه پښه کښيني[(٢)].

او نووي رحمت الله عليه وايي: شافعي رحمت الله عليه په (مختصر) کي وايي: دنارينه وو او ښځو تر مينځ دلمانځه په اعمالو کي کوم فرق نشته، خو ښځي ته مستحب دي چي خپل بدن يو له بل سره را ټول کړي، او په سجده کي خپل نس له خپلو ورنونو سره داسي ونښلوي چي ښه پټه شي، او زه بهتره

---

(١) المغني ٣٢٨/٢.

(٢) المغني ٢٥٨/٢.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګنم چي دا کار په رکوع او ټول لمانځه کي وکړي[۱].

۴- په جماعت سره دښځو لپاره لمونځ کول دعلماوو په مينځ کي اختلافي مسأله ده، بعضي يي روا کوي او بعضي يي منع کوي، خو داکثره علماوو په نظر منع ندی، ځکه پيغمبر ﷺ وام ورقه ته امر وکړی چي دخپل کور کسانو ته جمع ورکړي[۲]، او دبعضو په نظر مستحب ندی، او دبعضو په نظر مکروه دی، او دبعضو په نظر په نفلو کي جائز دی، نه په فرضو کي، او اميد دی چي مستحب والی يي راجح وي، او پدې مساله کي دزيات معلومات لپاره دي و(المغني ۲/۲۰۳) او (المجموع ۴/۸۴-۸۵) دنووي تاليف ته مراجعه وشي.

او ښځه کولای شي چي قراءت په لوړ اواز (جهر) سره ووايي، که چيري نا محرمه نارينه وو يي اواز نه اوريده.

۵- وښځو ته روا دي چي په مسجد کي دنارينه وو سره دجماعت لپاره له کوره ووځي، خو دهغوی لمونځ په خپل کور کي بهتر دی، مسلم رحمت الله عليه په خپل کتاب (صحيح

---

(۱) المجموع ۳/۴۵۵.

(۲) ابو داود روايت کړی دی، او ابن خزيمه هغه صحيح بللی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسلم) کي له پيغمبر ﷺ څخه روايت کوي چي هغه فرمايي:
«لا تَمْنَعُوا إِمَاءَ اللهِ مَسَاجِدَ اللهِ».

ترجمه: دالله ﷻ مينځي[١] له مسجدونو څخه مه منعه کوی.

او ﷺ فرمايي: «لا تَمْنَعُوا النِّسَاءَ أَنْ يَخْرُجْنَ إِلَى الْمَسَاجِدِ، وَبُيُوتُهُنَّ خَيْرٌ لَهُنَّ»[٢].

ترجمه: ښځي لدې نه منعه کوی چي مسجدونو ته ولاړي شي، او (په) کورونو (پاته کيدل) ددوی لپاره بهتره دي.

نو ښځو ته په کورونو کي پاته کيدل، او په کورونو کي لمونځ کول يي دستر دخوندي والي په وجه بهتر دي.

او که چيري مسجد ته دلمانځه لپاره لاړه شي، نو دا لاندني آداب به ضرور مراعاتوي:

الف- بايد په کاليو او کامل حجاب سره پټه وي، عائشه رضي الله عنها وايي: ښځو به دپيغمبر ﷺ سره لمونځ کاوه، او بيا به خپلو کورونو ته تللې پداسي حال کي چي په خپلو کاليو به

---

(١) له مينځو نه مراد دلته عامي ښځي دي. (ژباړن)

(٢) احمد او ابو داود روايت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

داسي پټي وي چي دتيارې له وجهي به نه پيژندل کيدلې[1].

ب- کله چي له کوره وځي نو عطر او خوشبويي به نه استعمالوي، پيغمبر ﷺ فرمايي: «لا تَمْنَعُوا إِمَاءَ اللهِ مَسَاجِدَ اللهِ، وَلْيَخْرُجْنَ تَفلات»[2].

ترجمه: ښځي لدې نه مه منعه کوی چي مسجدونو ته ولاړي شي، او دخوشبويي د استعمال نه بغير به له کوره وځي، او (تفلات) يعني: چي خوشويي يي نه وي استعمال کړې.

له ابو هريره ﷺ نه روايت دی چي وايي پيغمبر ﷺ ويلي دي: «أَيُّمَا امْرَأَةٍ أَصَابَتْ بُخُوراً فَلا تَشْهَدَنَّ مَعَنَا الْعِشَاءَ الآخِرَةَ»[3].

ترجمه: هري ښځي چي خوشبويي وهلې وي زمونږ سره دي دماسختن لمانځه ته نه حاضريږي.

او مسلم دابن مسعود رضی الله عنه ښځي زينب نه روايت

(۱) بخاري او مسلم روايت کړی دی.

(۲) احمد او ابو داود روايت کړی دی.

(۳) احمد، مسلم، ابو داود او نسائي روايت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړی چي پیغمبر ﷺ مونږ ته وویل: «إِذَا شَهِدَتْ إِحْدَاكُنَّ الْمَسْجِدَ فَلَا تَمَسَّ طِيباً»(۱).

ترجمه: کله چي له تاسو نه یوه مسجد ته حاضره شي نو خوشبویي او عطر دي نه وهي.

امام شوکاني په (نیل الاوکار) کي وایي: پدې حدیث سره دا ثابته شوه دښځو وتل مسجدونو ته په هغه صورت کي روا دي چي په هغه کي فتنه او فساد، او یا دهغه مینځ ته راوړونکي سبب لکه خوشبویي او داسي نور څه نه وي.

او همدارنګه وایي: او له نورو احادیثو نه دا ثابته شوه چي نارینه به ښځو ته هله ومسجد ته دوتلو اجازه ورکوي، چي په وتلو کي یي دفتني جوړیدلو اسباب نوي، لکه خوشبویي، او یا ګانه، او یا نور زینت او سینګار(۲).

ج- د کور نه به په ښکلي کالیو او سینګار کي نه وځي، ام المومنین عائشه رضي الله عنها وایي: که چیري پیغمبرﷺ هغه څه چي مونږ لیدلي دي لیدلي وای، نو ښځي به یي له مسجد نه

---

(۱) مسلم روایت کړی دی.

(۲) نیل الاوطار ۳/۱۴۰-۱۴۱.

(c) ketabton.com: The Digital Library

منع كړي واى، لكه څنګه چي بني اسرائيلو خپلي ښځي منع كړي دي(۱).

امام شوكاني په نيل الاوطار كي دعائشي رضي الله عنها ددغه قول (كه چيري پيغمبر ﷺ هغه څه چي مونږ ليدلي دي ليدلي واى) په شرح كي وايي: يعني دا ښكلي كالي، او خوشبويي، او سينګار، او بي ستره وتلو ته دهغي اشاره ده، ځكه چي دپيغمبر ﷺ په وخت كي ښځي په لويو او پراخو او پنډو او ډبلو كاليو كي له كور نه وتلي.

امام ابن الجوزي رحمت الله عليه وايي: ښځي ته ښايي چي د كور وتلو څخه ډډه وكړي څومره چي ورته ممكنه وي، كه خپله له نورو نه سالمه پاتي شي، نو نور به له هغي نه سالم نه وي پاتي، نو كه چيري ووتلو ته مجبوره شي، نو دخپل خاوند په اجازه به په يو خوار (غريب) شكل كي وځي، او په خالي ليارو به ځي، او په عامو بازارونو او سړكونو كي به نه ځي، او كوښښ به كوي چي اواز يي څوك وانه وري، او دلياري په غاړه

(۱) بخاري او مسلم روايت كړى دى.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کي به ځي، نه دلياري په مينځ کي[۱].

د- که چيري ښځه يوازي وي، نو دنارينه وو شاته به يوازي په صف کي دريږي، انس رضي الله عنه وايي: کله چي پيغمبر ﷺ دوى ته لمونځ ورکړ: نو زه او يو يتيم هلك يي شا ته ودريدو، او يوه بوډى ښځه زمونږ شا ته ودريدله[۲].

او هغه په بل روايت کي وايي: ما او يو يتيم زمونږ په کور کي په پيغمبر ﷺ پسي لمونځ وکړ، او زما مور (ام سليم) مو شا ته ولاړه وه[۳].

او که چيري ښځي له يوې نه زياتي وي، نو بيا به ديو صف او څو صفونو په شکل دنارينه وو شا ته دريږي؛ ځکه چي پيغمبر ﷺ نارينه دهلکانو نه وړاندي درول، او ښځي به يي دهلکانو شا ته درولي[٤].

له ابو هريره رضي الله عنه نه روايت دي چي وايي پيغمبر ﷺ

---

(۱) احکام النساء ۳۹.

(۲) بخاري، مسلم، ابو داود، ترمذي، او نسائي روايت کړى دى.

(۳) بخاري روايت کړى دى.

(٤) احمد روايت کړى دى.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ويلي: «خَيْرُ صُفُوفُ الرِّجَالِ أَوَّلُهَا، وَشَرُّهَا آخِرُهَا، وَخَيْرُ صُفُوفُ النِّسَاءِ آخِرُهَا، وَشَرُّهَا أَوَّلُهَا»[۱].

ترجمه: دنارينه وو له ټولو نه ښه او بهتره صف اول صف دی، او له ټولو نه بد ترين صف آخر صف دی، او دښځو له ټولو نه ښه او بهتره صف آخر صف دی، او له ټولو نه بدتر يي اول صف دی.

نو دا دوه حديثونه پدي دلالت کوي چي ښځي به دنارينه وو شا ته صف جوړوي، او چي کله په نارينه ووي پسي لمونځ کوي، نو ځانته ځانته به لمونځ نه کوي، که فرض لمونځ وي او که تراويح وي.

هـ- که امام په لمانځه کي سهوه شي، نو ښځه به ددوو لاسونو دورغوو په وهلو سره (چکچکو) هغه ته فتحه او خبر ورکوي؛ ځکه پيغمبر ﷺ فرمايي: «إِذَا نَابَكُمْ فِي الصَّلاة شَيْءٌ فَلْيُسَبِّحْ الرِّجَالُ، وَلْيُصَفِّقْ النِّسَاءُ»[۲].

ترجمه: که په لمانځه کي درته څه پيښ شي، نو نارينه به

---

(۱) مسلم، ابو داود، ترمذي، نسائي، او ابن ماجه روايت کړی دی.

(۲) احمد روايت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تسبيح وايي[۱]، او ښځي به چکچکي وهي.

او دا دښځو لپاره په لمانځه کي دلاسونو وهلو (ټکولو) اجازه ده، چي کله يو څه پيښ شي، او دامام سهوه له همدي جملي څخه ده؛ او دا ځکه چي دښځي په اواز کي دنارينه وو لپاره فتنه ده، نو له همدي وجهي په لاسونو وهلو امر ورته شوی دی، او خبري به نه کوي.

و- کله چي امام سلام وګرځوي نو ښځي به سمدستي له مسجد نه وځي، او نارينه به ناست وي؛ تر څو چي له ښځو نه څوك ونه ويني، ام سلمه رضي الله عنها روايت کوي وايي: کله چي به ښځو له فرض لمونځ نه سلام وګرځاوه، نو به پاڅيدلي، او پيغمبر ﷺ او کومو کسانو چي ورسره لمونځ کړی وو هغوی به تر کوم وخت پوري چي به الله غوښتل ناست به وو، او کله چي به پيغمبر ﷺ پاڅيد نو نور خلك به هم پاڅيدل.

زهري وايي: زمونږ په نظر -والله اعلم- هغه ددي لپاره چي

---

(۱) يعني په تسبيح (سبحان الله) ويلو سره دي امام ته فتحه او خبر ورکړي، چي خطا شوی دی، او ښځه به دلاسونو په وهلو سره امام ته فتحه او خبر ورکوي. (ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

کومي ښځي وتَلي تولي ختمي شي[۱].

امام شوکاني وايي: په نومړي حديث کي دا خبره ثابته شوه چي امام ته ښايي دمقتديانو دحالت مراعت وکړي، او له هغه کار نه ډډه وکړي چي له هغه نه کوم ناروا کار مينځ ته راځي، او دتهمت له ځايونو نه ځان خوندي وساتي، او دا خبره ثابته شوه چي په لیارو کي دښځو او نارينه وو اختلاط او ګډوالی مکروه او ناروا دی، څه دا چي په کورونو کي وي[۲].

امام نووي رحمت الله عليه وايي: دښځو او نارينه وو دجماعت په لمانځه کي لاندي توپيرونه شته:

اول: جماعت لمونځ دښځو لپاره هومره مؤکد او ټينګ سنت ندي، کوم چي دنارينه وو لپاره دی.

دوهم: دښځو امام به دهغوی په مينځ کي دريږي.

دريم: يوه ښځه به دنارينه شا ته دريږي، نه څنګ ته يي، په خلاف دنارينه.

---

(۱) بخاري روايت کړی دی، (الشرح الکبير على المقنع) ۴۲۲/۱ دي وکتل شي.

(۲) نيل الاوطار ۳۲۶/۲.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځلورم: کـه يـي دنارينه وو سره دځو صفونو په شکل لمونځ کاوه، نو اخير صف له اول صف نه غوره او بهتره دى[۱].

او لـه تيرو خبرو نه دا معلومه شوه، چي دنارينه وو او ښځو په مينځ اختلاط او يوځاى والى حرام او ناروا دى.

ز- داختر لمانځه ته دښځو وتل:

عن أم عطية رضي الله عنها قالت: «أَمَرَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ نُخْرِجَهُنَّ فِي الْفِطْرِ وَالأَضْحَى: الْعَوَاتِقَ وَالْحُيَّضَ وَذَوَاتِ الْخُدُورِ فَأَمَّا الْحُيَّضُ فَيَعْتَزِلْنَ الصَّلاَةَ -وفي لفظ: الْمُصَلَّى- وَيَشْهَدْنَ الْخَيْرَ وَدَعْوَةَ الْمُسْلِمِينَ»[۲].

تـرجمه: لـه ام عطيه رضي الله عنها نـه روايت دى چي وايـي: پيغمبر ﷺ مونږ ته امر وکړ چي هغوى (يعني) پيغلي نجوني، او ځوانانـي دپـردي ښځـي، او حائضـي ښځـي پـه کوچنـي اخـتر او لـوى اختر کـي (وعـيد ګـاه تـه) وباسـو، او حائضـي ښځـي بـه دلمانځـه ځخـه ډډه کوي، -او پـه بـل روايـت کـي وايـي: دلمانځه ځـاى نـه بـه ډډه کـوي- خـو دخير او دمسـلمانانو ددوعـا لـپاره به

---

(۱) المجموع ۳/۴۵۵.

(۲) جماعت روايت کړى دى.

(c) ketabton.com: The Digital Library

حاضرېږي.

شوکاني وايي: دا حديث او ددې په څېر نور احاديث پدې خبره دلالت کوي چې په اخترونو کې وعيد ګاه ته دښځو وتل روا دي، که پېغله وي، که واده کړي، که ځوانه وي، حيضداره وي، او که بوډۍ، تر څو چې په عدت[1] کې نه وي، او يا يې په بهر وتلو کې فتنه او فساد نه وي، او يا څه عذر ونلري[2].

او شيخ الاسلام ابن تيميه وايي: چې ومسلمانو ښځو ته دا خبره وښوه چې دجُمعې او دجماعت لمانځه نه يې په کورونو کې لمونځ بهتره دی، خو داختر لمونځ داسې ندی، ځکه هغوی ته يې امر کړی دی چې داختر لمانځه ته ولاړې شي، او شايد - والله اعلم- چې اسباب به يې داوي:

اول: اختر په کال کې يوازې دوه ځله دی، نو په هغه کې دجمعې او دجماعت دلمانځه خلاف دښځو حاضريدل روا شول.

دويم: داختر لمونځ بدل (قائم مقام) نلري، خو دجمعې او

(۱) عدت هغه شرعي مودې ته وايي چې ښځه يې بايد له طلاق نه وروسته په کور کې تيره کړي.(ژباړن)

(۲) نيل الاوطار ۳/۳۰۶.

(c) ketabton.com: The Digital Library

جماعت لمونځ داسي ندی، ځکه په کور کي دښځي دغرمې (ظهر) لمونځ دجمعي دلمانځه په عوض کي دی.

دريم: داختر لمونځ دښتي او صحرا ته دالله دذکر لپاره وتل دي، نو هغه له بعضي اړخونو نه له حج سره مشابهت لري، نو ځکه خو لوی اختر دحج په وخت کي دی، تر څو دحاجيانو سره سمون (موافقت) راشي [۱].

او شافعيانو (شافعي مذهبيانو) دښځو وتل اختر لمانځه ته پدې شرط روا بولي چي ښايست ونلري.

امام نووي وايي: شافعي او اصحابو (دمذهب ستر عالمانو) ويلي دي: هغو ښځو ته چي ښايست (ښکلا) نلري داختر لمانځه ته تلل روا دي، اما دښايسته (ډولناکو) ښځو تلل مکروه دي، او بيا وايي: او که چيري ښځي وځي نو بهتره ده چي په زړو کاليو کي ووزي، او داسي کالي به نه اغوندي (نه اچوي) چي دوی ته دچا پام راواړوي، او بهتره ده چي په اوبو سره بدن پاک کړي، او خوشبوئي وهل ورته مکروه دي، او دا ټول دهغو زړو ښځو لپاره دی چي دچا اشتها (شهوت) ورته نه

---

(۱) مجموع الفتاوی ۶/۴۵۸-۴۵۹.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کيږي، اما ځواني او ښايست لرونکي ښځي او کومي چي دچا اشتها (شهوت) ورته پيدا کيږي، هغوی لپاره داختر لمانځه ته تلل مکروه دي، ځکه چي پدې کي ددوی لپاره او دنورو لپاره دفتنې او فساد ويره شته. که چيري وويل شي چي دا د(ام عطيه) دمخکني حديث سره مخالف دی، نو په جواب کي وايو: په بخاري او مسلم کي دعائشي رضي الله عنها نه روايت دی وايي: که چيري پيغمبر ﷺ کوم کارونه چي ښځي يي کوي ليدلي وای، نو هغوی به يي (له وتلو) نه منع کړي وای، لکه څنګه چي دبني اسرائيلو ښځي منع شوي وې، او پدي چي فتني او دشر اسباب پدي زمانو کي ډير زيات دي، چي داسلام په اوله زمانه کي داسي نه وه، والله اعلم[۱].

زه وايم: او زمونږ په زمانه کي له تللو نه زيات دي.

او امام ابن الجوزي وايي: زه وايم: مونږ مخکي ددي خبري بيان وکړ چي دښځو وتل روا دي، ليکن که دوی دفتنې سبب جوړ شي او يا دوی ته فتنه پيښه شي نو له وتلو نه يي منع کول بهتره دي، ځکه داسلام داولي زماني ښځي داسي نه وې کومي

(۱) المجموع ۱۳/۵.

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې د نن زماني ښځې دي، او همدا رنګه نارينه (هم داوس زماني دنارينه وو په شان نه وو)[۱]، يعني هغوى دغتمي تقوى خاوندان وو.

نو مسلماني خورې! ته لدا رنګه اقوالو نه پوهېږې چې داختر لمانځه ته دي وتل شرعاً روا دي، خو پدې شرط چې دا وتل به په اخلاقو او پرده کې وي او دالله ﷻ درضا لپاره به وي، او ددې لپاره چې دمسلمانانو په دوعا کې برخه واخلي او داسلام دشعائرو[۲] اظهار وشي، او ددې لپاره نه چې خپل ښايست او ښکلا ښکاره کړې او ځان دفتني سره مخامخ کړې، نو دې ټکي ته زياته توجه پکار ده.

---

(۱) احکام النساء ص۳۸.

(۲) داسلام شعائر: لکه دجماعت لمونځ، داختر لمونځ، حج او داسې نور کوم چې داسلام ددين ظاهري علائم ګڼل کيږي. (ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږم فصل

دښځو دجنازې احکام:

الله ﷻ پـه هـر انسـان مـرګك مقـرر کـړی دی، او يـوازې الله ﷻ دبقـاء او پايښت خـاوند دی، هغـه فرمايـي: ﴿وَيَبْقَى وَجْهُ رَبِّكَ ذُو الْجَلَالِ وَالاكْرَامِ﴾ [دالرحمن سورت: ۲۷ آيت].

تـرجمه: او باقـي بـه وي مـخ سـتا دپـروردګار چـي دلويـي او عزت ورکولو خاوند دی.

او دانسـان دجـنازې لپاره يي خاص احکام ګرځولي دي چـي ژونـدي کسـان يـي بـايد عملـي کـړي، او مونـږ پـدې فصـل کـي ښځو پوري مخصوص احکام بيانوو:

۱- دښځـي مـړي تـه بـايد ښځـي غسـل ورکـړي، او نارينه وو دهغـې غسـل روا نـدی، خـو مـيړه تـه روا ده چـي خپلـي ښځـي (کوروالا) ته غسل ورکړي.

او دنارينـه مـړي تـه بـه نارينـه غسـل ورکـوي، او ښځـو تـه دهغـه غسـل روا نـدی، خـو ښځـي تـه روا ده چـي خـپل مـيړه تـه غسـل ورکـړي، ځکـه چـي علـي رضي الله عنه خپلـي ښځـي دپيغمبر

(c) ketabton.com: The Digital Library

ﷺ لور فاطمه رضي الله عنها ته پخپله غسل ورکړی وو، او اسماء بنت عميس رضي الله عنها خپل ميړه ابو بکر الصديق رضي الله عنه ته پخپله غسل ورکړی وو.

۲- دښځي کفن په پنځو سپينو جامو کي بهتر دی، چي يو به لنګ (ازار) وي چي (دنامه او ځنګنو تر مينځ) پکي پټه شي، او بل به پوړنی (څادر) وي چي پر سر يي واچول شي، او بل به قميص وي چي بدن يي پټ کړي، او بل به دوي ټوټي (کپړي) وي چي ددي نورو دپاسه واچول شي (او ټول بدن پکي پټ شي، لکه څنګه چي ليلى الثقفيه عنها رضي الله روايت کوي وايي: زه په هغو کسانو کي وم چي ام کلثوم رضي الله عنها دپيغمبر ﷺ لور ته يي دمړيني په وخت غسل ورکړ، نو اول شی چي پيغمبر ﷺ مونږ ته راکړ لنګ (ازار) وو، بيا قميص، بيا پوړنی (څادر)، بيا يوه لويه جامه، او بيا يي يوه بله جامه ورواغوستله[1].

امام شوکاني وايي: او دا حديث پدې دلالت کوي چي دښځي شرعي کفن عبارت دی: له لنګ (ازار)، قميص (چي ټوله بدن پټوي)، پوړنی، او دوو نورو جامو نه (چي ټول بدن پټ

---

(۱) احمد او ابو داود روايت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړي[(۱)].

۳- دښځې دسر دويښتو حکم: دښځې ويښته بايد دري چوټي (کوڅۍ) شي، او شا ته واړول شي، لکه څنګه چې ام عطيه رضي الله عنها دپيغمبر ﷺ دلور دغسل طريقه داسې بيانوي: نو ويښته يې مونږ درې چوټي (کوڅۍ) کړل، او بيا مو دهغې شاته واړول[(۲)].

۴- ښځو ته جنازې سره دتللو حکم: له ام عطيه رضي الله عنها نه روايت دی چې وايي: مونږ دجنازې سره ديو ځای تللو نه منع شوي يو، خو دا حکم يې مونږ ته په ټينګه نه وو کړی[(۳)]، نو دا منع په ظاهره کې دحراميدو په معنا ده، اما دا چې هغه وايي: په دي حکم باندي يې مونږ ته ټينګار نه وو کړی. نو شيخ الاسلام ابن تيميه پدي باره کې وايي: کيدای شي چې دهغې مقصد داوي چې: دمنع تاکيد يې نه وو کړی، او دا دحرمت حکم نه پورته کوي، او کيدای شي چې هغې ګمان کړی وي چې

---

(۱) نيل الاوطار ۴۲/۴.

(۲) بخاري او مسلم روايت کړی دی.

(۳) بخاري او مسلم روايت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا منع دحرمت لپاره نده، خو زمونږ لپاره دپيغمبر ﷺ قول حجت دى، نه دبل چا ګمان[۱].

۵- دښځو لپاره دقبرونو زيارت حرام دى: له ابو هريره رضي الله عنه نه روايت دى وايي چي پيغمبر ﷺ فرمايلي دي: «لَعَنَ اللهُ زَوَّارَاتُ الْقُبُورِ»[۲].

ترجمه: الله ﷻ په هغو ښځو لعنت ويلى دى چي قبرونو ته ډير زيات ځي.

شيخ الاسلام ابن تيميه وايي: دا خبره واضحه ده كه چيري ښځي ته دا دروازه خلاصه شي (يعني دجنازي سره دوتلو اجازه وركړه شي) نو دابه دهغوى دبي تابي، او وير كولو، او چيغي وهلو سبب وګرځي، ځكه ښځه كمزورې ده، او ډيره بي صبري او بي تابي كوي، او همدارنګه دښځي ژړا به دمړي دتكليف او عذاب سبب شي، او لدې نه علاوه دهغوى اواز اوريدل او هغوى ته كتل به دنارينه وو لپاره دفتني سبب وي، لكه ځنګه

---

(۱) مجموع الفتاوى ۳۵۵/۲۴.

(۲) احمد، ابن ماجه، او ترمذي روايت كړى دى، او ترمذي هغه صحيح بللى دى.

(c) ketabton.com: The Digital Library

چي په بل حديث کي راغلي دي: «فـإنكنَّ تفتنَّ الحيَّ، وتُؤذينَ الميتَ».

تـرجمه: ځکه تاسو ژونديو ته دفتنې او دمړي ته دعذاب سبب ګرځئ.

نو پدې چي دښځو لپاره دقبرونو زيارت د ډيرو حرام کارونو سبب او ګمان ګرځي، دهغوی په حق لپاره او هم د نارينه وو لپاره، او دلته دا حکمت (يعني نومړی احتمال) دپوره تشخيص او تعين وړ ندی، نو هيڅ نشي کيدلای چي دهغه مقدار اندازه ولګول شي کوم چي دداسي ناوړه او ناروا کارونو درامينځ ته کيدلو سبب نه ګرځي، او نه ديو او بل په مينځ کي فرق کيدلای شي، او دشريعت له اصولو او بنسټونو يو دادی چي ديو شرعي حکم اصلي حکمت ښکاره او روښانه نه وي، نو شرعي حکم دهماغه حکمت په احتمالي او ممکنه حالت او يا ځای پوري تړل کيږي، نو دا کار (دقبرونو زيارت) حرام دی، تر څو دداسي ناروا کارونو مخه ونيول شي، لکه څنګه چي دښځي دننه زينت ته کتل ناروا دي ځکه چي دا دفتنې سبب ګرځي، او دپردی ښځي سره يواځي يو ځای کيدل، او يا هغې ته کتل ناروا دي (ځکه چي دا ديو لوی ناروا کار يعني زنا سبب

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګرځي)، او دقبرونو په زيارت کولو کې کوم داسې مصلحت او منفعت هم نشته چې دذکر شوي فسادونو او اضرارو او ناوړه اثارو مخنيوی وکړای شي، ځکه له زيارت کولو مقصد دوعا کول دي، او دا کار دښځې لپاره په کور کې هم ممکن دی[1].

۶- په زوره ژړا حرامه ده: يعنې دا چې په زوره زوره او په چغو چغو وژاړي، او کالي (جامې) څيرې کړي، او مخونه ووهي، او ويښتان وشکوي، او مخونه او پوزې تورې کړي، او پر مړي باندې په بيتابۍ سره چيغې ووهي، او ښراوې وکړي، او داسې نور کارونه وکړي چې دالله ﷻ په قضا وقدر باندې دنارضائيت (نا خوښۍ) او بې صبرۍ پکښې وي، نو دا ټول کارونه حرام، او لويه ګناه (کبيره ګناه) ده، په بخاري او مسلم کې راغلي دي چې پيغمبر ﷺ فرمايي: «لَيْسَ مِنَّا مَنْ لَطَمَ الْخُدُودَ، وَشَقَّ الْجُيُوبَ، وَدَعَا بِدَعْوَى الْجَاهِلِيَّةِ».

ترجمه: هغه څوك چې (دچا په مرګ باندې) مخونه ووهي، او کالي وشکوي، او يا دجاهليت[2] کارونه وکړي (يعنې چيغې

---

(۱) مجموع الفتاوى ۲۴/۳۵۵-۳۶۶.

(۲) جاهليت داسلام نه مخکې دورې ته وايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

وهي، او ښيرې وکړي) نو هغه زمونږ څخه ندی (يعني داسلام او سنت په طريقه ندی برابر).

او همدارنګه دبخاري او مسلم په بل حديث کي داسي راغلي چي پيغمبر ﷺ له هغه چا نه بيزاره دی چي دغم او مصيبت په وخت کي چيغي ووهي، او ويښتـه وشکوي، او کالي (جامې) په ځان څيري کړي.

او په مسلم کي همدارنګه راغلي دي: چي پيغمبر ﷺ په هغه چا لعنت ويلی دی چي چيغي وهي، او يا په يا يي واوريدلو ته په خپله خوښه ناست وي.

نو مسلماني خوري تاته لازمه ده چي دمصيبت په وخت کي دداسي ناروا کار څخه ځان وژغورې (وساتې)، او صبر وکړې او (له الله نه اجر وغواړې)، نو به دا مصيبت ستا دګناهونو کفاره او دنيکيو او اجرونو دزياتوب سبب وګرځي.

الله ﷻ فرمايي: ﴿وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ بِشَيْءٍ مِّنَ الْخَوفْ وَالْجُوعِ وَنَقْصٍ مِّنَ الأَمَوَالِ وَالأنفُسِ وَالثَّمَرَاتِ وَبَشِّرِ الصَّابِرِينَ * الَّذِينَ إِذَا أَصَابَتْهُم مُّصِيبَةٌ قَالُواْ إِنَّا لِلّه وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعونَ * أُولَئِكَ عَلَيْهِمْ صَلَوَاتٌ مِّن رَّبِّهِمْ وَرَحْمَةٌ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُهْتَدُونَ﴾ [د البقره سورت:

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۵۵-۱۵۷ آيتونه].

ترجمه: او مونږ به هرومرو (ضرور) تاسو ازمايو په يوه شي سره لکه ويره (له دښمن نه)، او لوږه (ولږه او قحطي)، او دمالونو کموالي (په افتونو سره)، او دنفسونو (په قتل، مرګ، او مرض سره)، او دميوو (په افتونو سره)، او صبر کونکو ته زيرى ورکړه، هغه کسان چي کله ورته مصيبت ورسيږي نو وايي: بيشکه مونږ دالله (په ملکيت کي) يو او هغه ته بيا ورتلونکي يو (په اخرت کي)، په همدغو کسانو به ددوى دپروردګار لخوا نه ستايني (بخښني) او رحمت وي، او همدوى دسمي لاري موندونکي دي.

هو، داسي ژړا روا ده چي په چغو سره نه وي، او ناروا کارونه ورسره ونکړي، او دالله دقضاء او قدر نه پکي ناراضه او ناخوښه نه وي، ځکه ژړا دمړي لپاره رحمت وي، او په هغه سره زړه نرميږي، او له ځان نه دفع کول يي ممکنه نه وي، نو ځکه خو هغه روا ده، او کيداى شي کله مستحبه او بهتره وي، والله المستعان.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اووم فصل

دښځو دروژې احکام

دروژې دمياشتي روژه نيول په هر مسلمان نارينه او مسلماني ښځي فرض ده، او هغه داسلام دارکانو څخه يو رکن، او دبنسټونو څخه يي يو لوی بنسټ او اصل دی، الله ﷻ فرمايي: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ﴾ [د البقره سورت: ۱۸۳ آيت].

ترجمه: ای هغو کسانو چي ايمان يي راوړی دی! تاسو باندي روژه نيول فرض شوي دي، لکه څنګه چي له تاسو نه مخکي کسانو (پخواني امتونو) باندي فرض شوې وه، اميد دی چي تاسو وويريږي (او ځان وساتی له ګناهونو نه).

نو کله چي انجلۍ بالغه شي، او دبلوغ له علامتو نه يوه ښکاره شي، مثلاً حيض يي راشي نو روژه په هغه فرضيږي، او کله انجلۍ ته په نهه (۹) کلنۍ کي حيض راشي، نو بعضي نجوني نه پوهيږي چي په دغه وخت کي روژه پري فرض ده، نو روژه نه نيسي، فکر کوي چي دا وړه (کوچنۍ) ده، او دکور

(c) ketabton.com: The Digital Library

مشران هم دروژي نيولو وينا ورته نه کوي، چي دا کار داسلام ديو لوی رکن په ترك کولو سره يو لوی تقصير او بي غوري دی، نو که چا داسي وکړه، نو بيا په هغه باندي فرض ده چي دهغي روژې قضاي راوړي چي دحيض دشروع نه يي پري ايښي ده، که څه هم ډير وخت پري تير شوی وي، ځکه هغه روژه لا دهغې په ذمه کي پاته ده(۱).

روژه په کومو کسانو فرض ده؟

کله چي دروژې مياشت داخله شي نو په هر مسلمان نارينه او ښځي باندي چي بالغ، له مرض نه سالم، او مسافر نه وي (مقيم وي) روژه نيول فرض دي، او که څوك مسافر او يا مريض وي دروژي په مياشت کي نو هغه ته روژه خوړل روا دي، او بيا به دهغه ورځو قضايي په بل وخت کي راوړي، الله ﷻ فرمايي:

﴿فَمَن شَهِدَ مِنكُمُ الشَّهْرَ فَلْيَصُمْهُ وَمَن كَانَ مَرِيضًا أَوْ عَلَى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِّنْ أَيَّامٍ أُخَرَ﴾ [د البقره سورت: ۱۸۵ آيت].

ترجمه: او څوك چي له تاسو نه دا مياشت وګوري نو ضرور

---

(۱) او پداسي ښځي باندي دروژي دقضايي نه علاوه دهري روژې په بدل کي يوه مسکين ته يو نيم کيلو خواړه ورکول هم فرض دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

به روژه نيسي، او که څوك مريض او يا مسافر وو، نو (ددې ورځو) په شمار به نوري ورځي (قضايي روژه نيسي) .

او همدارنگه که څوك ډير زوړ او سپين ږيری (شيخ فاني) وي او روژه نشي نيولای، او يا داسي يو دوامداره او دائمي مرض ولري چي دجوړوالي (رغيدو) اميد يي نه وي، نر وي که ښځه نو روژه به خوري او دهري روژې په عوض کي به يو مسکين ته نيم صاع (تقريباً يو نيم کيلو) دخپل وطن خواړه ورکوي، الله ﷻ فرمايي: ﴿وَعَلَى الَّذِينَ يُطِيقُونَهُ فِدْيَةٌ طَعَامُ مِسْكِينٍ﴾ [د البقره سورت: ۱۸٤ آيت].

ترجمه: او په هغو کسانو چي (دروژي نيولو) طاقت نلري ومسکين ته دفديي په ډول خواړه ورکول لازمي ده. عبد الله بن عباس رضي الله عنهما وايي: دا دهغه چا لپاره ده چي زوړ او سپين ږيری (شيخ فاني) وي او دجوړيدلو اميد يي نه وي[(۱)].

او هغه مريض چي دمرض نه يي دجوړيدلو (رغيدو) اميد نه وي هغه هم دزوړ سړي په شان دی او هماغه حکم لري، او پر دواړو باندي دروژي قضايي نشته، ځکه چي ورته ممکنه نده،

---

(۱) بخاري روايت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

او د (يطيقونه) معنى په ايت کې داده: چې ډير په مشقت او تکليف سره کولاى شي روژه ونيسي.

او د ښځې لپاره څه خاص عذرونه شته چې وهغې ته د فرضي روژې خوړل روا کوي، او بيا به دهغه په شمار نورې ورځي قضايي روژه نيسي.

او هغه عذرونه دادي:

١- حيض او نفاس:

دحيض او نفاس په وخت کې د ښځې لپاره روژه نيول حرام دي، او دهغې قضايي راوړل ورباندي فرض دي، په بخاري او مسلم کې له عائشې رضي الله عنها نه روايت دی چې کله يوې ښځې پوښتنه ځني وکړه: چې ولې حائضه ښځه دروژې قضايي راوړي او دلمانځه قضايي نه راوړي؟ نو هغې په جواب کې وويل: مونږ ته دروژې په قضايي راوړلو سره امر کيده، خو دلمانځه په قضايي راوړلو سره امر راته نه کيده. نو عائشې رضي الله عنها دا خبره بيان کړه چې دا حکم له هغه شرعي احکامو نه دی کوم چې په هغه کې بايد يواځې دشرعي نص (قران او سنت) متابعت وشي.

ددې حکم حکمت: شيخ الاسلام ابن تيميه وايي: او هغه وينه چې له حيض سره راوځي نو په هغه کې دويني راتلل دي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

او حائضه ښځه کولای شي روژه ونيسي کله يې چې وينه نه راوځي، نو روژه يې پدي حالت کې داعتدال او سلامتيا روژه ده، پدي چې په هغه وخت کې له هغې هغه وينه نه وځي کومه چې ددې دبدن دطاقت او تقويې سبب ده، اما په حيض کې روژه نيول پداسي وخت کې وي چې له هغې نه وينه وځي، چې هغه به دهغې بدن کمزوری کړي، او روژه به يې داعتدال او سلامتيا له حالت نه بيرون کړي، نو ځکه ورته امر شوی چې دحيض په ورځو کې روژه ونه نيسي[1].

۲- دحمل او ماشوم ته دشودو ورکولو په وخت کې:

پدي دوو حالتونو کې روژه نيول ښځې او يا ماشوم ته، او يا دواړو ته تاوان او ضرر رسوي، نو ځکه خو پدي حالاتو کې ورته روژه خوړل روا دي، خو که چيري کوم ضرر چې دهغه په وجه يې روژه خوړلي ده هغه يوازې ماشوم ته متوجه وي، او مور ته يې نه وي متوجه، نو دخوړل شوو ورځو قضايي به راوړي، او دهري ورځې په عوض کې به يوه مسکين ته خواړه ورکوي، او که نومړی ضرر مور ته متوجه وي، نو يوازې

---

(۱) مجموع الفتاوی ۲۵/۲۵۱.

(c) ketabton.com: The Digital Library

قضايي به راوړي، (او فديه ورباندي نشته)، پدې دليل چي حملداره ښځه او کومه چي ماشوم ته شودې ورکوي دالله ﷻ ددغه قول په عمومي حکم کي داخلي دي چي فرمايي: ﴿وَعَلَى الَّذِينَ يُطِيقُونَهُ فِدْيَةٌ طَعَامُ مِسْكِينٍ﴾ [د البقرة سورت: ۱۸٤ آيت].

ترجمه: او په هغو کسانو چي (دروژي نيولو) طاقت نلري ومسکين ته دفديي په ډول خواړه ورکول لازمي ده.

حافظ ابن کثير رحمت الله عليه وايي: حملداره ښځه او هغه ښځه چي ماشوم ته شودې ورکوي، کله چي په خپلو ځانونو او ماشومانو وويريږي، نو پدوی کي هم همدا علت او سبب موجود دی (کوم چي په آيت کي ذکر شو)[۱].

او شيخ الاسلام ابن تيميه رحمت الله عليه وايي: که چيري حملداره ښځه په خپل ماشوم وويريږي، نو روژه به خوري، او دهري ورځي په عوض کي به يوه ورځ قضايي نيسي، او هم به دهري ورځي په بدل کي يوه مسکين ته يو رطل (تقريباً نيم کيلو) خواړه ورکوي[۲].

---

(۱) تفسير ابن کثير ۳۷۹/۱.

(۲) مجموع الفتاوى ۳۱۸/۲۸.

(c) ketabton.com: The Digital Library

يو څو پاملرني:

۱- مستحاضه: هغه ښځې ته وايي چي وينه يي دحيض وينه نه وي -لکه څنګه چي مخکي دهغه بيان وشو- نو پر هغې روژه فرض ده، او هغې ته د استحاضې بيماری په وجه روژه خوړل روا نده.

شيخ الاسلام ابن تيميه رحمت الله عليه دحائضې ښځې دروژې خوړلو له بيان نه وروسته وايي: خو استحاضه ددې خلاف ده، ځکه چي هغه په ټولو وختونو کي وي، او (دبنديدلو لپاره يي کوم ټاکلی وخت نشته چي په هغه کي روژه ونيسي، او له هغه نه ځان ساتل ممکن نه دي، لکه دخوا ګرځيدل، او له زخمونو نه وينه راتلل، احتلام (په خوب کي غسل اوښتل)، او داسي نورو په شان چي يو ټاکلی او معين وخت نلري چي ورنه ځان وساتل شي، نو ځکه خو استحاضه دحيض په شان دروژې نيولو مانع ونګرځيد[1].

۲- په حائضې، حمل داره، او شودې ورکونکي ښځې باندي فرض دي چي دخوړل شويو روژو قضايي دراتلونکي

---

(۱) مجموع الفتاوی ۲۵۱/۲۵.

(c) ketabton.com: The Digital Library

رمضان نه مخكي راوړي، او چي څومره ژر وي هغومره به بهتر وي، او كله چي دراتلونكي رمضان پوري يوازي دقضا شويو روژو په اندازه شپي پاتي شي، نو په دوی باندي دتيرو روژو قضايي فرض ده، تر څو بله دروژي مياشت داخله نشي پداسي حال كي پدوی باندي دتير رمضان روژې پاتي وي، او كه چيري بله درمضان مياشت داخله شي او مخكيني روژي پري پاتي وي، نو كه دا تاخير (وروسته كول) دكوم عذر په وجه نه وو، نو بيا به وروسته دهغه قضايي راوړي، او هم به دهري روژې په عوض كي يوه مسكين ته خواړه وركوي (فديه به وركوي)، او كه دعذر په وجه وو، نو يوازي قضايي به يي راوړي، او همدارنګه كه هغي دمرض او يا سفر په وجه روژې خوړلي وي، نو دهغه حكم دهغي ښځي په شان دی چي دحيض په وجه يي روژه خوړلي وي، او مخكي دهغه بيان وشو.

۳- كه چيري دښځي ميړه (خاوند) په كور كي حاضر وي، نو ښځي ته روا نده چي بيله دميړه داجازې نه نفلي روژه ونيسي، په بخاري او مسلم او نورو (دحديث كتابونو كي) له ابو هريره رضي الله عنه څخه روايت دی وايي: چي پيغمبر ﷺ فرمايلي: «لاَ يَحِلُّ لامْرَأَةٍ أَنْ تَصُومَ وَزَوْجُهَا شَاهِدٌ إِلاَّ بِإِذْنِه»، وفي بعض الروايات عند أحمدَ وأبي داود: «إلاّ رَمَضَانَ».

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمه: وهيڅ ښځي ته روا ندي چي (نفلي) روژه ونيسي، پداسي حال کي چي ميړه يي په کور کي وي، مگر دهغه په اجازه، او داحمد او ابو داود په بعضي رواياتو داسي فرمايي: مگر فرضي روژه، (يعني هغه بيله اجازي دميړه نيولای شي).

خو که چيري ميړه ورته دنفلي روژې نيولو اجازه وکړي، او يا په کور کي حاضر نه وي، او يا ميړه ونلري، نو ورته مستحب ده چي نفلي روژه ونيسي، خصوصاً په هغه ورځو کي چي روژه نيول يي مستحب وي، لکه ددوشنبي، او پنجشنبي ورځ، او دهري مياشتي نه درې ورځي، او دشوال شپږ ورځي، او دذي الحجې لسمه، او دعرفات ورځ، او دعاشوراء ورځ او ورسره يوه ورځ مخکي او يا وروسته. خو هغې ته نه ښايي چي نفلي روژه ونيسي او پر هغې باندي دفرضي روژې قضايي پاتي وي، نو اول به قضايي روژه نيسي، والله اعلم.

۴- که چيري حائضه ښځه په رمضان کي دورځي په مينځ له حيض نه پاکه شي، نو هغه پاتي ورځ دي روژه ونيسي، او بيا دي دهغه قضايي له هغو ورځو سره راوړي چي دحيض په حالت کي يي خوړلي دي، او دپاکيدلو وروسته دپاتي ورځي نيول دروژې دوخت داحترام په وجه په هغې فرض دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اتم فصل

دښځي دحج او عمري احکام:

دبيت الله شريفي حج هر کال په اسلامي امت فرض کفائي دي، او پر هر هغه مسلمان باندي چي دحج دفرضيت شرطونه پکښي موجود وي، يو ځل په عمر کي حج کول فرض دي، او لدي نه اضافه مستحب او نفلي دي. حج داسلام دارکانو څخه يو رکن دی، او هغه وښځي ته دجهاد په عوض کي دی، لکه څنګه چي عائشه رضي الله عنها وايي: يَا رَسُولَ الله، هَلْ عَلَى النِّسَاءِ جِهَادٌ؟ قَالَ: «نَعَمْ، عَلَيْهِنَّ جِهَادٌ لا قِتَالَ فِيهِ: الْحَجُّ وَالْعُمْرَةُ»(۱)، وللبخاري عنها أنها قالت: يَا رَسُولَ الله، نَرَى الْجِهَادَ أَفْضَلَ الْعَمَلِ، أَفَلا نُجَاهِدُ؟ قَالَ: «لَكِن أَفْضَلُ الْجِهَادِ حَجٌّ مَبْرُورٌ».

ترجمه: ای رسول الله ايا پر ښځو باندي جهاد شته؟ هغه وفرمايل: هو، پر هغوی باندي داسي جهاد دی چي جنګ به پکښي نه وي، هغه حج او عمره ده، او دبخاري په روايت کي

---

(۱) احمد، او ابن ماجه په صحيح سند سره روايت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

عائشــه رضي الله عنها وايـــي: اى رســول الله، مونــږ جهــاد دټولــو اعمالو نه بهتر گڼو، نو ايا جهاد ونکړو؟ پيغمبر ﷺ وفرمايل: ليکن بهترين جهاد نيك او قبول شوى حج دى.

او په حج کي دښځو لپاره خاص احکام دي، چي له هغي جملي نه دادي:

۱- دمَحرَم موجوديت: دنارينه او ښځي دحج کولو عام شرطونه دادي: اسلام، عقل، ازادي، بالغيدل، مالي قدرت او توانايي، او دښځي لپاره خاص شرط دمَحرَم موجوديت دى چي له هغې سره به وحج ته سفر کوي، او هغه به دښځي ميړه وي، او يا هغه څوك چي ابدي نکاح يي ورسره دنَسَب په وجه حرامه وي، لکه دهغې پلار، زوى، ورور، او يا هغه څوك چي نکاح يي ورسره په يوه مشروع او روا سبب حرامه وي، لکه دهغې رضاعي[1] ورور، او يا دمور ميړه (پلندر)، او دميړه زوى (دبني زوى).

او ددې خبري دليل هغه حديث دي چي ابن عباس عنهما رضي الله روايت کړى دى وايي چي له پيغمبر ﷺ نه يي

(۱) رضاعي ورور هغه ته وايي چي دواړو ديوي ښځي شودي رودلي وي.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوریدلي چي په خطبه کي یي ویل: «لاَ یَخْلُوَنَّ رَجُلٌ بِامْرَأَةٍ إلاَّ وَمَعَهَا ذُو مَحْرَمٍ وَلاَ تُسَافِرْ الْمَرْأَةُ إلاَّ مَعَ ذِي مَحْرَمٍ» فَقَامَ رَجُلٌ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّه إنَّ امْرَأَتِي خَرَجَتْ حَاجَّةً وَإِنِّي اكْتُتِبْتُ فِي غَزْوَةِ كَذَا وَكَذَا؟ قَالَ: «فَانْطَلِقْ فَحُجَّ مَعَ امْرَأَتِكَ»[۱].

ترجمه: هیڅ سړی به له ښځي سره نه یو ځای کیږي، مګر دا چي دهغې مَحرَم به موجود وي، او هیڅ ښځه به بیله مَحرَم نه (یوازي) سفر نه کوي، نو یو سړی ودرید اوویې ویل: ای رسول الله! زما ښځه دحج په قصد له کور نه وتلې ده، او زه له فلانی غزا (جنګ) لپاره تعین شوی یم، پیغمبر ﷺ (ورته) وویل: لاړ شه او له خپلي ښځي سره حج وکړه.

او له ابن عمر رضي الله عنهما نه روایت دی وایي: پیغمبر ﷺ فرمایلي دي: «لا تُسَافِرُ الْمَرْأَةُ ثَلاثاً إلاّ مَعَهَا ذُو مَحْرَمٍ»[۲].

ترجمه: ښځه به ددریو ورځو لپاره سفر نکوي، مګر دا چي مَحرَم به ورسره وي. او پدې باره کي ډیر حدیثونه راغلي چي

(۱) بخاري او مسلم روایت کړی دی.

(۲) بخاري او مسلم روایت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښځه منع کوي چي حج ته او يا بل ځای ته بيله محرم نه سفر وکړي، ځکه ښځه ضعيفه او کمزورې ده او په سفر کي درنګارنګ تکليفونو او مشکلاتو سره مخامخ کيږي چي دهغو مخنيوی يوازي نارينه کولای شي، او لدي نه علاوه ښځي ته دفاسقانو لخوا هم تکليف رسيدلای شي، نو ځکه دمحرم موجوديت ضروري دی ترڅو له دا ډول تکليفونو نه دهغې ساتنه او حفاظت وکړي.

او کوم محرم چي بايد دښځي سره په حج کي ملګری وي، دهغه لپاره شرط دادی چي عاقل، بالغ، او مسلمان وي، ځکه کافر داطمينان او اعتماد وړ ندی، او که چيري ښځه په دغه شرايطو سره محرم پيدا نکړي، نو ضرور به بل څوك مکلف کوي چي دهغي لپاره حج وکړي.

۲- که چيري حج نفلي وي نو دهغه لپاره يي دميړه اجازه شرط ده، ځکه په حج کي دميړه حق بيځايه کيږي، په مغني کي راغلي دي: ميړه کولای شي ښځه دنفلي حج نه منع کړي، ابن المنذر وايي: ټول هغه علماء چي زه پري علم لرم- پدي خبره متفق دي چي ميړه کولای شي ښځه دنفلي حج نه منع کړي، او دا ځکه چي دميړه حق پر ښځي فرض دی، نو ورته روا نده چي هغه پداسي کار سره ضايع کړي چي هغه فرض نه وي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

لکه دبادار او مريي په شان[۱] (يعني لکه څنګه چي مريي ته روا ندي چي دبادار فرضي حق په يو غير فرضي کار سره ضايع کړي).

۳- ښځه کولای شي چي دنارينه لپاره (په نيابت کي) حج او عمره وکړي، شيخ الاسلام ابن تيميه رحمت الله عليه وايي: ښځي ته په اتفاق دعلماوو روا دي چي دبلي ښځي په عوض (نيابت) کي حج وکړي، لور يي وي او که بيله هغه نه بل څوك، او همدارنګه دڅلورو امامانو (ابو حنيفه، مالك، شافعي، او احمد) او اکثرو علماوو په نظر ښځي ته روا دي چي دسړي لپاره (په نيابت کي) حج وکړي، لکه څنګه چي پيغمبر ﷺ دخثعمي دقبيلي ديو ښځي په جواب کي چي ويل يي: يا رسول الله! پر بندګانو باندي دالله ﷻ دحج فريضه زما په پلار هم فرض شوې ده پداسي حال کي چي هغه زوړ او سپين ږيرى، نو پيغمبر ﷺ هغې ته امر وکړ چي دخپل پلار په عوض (نيابت) کي حج وکړي، سره لدې چي دنارينه احرام دښځي تر احرام

(۱) المغني ۳/ ۲۴۰.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کامل دی[1].

۴- که چیري ښځې ته پداسې حال کې حیض یا نفاس راشي چې حج ته روانه وي، نو که داحرام په وخت کې وي، نو دا به دنورو پاکو ښځو په شان احرام تړي، ځکه داحرام دتړلو لپاره پاکوالی شرط ندی.

په مغني کې (ابن قدامه) وايي: او لنډه خبره داده چې دښځو لپاره دنارینه وو په شان داحرام په وخت کې غسل کول روا دي، ځکه دا هم یو دحج دافعالو نه دی، او غسل کول دحائضې او نفاس داره ښځې لپاره زیات دتاکید وړ دی، نظر په هغه حدیث چې پدې باره کې راغلی دی، جابر رضي الله عنه وايي: حَتَّى أَتَيْنَا ذَا الْحُلَيْفَةِ فَوَلَدَتْ أَسْمَاءُ بِنْتُ عُمَيْسٍ مُحَمَّدَ بْنَ أَبِي بَكْرٍ فَأَرْسَلَتْ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ كَيْفَ أَصْنَعُ؟ قَالَ: «اغْتَسِلِي وَاسْتَثْفِرِي بِثَوْبٍ وَأَحْرِمِي»[2].

ترجمه: تر څو چې مونږ وذو الحليفي ته راغلو، نو له اسماء بنت عمیس نه محمد بن ابو بکر پیدا (تولد) شو، نو پیغمبر ﷺ

(۱) مجموع الفتاوی ۱۳/۲۶.

(۲) بخاري او مسلم روایت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته يي سړی واستوه چي پوښتنه ئني وکړي چي څه وکړم؟ پيغمبر ﷺ ورته وويل: غسل وکړه، او (دويني په ځای کي) کومه ټوټه کښيږده، او احرام وتړه. او له ابن عباس رضی الله عنهما له پيغمبر ﷺ نه روايت کوي چي فرمايي: «النُّفَسَاءُ وَالْحَائِضُ إِذَا أَتَـيَا عَلَى الْوَقْتِ يُحْرِمَانِ وَيَقْضِيَانِ الْمَنَاسِكَ كُلَّهَا غَيْرَ الطَّوَافِ بِالْبَيْتِ»[1].

ترجمه: نفاس داره او حائضه ښځه چي کله وميقات[2] ته راشي نو دواړه به احرام تړي، او د کعبي دطواف نه بغير به نور ټول (دحج او يا عمري) اعمال په ځای کوي. او پيغمبر ﷺ وعائشي ته امر وکړ چي دحج داحرام لپاره غسل وکړي پداسي حال کي چي هغه حائضه وه[3].

او دحائضي او نفاس داره ښځي داحرام لپاره په غسل کي حکمت دادی چي (دبدن) نظافت او صفايي يي وشي، او بد

---

(۱) ابو داود روايت کړی ی.

(۲) ميقات هغه معين ځای ته وايي چي هلته احرام تړل کيږي، او له هغه نه بايد بيله احرامه څوک تير نشي.(ژباړن)

(۳) المغني ۲۹۳/۳-۲۹۴.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بويـي يـي لاړه شـي كـوم چي دخلكو ديوځاى كيدو په وخت نورو تـه دتكليف سبب ګرځي، او نجاست يي له مينځه لاړ شي. او كه چيري ورتـه داحرام په حالت كي حيض يا نفاس راشي نو داحرام لـپاره څـه نقصـان نلري، او پـه خپـل احـرام كـي بـه پاتـه وي، او داحـرام دممنوعاتو نه به ځان ساتي، او دكعبي طواف به نه كوي تـر څو چي له حيض او نفاس نه پاكي شي او غسل وكړي، او كه دعـرفات ورځ راشي او دوى پاكـي شـوي نه وي او دعمري احرام يـي تړلـى وي چـي وروسته بيا له هغـې سره حـج هم وكـړي، نو دوى بـه دعمري داحـرام برسيره دحـج احـرام تـړي (دحـج نيـت بـه كوي) نو پدې سره به ددوى حج دقرَان[1] حـج وګرځي.

او دلـيل يـي دادى چـي عائشـې رضي الله عنها دعمـري احـرام تړلـى وو او حـيض يـي راغـى، نـو پيغمـبر ﷺ پداسـي حـال كـي ورغلـو چـي هغـې ژړل، پيغمـبر ﷺ ووپـــل: «مَا يُبْكِيكِ؟ لَعَلَّكِ نُفِسْتِ؟ قَالَتْ: نَعَمْ، قَالَ: هَذَا شَيْءٌ قَدْ كَتَبَهُ اللَّهُ عَلَى بَنَاتِ آدَمَ

---

(۱) دقرَان حـج هغـه دى پـه كـوم كـي چي عمره او حـج په يوه احرام او يوه نيت سره وكړي شي.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

افْعَلِي مَا يَفْعَلُ الْحَاجُّ غَيْرَ أَنْ لاَ تَطُوفِي بِالْبَيْت»(۱).

ترجمه: ولي ژاړې، شايد چي حيض به دي راغلى وي؟ هغې وويل: هو، پيغمبر ﷺ وفرمايل: دا شى الله ﷻ دادم ؑ په لونړو باندي مقرر کړى دى، نو ته ټول هغه افعال په ځاى کړه کوم چي يو حاجي يي کوي، خو دکعبي نه طواف مه کوه. او دجابر رضی الله عنه په حديث کي چي بخاري او مسلم روايت کړى وايي: او پيغمبر ﷺ عائشې رضی الله عنها ته پداسي حال کي ورغلى چي هغې ژړل، نو پيغمبر ﷺ وفرمايل: «مَا شَأْنُك؟» قَالَتْ: شَأْنِي أَنِّي قَدْ حِضْتُ، وَقَدْ حَلَّ النَّاسُ وَلَمْ أَحْلِلْ وَلَمْ أَطُفْ بِالْبَيْت، وَالنَّاسُ يَذْهَبُونَ إِلَى الْحَجِّ الآنَ، فَقَالَ: «إِنَّ هَذَا أَمْرٌ كَتَبَهُ اللَّهُ عَلَى بَنَاتِ آدَمَ فَاغْتَسِلِي ثُمَّ أَهِلِّي بِالْحَجِّ»، فَفَعَلَتْ وَوَقَفَتْ الْمَوَاقِفَ حَتَّى إِذَا طَهَرَتْ طَافَتْ بِالْكَعْبَةِ وَالصَّفَا وَالْمَرْوَة، ثُمَّ قَالَ: «قَدْ حَلَلْتِ مِنْ حَجِّكِ وَعُمْرَتِك جَمِيعًا».

ترجمه: تاته څه پيښ شوي؟ هغې وويل: زما حيض راغى، او ټولو خلکو ځانونه حلال کړي دي (دعمري احرامونه يي

---

(۱) بخاري اومسلم روايت کړى دى.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خلاص کړي دي)، او ما لا ځان ندی حلال کړی، او نه مي دکعبي طواف کړی دی، او خلک اوس حج ته روان دي، نو پيغمبر ﷺ وفرمايل: دا شی الله ﷻ دادم ﷺ په لوڼو مقرر کړی دی، نو ته غسل وکړه، او بيا احرام وتړه، نو هغې احرام وتړی، او ټول افعال يي په ځای کړل، تر څو چي پاکه شوه نو بيا يي دکعبي طواف وکړ او دصفا ومروا سعي يي وکړه، نو پيغمبر ﷺ وفرمايل: (اوس نو) له حج او عمرې دواړو څخه حلاله شوې (ووتلې).

علامه ابن القيم وايي: صحيح او صريح احاديث پدي دلالت کوي چي عائشه رضي الله عنها اول دعمرې احرام تړلی وو او بيا چي کله يي حيض راغی نو پيغمبر ﷺ ورته امر وکړ چي دحج احرام وتړي، نو پدې سره يي حج دقرآن حج وګرځيد، نو ځکه خو پيغمبر ﷺ ورته وويل: «يَكْفِيكِ طَوَافُكِ بِالْبَيْتِ وَبَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ لِحَجِّكِ وَعُمْرَتِكِ»(۱).

ترجمه: دکعبي (يو) طواف او دصفا او مروا (يوه) سعي ستا دحج او عمري (دواړو) لپاره تاته کفايت کوي.

---

(۱) تهذيب السنن ۲/۳۰۳.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵- کوم کارونه چي ښځه يي بايد داحرام تړلو په وخت کي وکړي: ښځه بايد دنارينه په شان داحرام په وخت کي غسل وکړي، او دنوکونو په اخيستلو، او وېښتانو لري کولو او بد بويي ورکولو (خوشبويي وهلو) سره ځان پاك کړي، تر څو بيا داحرام په حال کي دې شيانو ته ضرورت پيدا نکړي، ځکه چي هغه وخت بيا دا کارونه کول ممنوع دي، او که چيري دغو شيانو ته ضرورت نه وو نو کول يي حتمي ندي، او نه هغه داحرام دخصوصياتو څخه دي، او پروا نلري چي پداسي عطرونو سره ځان خوشبويه کړي چي تيز بوى ونلري، لکه عائشه رضي الله عنها چي وايي: كُنَّا نَخْرُجُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ إِلَى مَكَّةَ فَنُضَمِّدُ جِبَاهَنَا بِالسُّكِّ الْمُطَيَّبِ عِنْدَ الإِحْرَامِ فَإِذَا عَرِقَتْ إِحْدَانَا سَالَ عَلَى وَجْهِهَا فَيَرَاهُ النَّبِيُّ ﷺ فَلاَ يَنْهَانَا[١].

ترجمه: مونږ به دپيغمبر ﷺ سره (ومكي) ته تللو او داحرام تړلو په وخت كي به مو په خپلو تنديو (وچولي) باندي مشك وهل، نو كله چي به له مونږ نه ديوې (بدن) خولې شو نو مشك به يي پر مخ راتوى شول، او هغه به پيغمبر ﷺ ليدل خو له هغه

---

(١) ابو داود روايت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځخه يي نه منع کولو.

شوکاني وايي: دپيغمبر ﷺ سکوت ددې کار په جواز او روا والي دلالت کوي، ځکه چي هغه ديو ناروا او باطل کار باندي چپ نه پاتي کيږي[1].

۶- داحرام دنيت سره به هغه ځادري (بوقره) او نقاب ليري کړي چي اغوستي يي وي، او بوقره او نقاب هغه دي چي مخ پټوي او په هغه کښي دسترګو لپاره سوري وي چي ښځه له هغه نه ګوري، دليل يي دبخاري دا حديث دی: «لا تنتقب المحرمة»، يعني: احرام تړونکې ښځه به نقاب نه اچوي، او ځادري خو له نقاب نه هم زياته ده. او همدارنګه به دستکلي (دستکشي) هم ليري کوي که يي مخکي له احرام نه اغوستي وي، او دستکشي هر هغه شي ته وايي چي دلاسونو دپټولو لپاره په لاسونو اغوستل کيږي. او کله چي ښځه دبيګانه نارينه وو سره مخامخ شي نو خپل مخ به بيله نقابه او ځادري نه په کوم بل شي لکه پوړنی او يا جامې سره پټوي، او همدارنګه له بيګانه نارينه وو نه به خپل لاسونه بيله دستکلو نه په بل شي

---

(۱) نيل الاوطار ۱۳/۵.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لکه خپله جامې سره پټوي، ځکه د ښځي مخ او لاسونه عورت ګڼل کيږي، چي له بيګانه نارينه وو نه يي پټول فرض دي، که د احرام په حالت کي او يا په بل حالت کي.

شيخ الاسلام ابن تيميه رحمت الله عليه وايي: ښځه ټوله عورت ده، نو ځکه ورته روا دي چي د ځان د پټولو لپاره جامې واغوندي، او د کجاوې له سيوري نه استفاده وکړي، خو پيغمبر ﷺ ښځه له نقاب او دستکلو اچولو نه منع کړي ده، او دستکلي هغه پوښونو ته وايي چي لاسونو ته اغوستل کيږي، او که ښځه خپل مخ پداسي جامه سره پټ کړي چي له مخ سره نه نښلي، نو دا په اتفاق (د علماوو) سره روا ده، خو که له مخ سره نښليده نو صحيح داده چي دا هم روا ده، او ښځه مکلفه نده چي په لرګي يا لاس اويا بل شي سره جامه له خپل مخ نه ليري کړي (تر څو له مخ سره يي ونه نښلي)، ځکه پيغمبر ﷺ د ښځي مخ او لاسونه يو شانتي ګڼلي دي، او دواړه د نارينه د بدن په شان دي نه د هغه د سر په شان، او د پيغمبر ﷺ ښځو به په خپلو مخونو جامه اچول بيله دي چي د هغه ليري والي په نظر کي ونيسي، او له علماوو نه هيڅ يوه له پيغمبر ﷺ نه ندي نقل کړي چي هغه فرمايلي دي: «إِحْرَامُ الْمَرْأَةِ فِي وَجْهِهَا».

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمه: دښځي احرام دهغې په مخ کې دی، بلکه دا دسلفو[۱] دبعضي علماوو قول دی.

علامه ابن القيم وايي: له پيغمبر ﷺ نه يوه کلمه هم په احرام کي دښځي دمخ دلوڅولو په فرضيت کي نده راغلې، او يوازي له نقاب نه منع راغلې ده.. او بيا وايي: له اسماء رضی الله عنها نه روايت دي چي هغي به داحرام په حال کي خپل مخ پټاوه، او عائشه رضی الله عنها وايي: كَانَ الرُّكْبَانُ يَمُرُّونَ بِنَا وَنَحْنُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ مُحْرِمَاتٌ فَإِذَا حَاذَوْا بِنَا سَدَلَتْ إِحْدَانَا جِلْبَابَهَا مِنْ رَأْسِهَا عَلَى وَجْهِهَا فَإِذَا جَاوَزُونَا كَشَفْنَاهُ[۲].

ترجمه: سواره خلک به زمونږ له خوا نه تيريدل پداسي حال کي چي مونږ به دپيغمبر ﷺ سره په احرام کي وو، نو کله چي به زمونږ سره مخامخ او نژدي شول نو زمونږ نه هري يوې به خپل څادر (پوړنى) دسر لخوا نه پر خپل مخ باندي را ځوړند کړ، او چي کله به له مونږ نه تير شول نو بيا به مو مخ لوڅ کړ.

---

(۱) سلف: وصحابه وو، تابعينو، تبع تابعينو او نورو داسلام داول عصر امامانو او سترو علماوو ته ويل کيږي.(ژباړن)

(۲) ابو داود روايت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو اى مسلماني احرام تړونکې خوري پوه شه چي تا ته دمخ او لاسونو پټولو اجازه نشته په هغه څه سره چي خاص دهغه لپاره جوړ (ګنډل) شوي وي، لکه نقاب او دستکلې (دستکشي)، او په تا باندي فرض دي چي له بيګانه (نا محرمه نارينه وو نه خپل مخ او لاسونه په خپل پوړني، يا جامي، او يا بل شي سره پټ کړې، او دداسي شي لکه لرګی، پټکی او يا بل څه استعمالول چي پوړنی له مخ نه ليري کړي تر څو ورسره ونه نښلي، دا کوم شرعي اصل نلري.

۷- ونبځي ته روا دي چي داحرام په حال کي دخپلي خوښي سره هر نوع کالي واغوندي، چي زينت او ښکلا پکښي نه وي، او دنارينه وو دکاليو سره مشابهت ونلري، او نه داسي تنګ وي چي دبدن اندامونه وښيي، او نه داسي نازك وي چي بدن نه پټوي، او نه داسي لنډ وي چي پښي او لاسونه يي تړينه راووځي، بلکه ازاد پلن او ډبل کالي به وي.

ابن المنذر وايي: علماء پدي باندي اتفاق لري چي داحرام لرونکي ښځي لپاره دقميص، پرتوګ، څادر، او موزې اچول روا دي[۱].

(۱) المغني ۳/۳۲۸.

(c) ketabton.com: The Digital Library

او ښځې تـه ضروري نـده چې کـوم معيـن او خـاص رنګـ - مـثلاً زرغـون رنـګـ- کالـي واغونـدي، بلکـه هغـه رنګونـه بـه اختـياروي کوم چې معمولاً ښځې اغوندي لکه سور، زرغون، او تـور، او کـولای شي چې يـو رنـګ جامـې په بـل رنګ جامو سره بدلې کړي.

۸- او ښځې تـه سنت دي چې داحرام نه وروسته په دومره ټيټ اواز سره لبيك ووايي چې يوازې يې خپله واوري. ابن عبد البر وايي: علماء اتفاق (اجماع) لري دښځې لپاره سنت طريقه داده چې خپل اواز پورتـه نکړي، يـوازې بـه يـې خپل ځـان تـه اوروي، او دفتـنې دډار او ويـرې پـه وجـه ورتـه اواز پورتـه کـول مکـروه دي، نـو ځکـه خو ورته اذان کول او اقامت ويل روا ندي، او پـه لمانځـه کـې بـه (دسهوي پـه صورت کـې وامـام تـه) دفـتح ورکولـو او خبرولو لپاره لاسونه ټکوي (پړقکوي)، او (دنارينه وو په شان به) تسبيح نه وايي[۱].

۹- پـه ښځې بـاندې پـه طـواف کـې پـوره ستر کـول او ځـان پټـول فـرض دي، او دا چې اواز بـه نـه پورتـه کوي، او سترګې به

---

(۱) المغني ۲/ ۳۳۰-۳۳۱.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(له حرامو کتلو څخه) ساتي، او دنارينه وو سره به ډکې نه وهي يعني ګڼه به نه جوړوي، خصوصاً دحجر اسود او رکن يماني په حصه کي، او دکعبې څخه ليري دمطاف[1] په اخيري حصه کي له نارينه څخه ګوښه طواف کول ورته بهتر او افضل دي له هغه طواف نه چي دنارينه وو په ازدحام کي يي وکعبي ته نژدي وکړي، ځکه له نارينه وو سره ځنګ او ډکې وهل (يعني ګڼه جوړول) حرام دي، پدي چي هغه دفتني سبب ګرځي، او وکعبي ته نژدي والی او دحجر اسود مچول دواړه دامکان په صورت کي سنت دي، نو دسنت لپاره به حرام او ناروا کار نکوي، بلکه پداسي حالت کي هغه دښځي په حق کي سنت ندي، او هغې ته سنت طريقه داده چي کله ورته مخامخ شي يوازي اشاره ورته وکړي.

امام نووي وايي: زمونږ علماء وايي: وښځو ته دحجر اسود مچول مستحب ندي، او حتی مسه کول (لاس وروړل) هم ورته مستحب ندی، مګر په هغه حالت کي چي مطاف (دطواف ځای) دشپي لخوا او يا بل وخت کي خالي وي، ځکه پدي کي

---

(۱) مطاف: دکعبي شاوخوا هغه منطقي ته وايي چي خلګ پکښي طواف کوي. (ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

دښځو او دنورو خلکو لپاره تکليف دی[۱].

او په مغني کي وايي: وښځي ته په شپه کي طواف کول مستحب دي، ځکه په هغه کي دښځي ستر زيات وي، او ازدحام هم کم وي، نو کولای شي چي وکعبي ته نژدي شي او حجر اسود مسه کړي[۲].

۱۰- په مغني کي وايي: دښځو طواف او دهغوی (دصفا او مروا) سعي ټوله د(عادي) تګ په شکل ده، ابن المنذر وايي: دعلماوو پدي اتفاق دی چي په ښځو باندي دکعبي په طواف (په اولو دريو دَورو) او صفا ومروا کي منډه وهل (رَمَل) نشته، او نه پري اوږه لوڅول (اضطباع) شته، ځکه له هغه نه مقصد دطاقت او قوت ښکاره کول دي، او دا دښځو په حق کي نشته، ځکه دهغوی لپاره ستر پکار دی، او په منډه وهلو ږو اوږو لوڅولو کي دبدن لوڅيدل دي[۳].

۱۱- دحج هغه اعمال چي بايد حائضه ښځه يي وکړي، او

---

(۱) المجموع ۳۷/۸.

(۲) المغني ۳۳۱/۳.

(۳) المغني ۳۹۴/۳.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه چي بايد ويي نکړي تر څو پاکه شي: حائضه ښځه دحج اعمال ټول تر سره کولای شي، لکه احرام تړل، په عرفات ودريدل، مزدلفي ته تلل، دجمرو ويشتل، خو دکعبي طواف به نکوي تر څو چي پاکه شي، څکه عائشه رضی الله عنها چي کله يي حيض راغی نو پيغمبر ﷺ ورته وفرمايل: «افْعَلِي مَا يَفْعَلُ الْحَاجُّ غَيْرَ أَنْ لاَّ تَطُوفِي بِالْبَيْتِ حَتَّى تَطْهُرِي»[۱].

ترجمه: ټول هغه افعال په ځای کړه کوم چي يو حاجي يي کوي، خو دکعبي طواف مه کوه، تر څو چي پاکه شي. او دمسلم په روايت کي داسي راغلي دي: «فَاقْضِي مَا يَقْضِي الْحَاجُّ، غَيْرَ أَنْ لا تَطُوفِي بِالْبَيْتِ حَتَّى تَغْتَسِلِي».

ترجمه: ټول هغه افعال په ځای کړه کوم چي يو حاجي يي کوي، خو دکعبي طواف مه کوه، تر څو چي غسل وکړي.

شوکاني وايي: پدي حديث کي دحائض ښځي لپاره دطواف کولو څخه ښکاره منع راغلي ده تر څو چي وينه يي بنده شي او غسل وکړي، او منع (او نهي) دفساد او باطليدو

---

(۱) بخاري اومسلم روايت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تقاضا کوي، نو دحائضي ښځي طواف کول باطل دي، او دا داکثره علماوو قول (نظر) دی[۱].

او دصفا ومروا په مینځ کي به سعي هم نکوي، ځکه سعي دطواف څخه وروسته وي، او پیغمبر ﷺ هیڅکله مخکي له طواف نه سعي نده کړي.

امام نووي وايي: فرعي مسأله: که څوك له طواف نه مخکي سعي وکړي نو زمونږ په نزد یي سعي نه صحیح کیږي، او دا داکثرو علماوو قول دی، او مخکي مو وویل چي ماوردي پدي مسأله کي دعلماوو اجماع نقل کړیده، او دا دمالك او ابو حنیفه او احمد مذهب هم دی، او ابن المنذر له عطاء او داهل حدیث له بعضي علماوو نه نقل کړي دي چي نومړي سعي صحت لري، دا قول زمونږ علماوو له عطاء او داود نه نقل کړی دی.

زمونږ دلیل دادی: چي پیغمبر ﷺ دطواف نه وروسته سعي وکړه، او ویي فرمایل: «لِتَأْخُذُوا عَنِّي مَنَاسِكَكُمْ».

---

(۱) نیل الاوطار ۴۹/۵.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمه: خپل دحج اعمال او مناسك لما نه واخلى (لما نه يي زده کړى)، او دابن شريك رضی الله عنه حديث چي وايي: خَرَجْتُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ حَاجًّا فَكَانَ النَّاسُ يَأْتُونَهُ فَمنْ قَائِلٍ: يَا رَسُولَ اللَّه، سَعَيْتُ قَبْلَ أَنْ أَطُوفَ، أَوْ قَدَّمْتُ شَيْئًا أَوْ أَخَّرْتُ شَيْئًا، فَكَانَ يَقُولُ: «لاَ حَرَجَ، لاَ حَرَجَ إِلاَّ عَلَى رَجُلٍ اقْتَرَضَ عِرْضَ رَجُلٍ مُسْلِمٍ وَهُوَ ظَالِمٌ، فَذَلِكَ الَّذِي هَلَكَ وَحَرِجَ»[۱].

ترجمه: زه دپيغمبر ﷺ سره مي دحج لپاره سفر وکړى، نو خلك ورته راتلل، چا به ويل: اى رسول الله له طواف نه مخکي مي دصفا ومروا سعي وکړه، او يا مي څه شى وروسته وکړى، او يا مي مخکي وکړى، نو پيغمبر ﷺ به ويل: چي هيڅ پروا (ګناه) نشته، مګر په هغه چا باندي چي ديو مسلمان حق (او يا دهغه عزت) يي په ظلم سره واخيست (او پايماله يي کړ)، نو همدا شخص هلاك شو او په ګناه کي ولويدى. نو پدې حديث کي ددي خبري چي وايي: له طواف نه مخکي مي سعي وکړه،

---

(۱) ابو داود پداسي سند سره روايت کړى چي دسند راويان يي ټول دبخاري او مسلم له راويانو نه دي ما سوا داسامه بن شريك څخه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

معنى داده چي دطواف قدوم نه وروسته او له فرض طواف نه مخکي مي سعي وکړه، او خطابي هم دحديث همداسي معنى کړيده[(۱)].

زمونږ استاذ شيخ محمد الامين الشنقيطي رحمت الله عليه په خپل تفسير کي وايي: پوه شه چي اکثر علماء پدي نظر دي چي سعي يوازي له طواف نه وروسته صحيح کيږي، نو که له طواف نه مخکي سعي وکړي داکثره علماوو په نظر صحيح نده، چي له هغه جملي څلور امامان هم دي، او ماوردي او نورو پدي باره کي دعلماوو اجماع نقل کړي ده، او بيا يي دنووي مخکيني قول او دهغه لخوا دابن شريك دحديث جواب يي ذکر کړ، او بيا وايي: نو هغه دا خبره: چي مخکي له طواف نه (مي سعي وکړه) يعني: مخکي له فرضي طواف نه چي رکن دى، او دا ددي نفي نکوي چي سعي به يي دطواف قدوم[(۲)] نه وروسته

(۱) المجموع ۸۲/۸.

(۲) طواف قدوم: هغه طواف دى چي دعمري او يا دحج دټولو اعمالو نه مخکي کيږي.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړي وي کوم چي رکن ندی[۱].

په مغني کي وايي: سعي دطواف تابع ده، او له هغه نه مخکي طواف کولو نه بغير صحيح نده، نو که له طواف نه مخکي يي سعي وکړه نه صحيح کيږي، او دا دمالك، شافعي، او احنافو نظر دی، او عطاء وايي: (له طواف نه مخکي سعي) روا ده، او له احمد نه روايت دی چي وايي: که يي په هيره سره وکړه، روا ده، او په قصد سره وي نده روا، ځکه له پيغمبر ﷺ نه چي کله دهيري او ناپوهي په صورت دتقديم او تاخير پوښتنه وشوه، نو فرمايل به يي: چي «لاحرج» يعني څه پروا او ګناه نشته.

او داول قول دليل دادی چي پيغمبر ﷺ له طواف نه وروسته سعي کړي ده، او بيا يي فرمايلي دي: «لِتَأْخُذُوا عَنِّي مَنَاسِكَكُمْ» يعني: له مانه دخپل حج مناسك او اعمال واخلی او زده يي کړی[۲].

---

(۱) اضواء البيان ۵/۲۵۲.

(۲) المغني ۵/۲۴۰.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو له مخکي خبرو نه دا معلومه شوه چي په کوم حديث چي داول قول خاوندان استدلال کوي او وايي چي سعي له طواف نه مخکي روا ده، نومړي حديث پدي خبره دلالت نکوي، ځکه حديث دوه احتماله لري: يا خو حديث دهغو کسانو په باره کي دی چي دفرضي طواف نه مخکي سعي وکړي، خو له هغه نه مخکي يي دطواف قدوم لپاره سعي کړي وي، نو سعي يي له طواف نه وروسته راغله (نه مخکي)، او يا دهغه کسانو په باره کي دی چي په هيره او ناپوهي سره بيله قصده (له طواف نه مخکي سعي وکړي).

او ما پدي مسأله کي پدي وجه اوږد بحث وکړ، چي اوس داسي کسان پيدا شويدي چي دطواف نه مخکي مطلقاً سعي کول روا بولي او پدي سره فتوا ورکوي، والله المستعان.

پاملرنه:

که ښځي ته له طواف نه وروسته حيض راشي، نو پدي حالت کي به سعي کوي، ځکه دسعي لپاره پاکوالی او اودس شرط ندی، په مغني کي وايي: اکثره علماء دا نظر لري چي دصفا او مروا دسعي لپاره اودس شرط ندی، او لدي جملي نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

عطاء، مالك، شافعي، ابو ثور، او احناف دي.. او بيا وايي: ابو داود وايي: ما له احمد نه اوريدلي دي چي ويل يي: کله چي ښځه دکعبي طواف وکړي، او بيا حيض ورته راشي، نو دصفا او مروا سعي دي وکړي، بيا دي منی ته ولاړه شي، او له عائشي او ام سلمه رضي الله عنها نه روايت دی چي دوی دوو ويلي دي: کله چي ښځه دکعبي طواف او دوه رکعته لمونځ وکړي، او بيا يي حيض راشي، نو دصفا او مروا سعي دي وکړي، دا خبره اثرم روايت کړيده[۱].

۱۲- وښځو ته له مزدلفي نه دضعيفه او کمزوره حاجيانو سره يو ځای دسپوږمۍ دلويدو نه وروسته راوتل، او منی ته په ررسيدو سره لوی شيطان ويشتل روا دي، تر څو په ازدحام (ګڼه ګوڼه) کي ګير نشي.

موفق ابن قدامه په مغني کي وايي: څه باك نشته چي ضعيفه حاجيان او ښځي مخکي له مزدلفي نه ووځي، او عبد الرحمن بن عوف او عائشه رضي الله عنها له هغو کسانو نه وو

(۱) المغني ۲۴۶/۵.

(c) ketabton.com: The Digital Library

چي خپل دکور کمزوري به يي مخکي ومنی ته استول، او دا دعطاء، ثوري، شافعي، ابو ثور، او احنافو قول دی، او زمونږ له معلومات سره څوك ددي خبري مخالف نشته، او پدي کي دهغوی لپاره اسانتيا او دازدحام دتکليف نه خلاصون، او دپيغمبر ﷺ دسنت متابعت دی[(١)].

امام شوکاني وايي: دلائل پدي دلالت کوي چي دشيطانانو ويشتلو وخت دهغه چا لپاره چي رخصت[(٢)] ورته نه وي دلمر ختلو نه وروسته دی، او دچا لپاره چي رخصت او اجازه شوي وي لکه ښځي او ضعيفه او کمزوري حاجيان، نو هغوی ته دلمر ختلو نه مخکي روا دی[(٣)].

امام نووي وايي: شافعي او دمذهب علماء وايي: دښځو او نورو ضعيفه حاجيانو لپاره سنت طريقه داده چي له مزدلفي نه

---

(١) المغني ٢٨٦/٥.

(٢) رخصت دې ته وايي چي شريعت دتکليف او عذر په وجه په حکم کي اسانتيا راولي، لکه د ښځو او ضعيفو کسانو لپاره د مزدلفې څخه په نيمه شپه کي راوتل او شيطانان ويشتل.(ژباړن)

(٣) نيل الاوطار ٧٠/٥.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ومنی ته دنیمي شپي نه وروسته او له سهار نه مخکي لاړ شي، تر څو دخلکو دبیر وبار (ګڼي) نه مخکي لوی شیطان وولي[1]، او بیا یي پدي باره کي راغلي احادیث ذکر کړل.

۱۳- ښځه به دحج او عمري داحرام نه دوتلو لپاره به دخپل سر ویښتـه دګوتو دسرو په اندازه لنډوي، او دسر خرَیل (کَلَول) ورته روا نـدي، او دګوتو سرونه دګوتي دلوړ (اوچت) بند نه پورته حصه ده.

په مغني کي وايي: دښځي لپاره شرعي طریقه دویښتانو لنډول دي، نه خریل، او پدي کي دعلماوو اختلاف نشته، ابن المنذر وايي: علماوو پدي اتفاق کړی دی، او دا ځکه چي خریل دښځي په حق کي مُثلَه[2] ګڼل کیږي، له ابن عباس نه روایت دی وايي: پیغمبر ﷺ فرمایي: «لَيْسَ عَلَى النِّسَاءِ حَلْقٌ، إِنَّمَا عَلَى

---

(۱) المجموع ۸/۱۲۵.

(۲) مُثلَه: دي ته وايي چي دچا یو اندام پري کړي شي، لکه غوږ، پوزه، او لاس.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

النِّسَاءِ التَقْصِيرُ»[(١)].

ترجمه: پر ښځو باندي (دويښتو) خريل نشته، پر ښځو باندي يوازي (دويښتو) لنډول دي.

علي رضی الله عنه وايي: نَهَى رَسُولُ اللهِ ﷺ أَنْ تَحْلِقَ الْمَرْأَةُ رَأْسَهَا[(٢)].

ترجمه: پيغمبر ﷺ ښځه دخپل سر خريلو (کلولو) نه منع کړيده. او احمد به ويل: ښځه دهري کوڅۍ نه دګوتي دسرونو په اندازه لنډوي، او دا دابن عمر، شافعي، اسحاق، او ابو ثور قول (نظر) دی. ابو داود وايي: له احمد نه مي اوريدلي چي پوښتنه ځني وشوه چي آيا ښځه به ټول سر نه کموي؟ (يعني له ټولو نه به دګوتو دسرونو په اندازه اخلي؟) ويل يي: هو، ويښته به دسر مخي ته راټول کړي، او بيا به دويښتو دسرونو نه دګوتو دسرونو په اندازه اخلي او لنډوي به يي[(٣)].

---

(١) ابو داود روايت کړی دی.

(٢) ترمذي روايت کړی دی.

(٣) المغني ٥/ ٣١٠.

(c) ketabton.com: The Digital Library

امام نووي وايي: علماء پدي خبره متفق دي چي ښځه دسر په خريلو سره مکلفه نده، بلکه دهغي لپاره يوازي دسر ويښته لنډول دي... ځکه (خريل) دهغي په حق کي بدعت دی او په هغه کي مُثله هم ده[1].

۱۴- حائضه ښځه چي کله اخيرنی شيطان وولي او ويښته لنډ کړي، نو له احرام نه وځي (حلاليږي)، او کوم شيان چي داحرام په وخت کي پري حرام وو، هغه ورته روا کيږي، خو ميړه ته لانده روا، نو هغه به له ځان سره ديو ځای کيدلو ته نه پريږدي، تر څو چي فرضي طواف وکړي، او که په دغه حالت کي جماع او يوځايوالی ورسره وکړي نو فديه پري لازميږي، او هغه يو پسه په مکه کي حلالول او دحرم په مسکينانو به يي تقسيموي، ځکه دا کار داول حلالوالي[2] نه وروسته شوی دی.

---

(۱) المجموع ۸/ ۱۵۰-۱۵۴.

(۲) اول حلالوالی هغه دی چي دفرضي طواف نه مخکي ځان له احرام نه وباسي، او دوهم او اخيرنی حلالوالی هغه وخت وي چي فرضي طواف وکړي، او ټول مناسك او اعمال يي پوره شي.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۵- که ښځي ته دفرضي طواف نه وروسته حیض راشي، نو په هغي باندي درخصت طواف[۱] نشته، او کولای شي چي هر وخت وغواړي سفر وکړي، عائشه رضی الله عنها وايي: حَاضَتْ صَفِيَّةُ بِنْتُ حُيَيٍّ بَعْدَ مَا أَفَاضَتْ قَالَتْ: فَذَكَرْتُ ذَلكَ لِرَسُولِ اللّه ﷺ فَقَالَ: «أَحَابِسَتُنَا هِيَ؟» قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنَّهَا قَدْ كَانَتْ أَفَاضَتْ وَطَافَتْ بِالْبَيْتِ، ثُمَّ حَاضَتْ بَعْدَ الإِفَاضَةِ، فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ ﷺ: «فَلْتَنفِرْ إِذَنْ»[۲].

ترجمه: صفيه د حيي لور ورسته لدي چي فرضي طواف يي وکړ حيض يي راغی، نو دا خبره مي وپيغمبر ﷺ ته وکړه، نو وي فرمايل: آيا هغه مونږ له سفر کولو نه راګرځوي؟ ورته ومي ويل: ای رسول الله هغي فرضي طواف کړی دی، او بيا يي دطواف نه وروسته حيض راغلی دی، نو ويي فرمايل: نو بيا خو دي سفر وکړي.

---

(۱) طواف وداع هغه طواف چي دمکي څخه دوتولو نه مخکي کيږي، او بيا وحرم ته نه راځي، او هغه ته (طواف وداع) هم وايي.(ژباړن)

(۲) بخاري او مسلم روايت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

له ابن عباس روايت دی وايي: وخلکو (حاجيانو) ته امر شوی چي اخيرنی کار به يي دکعبي طواف وي، خو له حايضي ښځي نه دا کار تخفيف شوی دی (يعني په هغه مکلفه نده)[(۱)]،

او همدارنګه وايي: پيغمبر ﷺ حايضي ښځي ته دا اجازه کړي ده چي له طواف وداع نه مخکي له مکي نه ووځي، که يي فرضي طواف کړي وي[(۲)].

امام نووي وايي: ابن المنذر ويلي دي: او اکثره علماء په همدي نظر دي، لکه: مالك، اوزاعي، ثوري، احمد، اسحاق، ابو ثور، ابو حنيفه او نور[(۳)].

په مغني کي وايي: دا دښارونو[(٤)] داکثره علماو نظر دی.

او وايي: او دنفاس داره ښځي حکم دحايضي په شان دی، ځکه

---

(۱) بخاري او مسلم روايت کړی دی.

(۲) احمد روايت کړی دی.

(۳) المجموع ۲۸۱/۸.

(٤) دښارونو نه مراد: مکه، مدينه، کوفه، بصره، او بغداد دي.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

دنفاس او حيض احكام په فرضياتو او مُسقِطاتو[۱] كي يو شان دى[۲].

۱۶- ښځي ته له مَحرَم سره دمسجد نبوي زيارت دلمونځ او دوعا كولو لپاره مستحب دى، خو دپيغمبر ﷺ دقبر زيارت ورته روا ندى، ځكه دا دقبرونو له زيارت نه منع شويده.

شيخ محمد بن ابراهيم ال الشيخ رحمت الله عليه دسعودي عربستان مفتي وايي: او صحيح خبره داده چي ښځه دپيغمبر ﷺ له زيارت نه منع ده، له دوو وجهو نه:

اول: عام دلائل (پدي باره كي)، او منع چي كله عامه وي نو هيچا ته يي تخصيص كول بيله دليل نه روا ندي، او (دمنعي علت (دكوم له وجهي نه چي ښځه له دقبرونو دزيارت نه منع شويده) پدي مساله كي موجود دى...[۳].

---

(۱) مُسقِطات هغه شيانو او اسبابو ته وايي چي كوم شرعي حكم ساقط كړي.(ژباړن)

(۲) المغني ۳/۴۶۱.

(۳) مجموع فتاوى الشيخ محمد بن ابراهيم ال الشيخ ۳/۲۳۹.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شيخ عبد العزيز بن باز رحمت الله عليه دپيغمبر ﷺ دزيارت کولو په باره کي دهغه چا لپاره چي دمسجد نبوي زيارت وکړي وايي: او دا زيارت يوازي دنارينه وو لپاره روا دی، او دښځو لپاره دهيڅ قبر زيارت روا ندی، لکه څنګه چي دپيغمبر ﷺ نه راغلي دي چي هغه په هغه ښځو لعنت ويلی دی چي دقبرونو زيارت کوي، او په هغو کسانو چي په قبرونو باندي مسجدونه جوړوي، او څراغونو او شمعونه پکښي بلَوي.

اما مديني منوري ته پدي قصد تلل چي په مسجد نبوي کي لمونځ او دوعا او نور طاعتونه چي په نورو مسجدونو کي روا دي- وکړي، نو دا دټولو لپاره روا دي[١].

---

(١) التحقيق والايضاح لكثير من مسائل الحج والعمرة والزيارة على ضوء الكتاب والسنة ص١٩.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نهم فصل

دمشترک ژوند او دنکاح دعقد څخه متعلقو مربوط احکام

الله ﷻ فرمايي: ﴿وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُم مِّنْ أَنفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِّتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُم مَّوَدَّةً وَرَحْمَةً إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ﴾ [د الروم سورت: ۲۱ آيت].

ترجمه: او دالله ﷻ (دقدرت) له نښو (څخه دادي) چې تاسو ته يې ستاسو له جنس نه ښځې پيدا کړي، تر څو له هغوی سره آرام پيدا کړی، او ستاسو په مينځ کې يې مينه او مهرباني پيدا کړيده، بيشکه پدې کې (دالله دقدرت) نښې دي دهغه کسانو لپاره چې (دالله په مخلوقاتو) کې فکر کوي.

او فرمايي: ﴿وَأَنكِحُوا الْأَيَامَىٰ مِنكُمْ وَالصَّالِحِينَ مِنْ عِبَادِكُمْ وَإِمَائِكُمْ إِن يَكُونُوا فُقَرَاءَ يُغْنِهِمُ اللَّهُ مِن فَضْلِهِ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ﴾ [د النور سورت: ۳۲ آيت].

ترجمه: او واده (نکاح) کړی بې خاونده ښځې او بې ښځو سړي، او نيک خويه مريان او مينځې خپل، که (هغوی) فقيران

(c) ketabton.com: The Digital Library

وي نو الله به له خپل فضل نه هغوی غنيان کړي، او الله دلوی فضل خاوند او ډير پوه دی.

امام ابن کثير رحمت الله عليه وايي: دا په واده کولو سره امر دی، او بعضي علماء هغه په هر هغه چا چي قدرت يي لري فرض ګڼي، او پدي حديث استدلال کوي: «يَا مَعْشَرَ الشَّبَابِ مَــنْ اسْتَطَاعَ مِنكُمْ الْبَاءَةَ فَلْيَتَزَوَّجْ وَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَعَلَيْهِ بِالصَّوْمِ فَإِنَّــهُ لَــهُ وِجَاءٌ»، بخاري او مسلم له ابن مسعود نه روايت کړی دی.

تــرجمه: ای ځوانانو څوك چي له تاسو نه دجماع کولو توان (او دهغه مصارف او خرچه) ولري، نو واده دي وکړي، ځکه هغه سترګي (له حرامو نه) پټوي، او (دانسان) فرج او شرمګاه (له حرامو) نه ساتي، او څوك چي توان ونلري، نو روژه دي ونيسي، ځکه هغه دده لپاره (له حرامو نه) دساتني وسيله ده.

او بيا يي دا خبره وکړه چي واده دغني کيدلو سبب دی، ځکه الله جَلَّ جَلَالُهُ فرمايي: ﴿إِن يَكُونُوا فُقَرَاءَ يُغْنِهِمُ اللَّهُ مِن فَضْلِهِ﴾، او دابو بکر الصديق رضي الله عنه دا وينا يي ذکر کړه چي وايي: دالله دامر اطاعت وکړی چي تاسو ته يي په نکاح کولو امر کړی، تر څو هغه خپله وعده تاسو ته پر ځای کړي، او غنيان به مو کړي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

الله ﷻ فرمايي: ﴿إِن يَكُونُوا فُقَرَاء يُغْنِهِمُ اللَّهُ مِن فَضْلِهِ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ﴾.

ابن مسعود وايي: غنى او ثروت په نکاح کي ولټوئ، الله ﷻ فرمايي: ﴿إِن يَكُونُوا فُقَرَاء يُغْنِهِمُ اللَّهُ مِن فَضْلِهِ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ﴾، ابن جرير روايت کړى، او بغوي هم له عمر ﷺ نه همداسي روايت کړى دى[1].

شيخ الاسلام ابن تيمه وايي: الله ﷻ مومنانو ته نکاح کول او طلاق ورکول، او دطلاق شوي ښځي سره دوباره نکاح کول رواکړيدي وروسته لدي نه چي بل ميړه يي کړى وي، او نصرانيانو[2] په يو بل باندي نکاح کول حرام کړيدي، او چا چي يي نکاح روا کړي، نو طلاق يي ورته ندى روا کړى، او يهودو[3] طلاق روا کړى، خو هغه طلاق شوي ښځه چي له بل ميړه سره يي نکاح کړي وي، نو دهغه نکاح کول داول ميړه لپاره روا نه بولي، او په نصرانيانو کي طلاق نشته، او يهودو

---

(۱) تفسير ابن کثير ۵/۹۴-۹۵، د دار الاندلس چاپ.
(۲) نصرانيان دعيسى عليه السلام د دين پيروانو ته ويل کيږي.(ژباړن)
(۳) يهود دموسى عليه السلام د دين پيروانو ته ويل کيږي.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

کي که ښځه له طلاق نه وروسته بل ميړه وکړي، نو بيا داول ميړه لپاره رجوع کول او دوباره دهغې په نکاح کول روا نه بولي، او الله ﷻ مومنانو ته پورتني دواړه کارونه روا کړيدي[۱].

امام ابن القيم رحمت الله عليه دجماع دفوائدو په باره کي چي دنکاح دمقصدونو نه يو مقصد دی داسي وايي: ځکه جماع په اصل کي ددريو اصلي مقصدونو لپاره ده:

اول: دنسل ساتل، او دانساني اصل ساتل تر څو هغه عدد پوره شي کوم چي الله ﷻ يي پدي دنيا پيدا کيدل غواړي.

دويم: دهغه اوبو ويستل کوم چي دننه پاتي کيدل يي ټول بدن ته زيان رسوي.

دريم: شهوت پوره کول، او لذت اخيستل، او د(نکاح) دنعمت په خوند پوهيدل.

نو په واده کي ډيري لويي ګټي شته چي له ټولو نه زياتي مهمي ګټي دادي:

په هغه کي له زنا ځخه ليري والی، او دحرامو څخه دسترګو ساتل دي.

---

(۱) مجموع الفتاوی ۳۲/۹۰.

(c) ketabton.com: The Digital Library

داولاد پيداکيدل، او دنسب ساتل.

دميړه او ښځي په مينځ کي سکون او روحي ارامي مينځ ته راتلل.

دميړه او ښځي تر مينځ تعاون او همکاری دصالح او نيکي کورنۍ جوړول، کومه چي داسلامي ټولني په جوړښت کي يوه مهمه خښته ده.

دميړه لخوا نه دښځي سرپرستي او حفاظت، او دښځي لخوا دکور کارونه کول، او په ژوند دخپلي وظيفي په صحيح او طبيعي ډول پر ځای کول، نه هغسي چي دښځي او ټولني دښمنان وايي چي ښځه دکور نه بهر کار کي دسړي سره يو شانتي شريکه ده، نو ځکه خو يي ښځه له کور نه وويستله، او له خپلي اصلي او طبيعي وظيفي نه يي محرومه کړه، او دهغي کار يي بل چا ته وسپاره، چي پدي ډول دکورنۍ نظم ګډوډ شي، او دميړه او ښځي په مينځ کي دغلط فهمي او مشکلاتو درامينځ ته کيدلو سبب وګرځي، چي دهغه په وجه په اکثره وختونو کي دوی په خپلو کي سره جلا شوي او بيل شوي، او يا خو دمشکلاتو او مصيبتونو او جنجالونو سره يو ځای پاته دي.

زمونږ استاذ محمد امين الشنقيطي وايي: پوه شه -الله دي ما او تا ته دهغه څه توفيق راکړي چي هغه يي خوښوي او

(c) ketabton.com: The Digital Library

پرې راضي دی- چې دا دکفارو غلط او شوم نظر او داحساس، عقل، اسماني وحي، او دالهي شريعت مخالف فکر چې وايي ښځه او نر په ټولو احکامو او ډګرونو کې سره برابر دي، چې پدې نظر کې دومره فساد او دټولني دنظم خرابوالی او ګډوډ کيدل دي چې له هيچا نه پټ ندي، مګر هغه چا نه چې دبصيرت سترګې يې الله ړندې کړي وي، او دا ځکه چې الله ﷻ ښځې ته خاص خويونه او صفتونه ورکړي چې په هغه سره کولای شي دټولني دجوړولو په بيلابيلو اړخونو کې داسې برخه واخلي چې هغه دنورو لپاره نه ښايي، لکه دماشوم په ګيډه کيدل، لنګيدل، ماشوم ته شودې ورکول، داولادونو تربيه کول، دکور خدمت کول، او دکور کارونه لکه پخلی، اوړه ميشتول، جارو کول، او داسې نور، او دبشري ټولنې لپاره دداسې خدمتونو کول په کور کې دننه او د خپل پت، عزت، شرف، اخلاقو او انساني ارزښتونو په ساتلو سره دنارينه دهغه خدمتونو نه کم ندي کوم چې يې له کور نه بهر سرته رسوي. نو ددې جاهلانو او پست مشريه کافرانو او ددوی دپيروانو دا ګمان غلط دی چې وايي: ښځه دنارينه په شان دکور نه بهر دکار کولو حق لري، سره لدې چې ټولو ته معلومه ده- چې ښځه دحَمَل (چې ماشوم يې په ګيډه کې وي)، او ماشوم ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

دشودو ورکولو او نفاس په وخت کي نشي کولای داسي کار وکړي چي معمولي تکليف پکښي کي وي، نو که چيري دا او ميره يي له کور نه ووځي، نو دکور کارونه لکه دوړو ماشومانو ساتل، او دتي ماشوم ته شودي ورکول، دناريينه لپاره چي کله له کار نه راشي دخوراك ښباك برابرول، دا ټول کارونه به ضايع او په ځای پاتي شي، او که چيري ددي کارونو لپاره يو کس په مزدوري راوستل شي نو دا کس به پدي کور کي دهماغه ښځي په شان (دبهر له کار نه) بيکاره پاتي شي له کوم نه چي دکور ښځه تښتيدلي وه، نو نتيجه به هماغه اولنی خبره وي، سربيره پر دي چي دښځي په وتلو او کار کولو کي ددين او اخلاقو او عزت برباديده هم دي[۱].

نو ای مسلماني خوري له الله نه وويريږه او په دغه مغرضانه او چلناکه افکارو مه تيروځه، ځکه دهغو ښځو واقعيت کوم چي په دغسي افکارو غوليدلي ډير ښه شاهد دی ددي افکارو په فساد او ناکامي باندي، او تجربه ډير ښه دليل دی.

مسلماني خوري که ته ښه ځواني لرې نو دواده کوښښ

(۱) اضواء البيان ۴۲۲/۳.

(c) ketabton.com: The Digital Library

وکړه، او هغه دتعليم دتکميل په وجه او يا دکار او وظيفي په وجه مه څنډوه، بي شکه کامياب واده کي ستا نيبختي او وراحت دی، او هغه د هر تعليم او وظيفي عوض دی، او دهغه نه هيڅ تعليم او وظيفه ښومره چي اوچته هم وي نشي عوض کيدلای. خپل دکور خدمت وکړه، او اولادونه تربيه کړه، او همدا ستا دژوند اساسي او ګټوره وظيفه ده. له هغه نه سوا په بل کار پسي مه ګرځه، ځکه بل هيڅ کار دهغه ځای نه نيسي، او دصالح سړي سره دواده کولو نه ډډه مکوه، ځکه پيغمبر ﷺ فرمايي: «إِ إِذَا جَاءَكُمْ مَنْ تَرْضَوْنَ دِينَهُ وَخُلُقَهُ فَزَوِّجُوهُ إِلاَّ تَفْعَلُوا تَكُنْ فِتْنَةٌ فِي الأَرْضِ وَفَسَادٌ عَرِيضٌ»(۱).

ترجمه: که تاسو ته داسي ځوك (دنکاح کولو لپاره) راشي چي ديانت او اخلاق يي ستاسو خوښ وي، نو هغه ته ښځه ورکړی، که دا کار ونکړی نو په ځمکه کي به دلوی فساد او فتني سبب شي.

دښځي په واده کي دځني نظر اخيستل:

کومه ښځه چي په نکاح ورکول کيږي له دريو حالاتو نه بهر

(۱) ترمذي روايت کړی، او هغه يي دشواهدو په لړولو سره حَسَن بللی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه وي: يا به ډيره وړه پيغله[۱] وي، او يا به بالغه پيغله وي، او يا به واده کړې وي، او دهري يوي لپاره بيل حکم دی:

۱- وړه پيغله نجلۍ: پدي کي دعلماوو اختلاف نشته چي پلار يي کولی شي چي بيله دهغې د اجازې نه هغه واده کړي، ځکه چي هغه دنظر خاونده نده، او ابو بکر الصديق ﷺ خپله لور عائشه رضي الله عنها وپيغمبر ﷺ ته په نکاح کړه پداسي حال کي عمر يې شپږ کاله وو، او دنهو کالو وه چي ورسره کورولی وشو[۲].

امام شوکاني وايي: نومړي حديث پدي دلالت کوي چي پلار ته روا دي خپله لور له بلوغ نه مخکي په نکاح ورکړي، او همدارنګه وايي: او پدي کي دليل دی چي دوړې انجلۍ لوی سړي سره نکاح روا ده، او په همدي سره بخاري عنوان ايښی او بيا يي دعائشي مخکينی حديث ذکر کړی دی، او په فتح الباري کي يي پدي خبره دعلماوو اجماع نقل کړي ده[۳].

---

(۱) پيغله نجلۍ هغه ده چي چا ورسره جماع نه وي کړي، او په فقهي اصطلاح کي (باکره) ورته وايي.(ژباړن)
(۲) بخاري او مسلم روايت کړی دی.
(۳) نيل الاوکار ۶/۱۲۸-۱۲۹.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په مغني کي وايي: ابن المنذر ويلي دي: ټول هغه علماء چي پري خبر يو پدي خبره متفق دي چي پلار ته دوړي نجلۍ په نكاح ورکول مناسب سړي ته روا دي[1].

زه وايم: او دا چي ابو بكر الصديق ﷺ عائشه رضي الله عنها دشپږ كلنۍ په عمر کي پيغمبر ﷺ ته په نكاح كړه، پدي كي په هغو کسانو باندي ډير شديد رد دی کوم چي دوړي نجلۍ ورکول ولوی سړي ته ناروا او ناوړه كار بولي او په بده سترګه ورته ګوري، چي دا يوازي ددوی دجهالت او بدنيتۍ علامه ده.

۲- بالغه پيغله: دهغي له اجازي نه بغير نه په نكاح كيږي، او چيوالی دهغي اجازه ده، لكه چي پيغمبر ﷺ فرمايي: «وَلَا تُنْكَحُ الْبِكْرُ حَتَّى تُسْتَأْذَنَ» قَالُوا: يَا رَسُولَ اللهِ، فَكَيْفَ إِذْنُهَا؟ قَالَ: «أَنْ تَسْكُتَ»[2].

ترجمه: پيغله نه په نكاح كيږي تر څو اجازه تري واخيستل شي، صحابه وو وويل: ای رسول الله دهغي اجازه به څنګه وي؟ ويي فرمايل: چي چوپه پاتي شي. نو اجازه اخيستل يي حتمي

(۱) المغني ۴۸۷/۶.
(۲) بخاري اومسلم روايت كړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي، که څه هم پلار يي په نکاح ورکړي، او همدا دعلماوو ددوو قولونو نه صحيح قول دی.

علامه ابن القيم وايي: او دا داکثرو علماوو قول دی، او دا دابو حنيفه مذهب او په يوه روايت داحمد قول دی، او همدا قول مونږ دالله دين ګڼو، او په بل قول باور نلرو، او همدا دپيغمبر ﷺ دحکم او امر ونهي مطابق دی[۱].

۳- واده شوي ښځه[۲]: دهغي بيله اجازي په نکاح ورکول صحيح ندي، او اجازه يي په ويَلو سره ده، داسي نه لکه پيغله چي اجازه يي په سکوت او چوپتيا سره وي.

په مغني کي وايي: دعلماوو په مينځ کي هيڅ اختلاف نه ګورو چي دواده شوي ښځي اجازه په ويَلو سره ده، ځکه ژبه دزړه نه تعبير کوي، او هماغه معتبره په هر هغه ځای کي چي اجازي اخيستلو ته ضرورت وي[۳].

شيخ الاسلام ابن تيميه رحمت الله عليه وايي: نه ښايي چي

---

(۱) زاد المعاد في هدي خير العباد ۹۶/۵.

(۲) واده شوي ښځه نه مقصد هغه ښځه ده چي جماع ورسره شوي وي، او هغه ته په فقهي اصطلاح کي (ثيبه) وايي.(ژباړن)

(۳) المغني ۴۹۳/۶.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځوك ښځه دهغې داجازې نه بغير په نكاح وركړي، لكه څنګه چي پيغمبر ﷺ امر كړى دى، كه يي خوښه نه وه، نو په زوره به په نكاح نه وركول كيږي، خو وړه پيغله پلار كولاى شي چي بيله اجازي يي په نكاح وركړي، او دهغې رايه نشته، او بالغه واده شوي ښځه بيله اجازي په نكاح وركول ناروا دي كه پلار وي او كه بل ځوك، او پدي سره دمسلمانانو اجماع ده، او همدارنګه بالغه پيغله هم بيله دهغې داجازي نه په نكاح وركول دپلار او نيكه نه بغير بل چا ته روا ندي دټولو مسلمانانو په اجماع سره، او دپلار او نيكه لپاره بهتره ده چي اجازه يي واخلي.

علماء دواده شوي ښځي په اجازه اخيستلو كي اختلاف لري چي آيا فرض ده او كه مستحب؟

صحيح داده چي فرض ده، او دښځي په ولي[1] فرض دي چي دهغې په نكاح وركولو كي دالله ﷻ وويريږي، او وګوري چي كوم سړي ته چي يي وركوي ايا دهغې سره مناسب دى او كه نه؟ ځكه ښځه خو دهغې د مصلحت لپاره وده وي، نه دځان

---

(۱) دښځي ولي هغه ځوك دى چي دښځي واك او صلاحيت ورسره وي، لكه پلار، نيكه او يا ددوى په شان نور.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

دمصلحت لپاره[۱].

دښځې په نکاح ورکولو کې دولي شرط والی او دهغه حکمت:

ښځې تـه دمناسب خـاوند داختيار حق ورکـول پدي معنی نـدی چـي هغـه هـر رنګـي وغـواړي همـاغسـي سـړي سـره واده وکـړي، کـه څـه هم پکـي ددي دکـورنـۍ او يا خپلوانو لپاره ضرر هم وي، بلکـه دا پـه خپل ولي پوري تړلې ده چي دهغې داختيار پـه هکلـه بـه غـور کـوي او پـه کـار کـي بـه ورتـه لارښوونـه کـوي، او دنکـاح تړلـو کار بـه يي پـه غاړه اخلي، نـو دا بـه پخپلـه دځان نکاح نـه تـړي، کـه يـي داسـي وکـړه نـو نکـاح يـي باطلـه ده، لکـه څنګـه چـي دعـائشـي رضي الله عنها پـه حديـث کـي راغلي دي: «أَيُّمَا امْرَأَةٍ نَكَحَـــتْ نَفْسَـــهَا بِغَيْرِ إِذْنِ وَلِيِّهَا فَنِكَاحُهَا بَاطِلٌ فَنِكَاحُهَا بَاطِلٌ فَنِكَاحُهَا بَاطِلٌ..».

ترجمه: هـره هغـه ښځـه چـي دولـي لـه اجازي بغير خپل ځان پـه نکـاح کـړي، نـو نکـاح يـي باطلـه ده، نکـاح يـي باطلـه ده، نکـاح يـي باطلـه ده. ترمذي وايي: دا حديث حَسَن دی، او ترمذي، ابو داود، نسائي او ابن ماجه کي راغلي دي: «لا نِكَاحَ إِلاَّ بِوَلِيٍّ».

---

(۱) مجموع الفتاوی ۳۲/۳۹-۴۰.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمه: نکاح بيله ولي نه نشته (صحت نلري)، نو دا دوه حديثه او کوم چي په همدي معنی راغلي دي پدي دلالت کوي چي نکاح بيله ولي نه صحيح نده، ځکه اصل په نفي کولو کي د(شرعي) صحت نفي کول دي، او ترمذي وايي: پدي حديث علماوو عمل کړی، لکه عمر، علي، ابن عباس، ابو هريره او نور، او همدا ډول دتابعينو دفقهاوو نه نقل شوي دي چي وايي: بيله ولي نکاح صحت نلري، او دا دشافعي، احمد او اسحاق قول دی[۱].

په واده کي داعلان لپاره دښځو دريي وهل:

دښځو لپاره دريي وهل مستحب دي تر څو دواده اعلان وشي او خبر يي خپور شي، او دا به يوازي دښځو په مينځ کي وي، او ساز او سرود اسباب، او سندرو ويونکو ښځو آوازونه به ورسره نه وي، خو دښځو لخوا دشعر او ترانو ويل پدي مناسبت سره چي نارينه يي وانه وري پروا نلري، پيغمبر ﷺ فرمايي: «فَصْلُ مَا بَيْنَ الْحَلالِ وَالْحَرَامِ الدُّفُّ وَالصَّوْتُ فِي

---

(۱) المغني ۶/۴۴۹.

(c) ketabton.com: The Digital Library

النِّکَاحِ»[(١)].

ترجمه: دحلال او حرامو په مينځ کي توپير او علامه په واده کي دريي وهل او آوازونه ويل دي.

شوکاني وايي: دا ددي دليل دی چي په واده کي دريي وهل او په لوړ اواز سره څه شيان ويل لکه: مونږ تاسو ته راغلو، مونږ تاسو ته راغلو او داسي نور، روا دي، خو نه هغه سندري چي شر تري پاريږي، او دښکلا او ناروا شيانو او يا شرابو توصيف او بيان پکښي کي وي، چي دا په واده او بيله واده په بل ځای کي هم حرام دي، او همدارنګه نور ناروا لهو ولعب هم حرام دي[(٢)].

ای مسلماني خوري دواده لپاره دسرو زرو او جامو په اخيستلو کي له حده تيری مکوه، ځکه دا د هغه اسراف څخه شميرل کيږي له کوم نه چي الله ﷻ منع کړيده، او فرمايلي دي چي دهغه خاوندان نه خوښوي، الله ﷻ فرمايي: ﴿وَلاَ تُسْرِفُواْ

(١) بخاري، ترمذي، ابن ماجه، او نسائي روايت کړی، او ترمذي هغه حَسَن بللی دی.
(٢) نيل الاوطار ٦/٢٠٠.

(c) ketabton.com: The Digital Library

إِنَّهُ لاَ يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ﴾.

ترجمه: او اسراف مکوی، بیشکه هغه اسراف کونکي نه خوښوي. نو تا ته ښايي چي له اعتدال نه كار واخلي او له بيځايه فخر او سيالي كولو نه ځان وساتي.

پر ښځي دميره اطاعت كول فرض، او نافرماني كول حرام دي:

مسلماني خوري په تا دميړه اطاعت كول په نيكو كارونو كي فرض دي، ابو هريره ﷺ وايي چي پيغمبر ﷺ فرمايلي دي: «إِذَا صَلَّتْ الْمَرْأَةُ خَمْسَهَا وَصَامَتْ شَهْرَهَا وَحَفِظَتْ فَرْجَهَا وَأَطَاعَتْ زَوْجَهَا دَخَلَتْ الْجَنَّةَ مِنْ أَيِّ أَبْوَابِ الْجَنَّةِ شَاءَتْ»[1].

ترجمه: كومه ښځه چي خپل پنځه وخته لمونځ وكړي، او خپله فرضي مياشت روژه ونيسي، او دخپل ميړه اطاعت وكړي، او دخپل پت حفاظت وكړي، نو جنت به د هري دروازي نه چي وغواړي ننوځي.

له ابو هريره عنه رضي الله نه روايت دی چي پيغمبر ﷺ فرمايلي دي: «لاَ يَحِلُّ لِلْمَرْأَةِ أَنْ تَصُومَ وَزَوْجُهَا شَاهِدٌ إِلاَّ بِإِذْنِهِ

(۱) ابن حبان په خپل (صحيح) كي روايت كړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

وَلاَ تَأْذَنَ فِي بَيْتِه إِلاَّ بِإِذْنِه»(۱).

ترجمه: ښځي ته دميړه په حضور کي روژه نيول روا ندي، مګر دهغه په اجازه سره، او دميړه کور ته به څوك نه پريږدي مګر دميړه په اجازه سره.

او له ابو هريره ﷺ نه روايت دی چي پيغمبر ﷺ فرمايي: «إِذَا دَعَا الرَّجُلُ امْرَأَتَهُ إِلَى فِرَاشِه فَلَمْ تَأْتِه فَبَاتَ غَضْبَانَ عَلَيْهَا لَعَنَتْهَا الْمَلاَئكَةُ حَتَّى تُصْبِحَ»(۲).

ترجمه: کله چي ميړه خپله ښځه وخپل بستر ته وغواړي، او هغه ورته رانشي، او ميړه يي ترينه په خفګان شپه تيره کړي، نو ملائکي به پر هغې باندي تر سهاره پوري لعنت وايي.

او له ابو هريره ﷺ نه روايت دی چي پيغمبر ﷺ فرمايي: «وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِه مَا مِنْ رَجُلٍ يَدْعُو امْرَأَتَهُ إِلَى فِرَاشِه فَتَأْبَى عَلَيْه إِلاَّ كَانَ الَّذِي فِي السَّمَاءِ سَاخِطًا عَلَيْهَا حَتَّى يَرْضَى عَنْهَا».

ترجمه: زما دي په هغه ذات قسم وي چي زما نفس (روح

---

(۱) بخاري او مسلم روايت کړی دی.
(۲) بخاري او مسلم او نورو روايت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

يـي پـه لاس کـي دی، داسـي سړی بـه نـه وي چـي خپلـه ښځه وخپـل بسـتر تـه راوبولـي، او هغـه يـي ونـه منـي، مګـر هغـه ذات چـي پـه اسـمان کـي دی پـر هغـې بانـدي بـه پـه غضـب او قهـر وي تـر څـو چـي ميړه ځني راضي شي.

او پـه ښځـي بانـدي ميـړه حـق لـري چـي د کـور سرپرسـتي او خدمـت يـي وکـړي، او د هغـه بـې اجـازې لـه کـور نـه ونـه وځـي، پيغمبر ﷺ فرمايي: «وَالْمَرْأَةُ رَاعِيَةٌ فِي بَيْتِ زَوْجِهَا وَمَسْئُولَةٌ عَنْ رَعِيَّتِهَا»[۱].

تــرجمه: او ښځـه د ميـړه د کـور سرپرسـته ده او د خپـل لاس لانـدي امـورو نـه مسـئوله ده، او همدارنګـه ميـړه پـر ښځـي حـق لـري چـي د کـور کـار ورتـه وکـړي او خادمـي راوسـتلو تـه يـي اړ نکـړي، چـي بيـا دهغـي سـره پـه تکليـف وي، او دهغـي پـه وجـه ځـان او يـا اولاد ته يي خطر متوجه شي.

شـيخ الاسـلام ابـن تيميـه رحمـت الله عليـه وايـي: دالله ﷻ دا قـول: ﴿فَالصَّالِحَاتُ قَانِتَاتٌ حَافِظَاتٌ لِّلْغَيْبِ بِمَا حَفِظَ اللّهُ﴾ [د النساء سورت: ۳٤ آيت].

---

(۱) بخاري او مسلم روايت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمه: نو صالحي او نيکي ښځي (هغه دي کومي چي دميړه) اطاعت کونکي (فرمان وړونکي ، او دالله په (توفيق او حفاظت سره (دميړه) په غياب کي (دهغه دمالونو او اسرارو) ساتونکي وي. دا آيت دلالت کوي پدي باندي چي پر ښځي دميړه اطاعت فرض دی، لکه دکور خدمت کول، ورسره سفر کول، ځان ورته په هر وخت کي دهغه طلب ته تيارول، او داسي نور، او د پيغمبر ﷺ سنت هم په همدي دلالت کوي[۱].

علامه ابن القيم وايي: کوم کسان چي په ښځي باندي دميړه خدمت فرض بولي داسي استدلال کوي: چي دا کار دالله ﷻ دخطاب او دي آيت نازولو په وخت دخلکو په مينځ کي دعرف او عادت سره سم پيژندل شوی کار وو، اما دښځي لخوا دکور کار نه کول، او دا چي ميړه يې خدمت وکړي، او جارو وهل، غنم اوړه کول، اوړه ميشته ول، کالي وينځل، او دکور فرشول، او دکور نور کارونه کول، نو دا دمُنکَراتو او ناوړه کارونو څخه ګڼل کيږي، الله ﷻ فرمايي: ﴿وَلَهُنَّ مِثْلُ الَّذِي عَلَيْهِنَّ بِالْمَعْرُوفِ﴾ [د البقره سورت: ۱۲۸ آيت].

---

(۱) مجموع الفتاوی ۳۲/ ۲۶۰-۲۶۱.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمه: او له ښځو لپاره له عرف او عادت سره سم هماغه شان حقوق دي کوم چي په هغوی دي، او فرمايي: ﴿الرِّجَالُ قَوَّامُونَ عَلَى النِّسَاءِ﴾ [د النساء سورت: ۳٤ آيت].

ترجمه: نارينه په ښځو باندي حاکم دي. نو که ښځه دميړه خدمت ونکړي، بلکه ميړه دهغي خدمت وکړي نو بيا به ښځه پده باندي حاکمه وي. او بيا وايي: بلکه الله ﷻ په ميړه باندي دښځي نفقه او کالي او ځاى ورکول دهغې سره دمشترك ژوند او دهغې دخدمت په مقابل کي فرض کړيدي کوم چي ميړه يي دښځي نه لاس ته راوړي، فرض کړي ده. او بل دا چي هغه عقدونه چي له شرطونو نه خالي وي، نو هغه دعرف او عادت سره سم اجراء کيږي، او (دنکاح په باره کي) عرف او عادت دادى چي ښځه به خدمت او دکور دننه کارونه په غاړه اخلي. او بيا (دخپلي وينا په ادامه کي) وايي: چي پدي کار کي دلوی حيثيت والا او ټيټ حيثيت والا، او دمالداري او غريبي ښځي په مينځ کي فرق نشته. ځکه چي فاطمه رضي الله عنها چي دټولو ښځو نه زيات شرافت ورپه برخه وو، دخپل ميړه خدمت يي کاوه، او پيغمبر ﷺ ته يي دخدمت او کار له وجهي شکايت

(c) ketabton.com: The Digital Library

وكړ، خو هغه يي شكايت وانه وريدى[(۱)].

سوال: كه ښځه وګوري چي ميړه يي ورسره خوښ ندى، او دا غواړي چي ورسره پاتي شي، نو دا به ددي مشكل دحل لپاره څه كوي؟

جواب: الله ﷻ فرمايي: ﴿وَإِنِ امْرَأَةٌ خَافَتْ مِن بَعْلِهَا نُشُوزًا أَوْ إِعْرَاضًا فَلاَ جُنَاحَ عَلَيْهِمَا أَن يُصْلِحَا بَيْنَهُمَا صُلْحًا وَالصُّلْحُ خَيْرٌ﴾ [د النساء سورت: ۱۲۸ آيت].

ترجمه: كه كومه ښځه په خپل ميړه پوه شي چي سركښي ورسره كوي او مخ ځني ګرځوي (بي پروايي ورسره كوي)، نو څه باك نشته كه هغوى په خپلو كي سره روغه وكړي، او روغه (له ټولو نه) بهتره ده.

حافظ ابن كثير وايي: كه دښځي سره دا ويره وي چي ميړه به نفرت ځني وكړي او يا مخ ځني وګرځوي، نو كولاى شي چي له خپلو بعضو حقوقو نه لكه نفقه يا جامي يا شپه تيرول او يا داسي نورو نه تيره شي، او ميړه ته هم روا ده چي ورنه ويي مني، نه ښځي ته پدي كي څه باك شته او نه دميړه لپاره په

---

(۱) الهدي النبوي لابن القيم ۵/۱۸۸-۱۸۹.

(c) ketabton.com: The Digital Library

قبلولو کې څه باك شته، څکه الله ﷻ فرمايي: ﴿فَلاَ جُنَاْحَ عَلَيْهِمَا أَن يُصْلِحَا بَيْنَهُمَا صُلْحًا وَالصُّلْحُ خَيْرٌ﴾.

ترجمه: نو څه باك نشته که هغوی په خپلو کې سره روغه وکړي، او روغه (له تهولو نه) غوره ده.، او دروغې دغوره والې معنی داده چې هغه له جداکیدو نه غوره ده... او بیا (ابن کثیر دسوده بنت زمعه رضي الله عنها قصه ذکر کړه، چې کله مشکل لوی شو او پیغمبر ﷺ له هغې نه دجداکیدو اراده وکړه، نو هغې روغه ورسره وکړه، چې خپله شپه به وعائشې رضي الله عنها ته ورکړي، خو له هغې نه به نه جداکیږي، نو پیغمبر ﷺ دا روغه ترې ومنله، او هغه یې له ځان سره وساتله(۱).

سوال: که چیرې ښځه له میړه سره خوښه نه وي او غواړي ځنې جلا شي نو څه باید وکړي؟

جواب: الله ﷻ فرمايي: ﴿فَإِنْ خِفْتُمْ أَلاَّ يُقِيمَا حُدُودَ اللَّهِ فَلاَ جُنَاحَ عَلَيْهِمَا فِيمَا افْتَدَتْ بِهِ﴾ [د البقره سورت: ۱۲۹ آیت].

ترجمه: که وویریدلاست چې دوی دواړه (ښځه او میړه) به

---

(۱) تفسیر ابن کثیر ۲/۴۰۶.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دالله ﷻ احکام په ځای نکړي، نو کوم عوض چي ښځي (دطلاق په مقابل کي میړه ته) ورکړی دی، دهغه (په اړه) دوی دواړو لره څه ګناه نشته.

حافظ ابن کثیر په خپل تفسیر کي وايي: که چیري دښځي او میړه په مینځ اختلاف راشي، او ښځه دمیړه حقوق په ځای نکړي، او بد يي راشي، او ګډ ژوند ورسره ګران شي، نو دا کولای شي چي میړه ته د مهر نه څه ورکړي او ځان ځني خلاص کړي، او پدي باندي هغه ته ورکولو کي څه باك نشته، او نه يي په منلو کي پر میړه څه باك شته[1]، او دي ته (په شریعت کي) خُلع[2] وايي.

سوال: که ښځه له میړه نه بیله کوم عذر جلا والی وغواړي، نو هغې ته څه ګناه شته؟

جواب: له ثوبان ؓ نه روایت دی چي پیغمبر ﷺ فرمایلي دي: «أَيُّمَا امْرَأَةٍ سَأَلَتْ زَوْجَهَا طَلاَقَهَا مِنْ غَيْرِ مَا بَأْسٍ فَحَرَامٌ

(۱) تفسیر ابن کثیر ۴۸۳/۱.
(۲) خُلع دي ته وايي چي ښځه دپیسو او یا بل عوض په مقابل کي له میړه نه طلاق واخلي.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

عَلَيْهَا رَائِحَةُ الْجَنَّةِ» (١).

ترجمه: کومه ښځه چي بيله کوم سبب او عذر نه له خپل ميړه نه طلاق وغواړي، نو دجنت بوی په هغي باندي حرام دی. او دا ځکه چي طلاق هغه حلال کار دی چي الله ﷻ يي نه خوښوي، او يوازي به دضرورت او حاجت په وخت کي په هغه عمل کيږي، او بيله ضرورته هغه مکروه دی، ځکه چي له هغه نه داسي ضررونه او مشکلات مينځ ته راځي چي ټولو ته ښکاره دي، او هغه ضرورت چي دهغه په وجه ښځه کولای شي طلاق وغواړي هغه دادی چي ميړه ددي (شرعي) حقوق په ځای نکړي، او دښځي په پاتي کيدو کي دهغي لپاره ضرر وي، الله ﷻ فرمايي: ﴿فَإِمْسَاكٌ بِمَعْرُوفٍ أَوْ تَسْرِيحٌ بِإِحْسَانٍ﴾ [د البقره سورت: ٢٢٩ آيت].

ترجمه: نو (پر ميړه) په ښه وجه سره (دښځي) ساتل، او يا په نيکۍ سره (دهغي) پريښودل پکار دي، ﴿لِّلَّذِينَ يُؤْلُونَ مِن نِّسَآئِهِمْ تَرَبُّصُ أَرْبَعَةِ أَشْهُرٍ فَإِنْ فَآؤُوا فَإِنَّ اللّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ وَإِنْ

---

(١) ابو داود او ترمذي روايت کړی، او ابن حبان په خپل (صحيح) کي صحيح ګڼلی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

عَـــزَمُواْ الطَّلاَقَ فَإِنَّ اللّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ﴾ [د البقره سورت: ۲۲۶-۲۲۷ آيتونه].

ترجمه: دهغو كسانو لپاره چي دخپلو ښځو (دجماع كولو نه) قسم كوي، ښايي څلور مياشتي انتظار وكړي، نو كه يي رجوع وكړه (او سره يو ځاى شول)، نو الله ﷻ ښه بخښونكى او ډير مهربان دى، او كه يي دطلاق اراده او قصد وكړو نو الله ښه اوريدونكى او ښه عالم دى.

دنكاح دعقد دختميدلو وروسته احكام:

دښځي او ميړه په مينځ كي جلا والى دوه قسمه دى: اول په ژوند كي جلا والى، او دوهم دمرګ په وجه جلا والى، او په دواړو حالتونو كي پر ښځي عِدَت لازم دى، او عدت دادى چي يوه معينه موده (څلور مياشتي دجداوالى وروسته) به انتظار كوي، او پدي كي حكمت دادى چي په هغه كي ديو مكملي نكاح دختميدو حد او اندازه ده، او همدارنګه داولاد نه دښځي درَحِم[۱] پاكوالى دى، تر څو نوى ميړه يي جماع ورسره ونكړي،

---

(۱) دښځي (رَحِم) (يا بچى دانه) هغه ځاى دى په كوم كي چي دماشوم پيدا ايښت وي. (ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

چي په نتيجه کي به يي اشتباه مينځ ته راشي او داولاد نسب به ضايع شي، او په هغه کي دنکاح دمخکيني عقد او دجدا شوی ميړه دحق احترام، او دجدا والی په وجه دخفګان او تاثُر اظهار هم دی.

عدت څلور قسمه دی:

اول قسم: دحمل داره ښځي عدت: دهغي عدت دماشوم په پيدا کيدلو سره پوره کيږي، رجعي طلاق[1] يي وي او که بائن، په ژوند کي جلا شوي وي، او که دميړه دمرګ په وجه، الله ﷻ فرمايي: ﴿وَأُوْلَاتُ الاحْمَالِ أَجَلُهُنَّ أَن يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ﴾ [د الطلاق سورت: ٤ آيت].

ترجمه: او دحمل داره ښځو عدت تر هغه پوري دی چي ماشوم وزيږوي.

دويم قسم: دهغه طلاقه شوي ښځي عدت چي حيض لري: او دهغي عدت دري مياشتي دی، الله ﷻ فرمايي: ﴿وَالْمُطَلَّقَاتُ يَتَرَبَّصْنَ بِأَنفُسِهِنَّ ثَلاَثَةَ قُرُوَءٍ﴾ [د البقره سورت: ۲۲۸

---

(۱) (رجعي طلاق) هغه دی چي دهغه وروسته ميړه ښځي ته بيله نوي نکاح رجوع کولای شي، او (بائن طلاق) هغه دی چي ميړه ښځي ته بيله نوي نکاح نه رجوع نشي کولای.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

آيت].

ترجمه: او طلاق شوي ښځي به دري حيضه انتظار کوي.

دريم قسم: دهغي ښځي عدت چي حيض يي نه وي: او هغه ددوو ښځو په حق کي وي، يو هغه وړه نجلۍ چي حيض يي لا نه وي راغلی، او بله هغه زړه ښځه چي دحيض راتلو اميد يي نه وي، نو الله ﷻ ددي دواړو عدت داسي بيان کړيدی: ﴿وَاللَّائِي يَئِسْنَ مِنَ الْمَحِيضِ مِن نِّسَائِكُمْ إِنِ ارْتَبْتُمْ فَعِدَّتُهُنَّ ثَلَاثَةُ أَشْهُرٍ وَاللَّائِي لَمْ يَحِضْنَ﴾ [د الطلاق سورت: ٤ آيت].

ترجمه: او ستاسو هغه ښځي چي له حيض نه نا اميده وي، که تاسو (دهغوی په باره کي) په شك کي ياست، نو دهغوی عدت دري مياشتي دی، او دهغو ښځو چي حيض نه ورته راځي، يعني دهغوی عدت هم همداشان دی.

څلورم قسم: هغه ښځه چي ميړه يي مړ شوي وي: الله ﷻ يي عدت داسي بيان کړی دی: ﴿وَالَّذِينَ يُتَوَفَّوْنَ مِنكُمْ وَيَذَرُونَ أَزْوَاجًا يَتَرَبَّصْنَ بِأَنفُسِهِنَّ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَشْرًا﴾ [د البقره سورت: ٢٣٤ آيت].

ترجمه: او کوم کسان چي له تاسو نه وفات کيږي، او ښځي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترينه پاتي شي، ښځي به يي څلور مياشتي او لس ورځي انتظار کوي. نو دا حکم عام دی دهغو ښځو په باره کي چي خلوت ورسره شوی وي او که نه، وره وي او که لويه (بالغه)، او حملداره ښځه پدي حکم کي نده شامله، ځکه هغه پدي ايت سره بيله شوه: ﴿وَأُوْلَاتُ الأَحْمَالِ أَجَلُهُنَّ أَن يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ﴾ [د الطلاق سورت: ٤ آيت].

ترجمه: او دحمل داره ښځو عدت تر هغه پوري دی چي ماشوم وزيږوي[۱].

کوم شيان چي عدت والا ښځي ته حرام دي:

۱- دهغي دغوښتلو[۲] حکم:

الف- هغه ښځه چي طلاق يي رجعي وي: دعدت والا ښځي غوښتل او طلبګاري کول که په صراحت وي او که په اشاره، حرام دي، ځکه چي هغه دميړه لرونکي ښځي حکم لري، نو هيچا ته دهغي طلبګاري روا نده، ځکه هغه لاتردي وخته پوري دخپل اول ميړه په نکاح کي ده.

(۱) الهدي النبوي دابن القيم تاليف ۵/۵۹۴-۵۹۵، تحقيق شوی چاپ.
(۲) دغوښتلو نه مقصد له هغي نه دنکاح طلبګاري کول دي.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

ب- هغه ښځه چي طلاق يي رجعي نه وي: دهغي طلبګاري کول صراحتاً حرام دي، او اشارتاً روا دي، الله ﷻ فرمايي: ﴿وَلاَ جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا عَرَّضْتُم بِهِ مِنْ خِطْبَةِ النِّسَاءِ﴾ [د البقره سورت: ۲۳۵].

ترجمه: او په تاسو باندي څه ګناه نشته دښځو په هغه طلبګاري کي چي تاسو په اشاره او کنايه سره کړيده. او تصريح داده چي په نکاح کولو کي خپله خوښه او رغبت ښکاره کړي، مثلاً ووايي: زه غواړم ستا سره واده وکړم، ځکه چي کيداى شي دښځي حرص او خوښه په نکاح کي ددي سبب شي چي دا دخپل عدت دپوره کيدو دعوه وکړي مخکي لدينه چي هغه فعلاً پوره شوى وي، خو اشاره او کنايه داسي نه وي، ځکه په هغه کي دنکاح کولو صراحت نه وي شوى، ځکه څه ناروا پکي نشته، او دمخکيني آيت (مفهوم مخالف)[1] هم په همدي دلالت

(۱) مفهوم مخالف: په کلام کي دذکر شوى حکم مخالف حکم ته وايي، مثلا په ايت کي ددي خبري بيان شوى دى چي که دعدت لرونکي ښځي طلبګاري په کنايه سره روا ده، ددي حکم مخالف حکم (يعني مفهوم مخالف) چي په آيت کي ندى ذکر شوى دادى: چي په صريح ډول دنومړي ښځي طلبګاري روا نده.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوي. او داشاري مثال دادی چي ووايي: ستا غوندي ښځه مي خوښيږي. او د غير رجعي طلاق والا ښځي ته روا دي چي دکنايي طلبګار ته جواب په اشاره سره ورکړي، خو دصراحت طلبګار ته جواب ويل روا ندي، اما هغه ښځي چي طلاق يي رجعي وي هغه به نه په صراحت او نه اشاره دطلبګار غوښتني ته جواب وايي.

٢- دعدت والا پر ښځي دنکاح عقد تړل ناروا دي: الله ﷻ فرمايي: ﴿وَلاَ تَعْزِمُواْ عُقْدَةَ النِّكَاحِ حَتَّىَ يَبْلُغَ الْكِتَابُ أَجَلَهُ﴾ [د البقره سورت: ٢٣٥ آيت].

ترجمه: او نکاح مه تړی تر هغه پوري چي تاکلی (عدت) خپلي اخيري نيتي ته ورسيږي.

ابن کثير وايي: يعني: نکاح مه تړی تر هغه پوري چي عدت ختم شي، او علماوو پدي اجماع کړيده چي دعدت په وخت کي نکاح تړل صحيح ندي[1].

(١) تفسير ابن کثير ١/٥٠٩.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه مسالې:

اوله مساله: کومه ښځه چي له صحيح خلوت[۱] نه مخکي طلاقه شي پر هغي باندي عدت نشته، الله ﷻ فرمايي: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نَكَحْتُمُ الْمُؤْمِنَاتِ ثُمَّ طَلَّقْتُمُوهُنَّ مِن قَبْلِ أَن تَمَسُّوهُنَّ فَمَا لَكُمْ عَلَيْهِنَّ مِنْ عِدَّةٍ تَعْتَدُّونَهَا﴾ [د الاحزاب سورت: ٤۹ آيت].

ترجمه: اې مومنانو کله چي مومني ښځي په نکاح کړې او بيا طلاق ورکړې مخکي لدينه چي ورسره يوځاى شې، نو تاسو لره په هغوى باندي کوم عدت نشته چي تاسو دهغه شمار وکړې او حساب يي کړې.

ابن کثير په خپل تفسير کي وايي: دا دعلماوو په مينځ کي يوه اتفاقي خبره ده چي ښځه که دخلوت نه مخکي طلاقه شي پر هغي باندي عدت نشته، نو کولاى شي چي سمدستي دچا

(۱) صحيح خلوت: دي ته وايي چي ميړه دښځي سره له نکاح نه وروسته په يوه کوټه کي داسي يوازي شي چي بل څوک موجود نه وي، او دجماع کولو څه ممانعت هم نه وي، نو داسي خلوت دجماع حکم لري، که څه هم جماع يي نه وي کړي.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره چي وغواړي واده وکړي.

دوهمه مسأله: کومه ښځه چي له خلوت نه مخکي طلاقه شي او مهر يي تعين شوی وي، نو هغه دنيم مهر اخيستلو حق لري، او دکومي ښځي لپاره چي مهر نه وي تعين شوی، نو هغه دمتعي[1] حق لري، چي دخپل وسعي سره سم څه کالي او يا نور شيان ورته ورکړي.

او کومه ښځه چي دخلوت نه وروسته طلاقه شي، نو هغه دپوره مهر حق لري، الله ﷻ فرمايي: ﴿لاَّ جُنَاحَ عَلَيْكُمْ إِن طَلَّقْتُمُ النِّسَاء مَا لَمْ تَمَسُّوهُنُّ أَوْ تَفْرِضُواْ لَهُنَّ فَرِيضَةً وَمَتِّعُوهُنَّ عَلَى الْمُوسِعِ قَدَرُهُ وَعَلَى الْمُقْتِرِ قَدْرُهُ﴾ [د البقره سورت: ۲۳٦ آيت].

ترجمه: په تاسو څه ګناه نشته که ښځي مو طلاقي کړې مخکي لدي نه چي جماع ورسره وکړی او (دمهر) اندازه ورته تعين کړی، او دوی لره متعه ورکړی، پر غني سړی دخپلي وسعي په اندازه او پر ناداره سړي باندي دخپلي وسعي په اندازه

---

(۱) متعه: وهغو کاليو او يا نورو شيانو ته وايي چي ميړه يي وخپلي ښځي ته له طلاق نه وروسته دخپلي وسعي په اندازه دهغي دخوشحالولو لپاره ورکوي، او دا هله وي چي دښځي مهر نه وي تعين شوی.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

(دمتعې ورکول لازم دی)، تر دې آيته پورې: ﴿وَإِن طَلَّقْتُمُوهُنَّ مِن قَبْلِ أَن تَمَسُّوهُنَّ وَقَدْ فَرَضْتُمْ لَهُنَّ فَرِيضَةً فَنِصْفُ مَا فَرَضْتُمْ﴾

[د البقره سورت: ۲۳۷ آيت].

ترجمه: او که مو هغوی ته طلاق ورکړ مخکې له دينه چې جماع ورسره وکړی، او هغوی لره مو (دمهر) اندازه تعين کړې وي، نو نيم مهر به (ورکوی) له هغه (مهر) نه چې تاسو تعين کړی دی. يعنې ای دښځو خاوندانو په تاسو باندې څه ګناه نشته که خپلې ښځې له جماع او مهر تعينولو نه مخکې طلاقې کړی، که څه هم په هغې کې دښځو دخفګان او خاطر رنجې ده، نو ځکه خو په متعه کې ددې خفګان جبران دی، او متعه دهر سړي دوسعې په اندازه او له رسم ورواج سره سمه وي، او بيا الله ﷻ دهغې ښځې ذکر وکړی کومې ته چې مهر تعين شوی وي، نو دنيم مهر ورکولو حکم يې وکړی.

حافظ ابن کثير په خپل تفسير کې وايي: دمهر نيموالی په نومړې حالت کې دعلماوو تر مينځ اتفاقي خبره ده او کوم اختلاف دهغه په باره کې نشته[۱].

---

(۱) تفسير ابن کثير ۵۱۲/۱.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲- کومه ښځه چې ميړه يې وفات شوی وي په عدت کې ښځه شيان حرام دي چې (حداد) ورته وايي:

اول: دعطرو ټول انواع: نه به په بدن عطر وهي او نه په خپلو جامو، او نه به خوشبويه شيان استعمالوي، پيغمبر ﷺ په صحيح حديث کي فرمايي: «وَلاَ تَمُسَّ طِيباً».

ترجمه: او عطر (خوشبويي) مه استعمالوه.

دوهم: دبدن سينګارول: دنکريزي کول او نور دسينګار ټول انواع لکه سترګي تورول، او دمخ مختلف پوډرو استعمالول پري حرام دی، خو که وسترګو تورولو ته دعلاج لپاره ضرورت پيدا شي، نه دسينګار لپاره، نو څه پروا نلري، نو دشپي به سترګي توروي او دورځي به يې پاکوي، او پروا نلري که سترګي بيله رنجو نه په بل شي سره معالجه کړي چي دسينګار له شيانو نه نه وي.

دريم: دهغو جامو اغوستل چي دسينګار لپاره جوړي شوي وي، خو داسي جامي اغوستلای شي چي عادتاً سينګار پکي نه وي، او دکوم خاص رنګ تعين نشته بلکه درواج سره سم رنګونه به اغوندي.

څلورم: دانګشتري (ګوتـي) په شمول دسرو زرو دټولو

(c) ketabton.com: The Digital Library

انواعو استعمال .

پنځم: بيله هغه کور نه چي ددي په موجوديت کي يي ميړه پکښي وفات شوی په بل کور به شپه نه تيروي، او بيله کوم شرعي عذر نه بل کور ته نه ځي، او نه به دمريض پوښتني ته ځي، او نه به دخپل او دوست ليدلو ته ځي، خو دورځي لخوا يوازي دخپلو ضروري کارونو دکولو لپاره وتل ورته روا دي.

او بيله دغو پنځو شيانو نه نور هيڅ شي له هغو شيانو نه ورته ناروا ندی، کوم چي الله ﷻ ورته روا کړي دي.

ابن القيم وايي: وهغي ته دنوکونو اخيستل، دبغل دويښتانو ليري کول، او دهغو ويښتو خريل چي شرعاً مستحب دي، او په سدر (زميو)[۱] سره لامبل، او ويښتو زمونځول، ورته روا دي[۲].

شيخ الاسلام ابن تيميه وايي: وهغي ته دحلالو شيانو لکه ميوه، غوښه خوړل، او دروا ښځو سره ..... روا دي، او بيا وايي: او دهيڅ روا کار کول لکه خامك دوزي، خياطي، اوبدل

---

(۱) سدر يا زمی: د بيرو تنکی پاڼو ته وايي چي پخوا به پري خلکو سر، ځان او جامي پري مينځلي. (ژباړن)
(۲) الهدي النبوي ۵۰۷/۵.

(c) ketabton.com: The Digital Library

او نور داسي کارونه چي ښځي يي کوي، دا ټول ورته روا دي، او هغه څه چي دعدت نه مخکي ورته روا وه لکه دضرورت په وخت کي دنارينه وو سره په ستر کي خبري کول، او داسي نور ورته روا دي، او همدا د پيغمبر ﷺ دسنت مطابق هغه طريقه ده کومه چي دصبحابه وو رضي الله عنهم ښځو به دخپل ميړونو دوفات نه وروسته اختياروله[1].

او دا چي عوام خلك وايي: چي له سپوږمۍ نه به مخ پټوي، او دکور بام ته به نه خيژي، دنارينه وو سره به خبري نکوي، او له محرمو نارينه وو نه به مخ پټوي، او نوري داسي خبري دا ټولي بيځايه دي او څه اساس نلري، والله اعلم.

(۱) مجموع الفتاوی ۳۴/۲۷-۲۸.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لسم فصل

دهغو احکامو بيان چي په هغي سره دښځي عزت او عفت خوندي کيږي:

۱- ښځه دسړي په شان (له حرامو نه) دسترګو په پټولو، او دفرج (شرمګاه) په ساتلو ورته امر شوی دی، الله ﷻ فرمايي: ﴿قُلْ لِّلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ وَيَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ ذَلِكَ أَزْكَى لَهُمْ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا يَصْنَعُونَ ۞ وَقُل لِّلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ﴾ [د النور سورت: ۳۰-۳۱ آيتونه].

ترجمه: (ای پيغمبره) ووايه مومنانو ته چي پټي کړي سترګي خپلي (له ناروا کتلو نه) او وساتي فرجونه (شرمګاوي) خپل (له حرامو نه)، دا دوی لره ډير پاکيزه (او ګټور) دی، الله ډير ښه خبر دی په هغه څه چي دوی يي کوي، او (ای پيغبره) ووايه مومنو ښځو ته چي پټي کړي سترګي خپلي (له ناروا کتلو نه) او وساتي فرجونه (شرمګاوي) خپل (له حرامو نه).

زمونږ شيخ محمد الامين الشيقيطي رحمت الله عليه په خپل تفسير کي وايي: الله ﷻ مسلمانو نرو او ښځو ته امر کړی

(c) ketabton.com: The Digital Library

دی چې خپلې سترګې او فرجونه (له ناروا نه) وساتي، او دفرجونو په ساتلو کې دا هم ده چې له زنا لواطت[۱]، مساحقت[۲]، لوځول، او خلکو ته له ښودلو نه يې وساتي.. او بيا وايي: او الله ﷻ هغه نرو او ښځو لپاره چې پدې آيت سره عمل کوي دبخښنې او لوی اجر او ثواب وعده کړې ده، که چيرې ورسره هغه کارونه هم وکړي کوم چې داحزاب په سورت کې ذکر شوي دي، الله ﷻ فرمايي: ﴿إِنَّ الْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْلِمَاتِ﴾ إلى قوله: ﴿وَالْحَافِظِينَ فُرُوجَهُمْ وَالْحَافِظَاتِ وَالذَّاكِرِينَ اللَّهَ كَثِيرًا وَالذَّاكِرَاتِ أَعَدَّ اللَّهُ لَهُم مَّغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا﴾ [د الاحزاب سورت: ۳۵].

ترجمه: بيشکه مسلمان نارينه، او مسلماني ښځې... او دخپلو فرجونو ساتونکي نر او ښځې، او دالله ډير يادونکي نر او ښځې، دوی لره الله مغفرت (دګناهونو بخښنه) او لوی اجر او ثواب تيار کړی دی[۳].

---

(۱) لواطت: دي ته وايي چې نر له نر سره دښا لخوا جماع وکړي.(ژباړن)
(۲) معنا به يې لږ وروسته په متن کې راشي.(ژباړن)
(۳) اضواء البيان ۶/۱۸۶-۱۸۷.

(c) ketabton.com: The Digital Library

او مساحقت دي ته وايي چي يوه ښځه خپل فرج دبلي ښځي له فرج سره ومښي، او دا ډير لوی جرم او گناه ده چي ددي کار دواړه کونکي دلوی سزا او ادب مستحق دي.

په مغني کي وايي: که چيري دوي ښځي خپل فرجونه يو بل سره ومښي، نو دوی دواړه زناکاره او لعنتي دي، پيغمبر ﷺ فرمايي: «إِذَا أَتَتْ الْمَرْأَةُ الْمَرْأَةَ فَهُمَا زَانِيَتَانِ».

ترجمه: که چيري ښځه دبلي ښځي سره بد فعل (مساحقت) وکړي، نو دوی دواړه زناکاره دي. او هغوی ته دتعزير په شکل سزا ورکول کيږي، ځکه دا داسي زنا ده چي (په شريعت کي) ټاکلي سزا نلري[۱].

نو مسلمانه ښځه او خصوصاً ځواني ښځي بايد لدي ناوړه او ناروا کار نه ډډه وکړي.

اما (دناروا شيانو نه) دسترگو پټولو په باره کي ابن القيم وايي: اما دسترگو کتل چي دي نو هغه دشهوت جلبونکي او

---

(۱) المغني ۱۹۸/۸.
او شيخ ابـن تيمـية په مجموع فتاوی ۳۲۱/۱۵ کي وايي: نو پدي سره ساحقه ښځه زناکاره گڼل کيږي، لکه څنگه چي په حديث راغلي: دښځو سحاق دهغوی زنا ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

راوستونکي دي، او دهغې ساتل دفرج ساتل دي، او چا چې خپلو سترګو ته لاره خلاصه کړه نو ځان يې له هلاکت سره مخامخ کړ، او پيغمبر ﷺ فرمايي: «يَا عَلِيّ، لاَ تُتْبِعْ النَّظْرَةَ النَّظْرَةَ، فَإِنَّمَا لَكَ الأُولَى».

ترجمه: ای علي، (وحرامو شيانو ته) په يو ځلي کتلو پسې بيا مه ګوره، يوازي اول ځل کتل ستا لپاره (روا) دي. لدې کتلو نه مراد ناڅاپه کتل دي چې بغير له قصد نه وي.. او وايي: په مسند کې له پيغمبر ﷺ نه روايت دی فرمايي: «النَّظَرُ سَهْمٌ مَسْمُومٌ مِنْ سِهَامِ إِبْلِيس».

ترجمه: دسترګو کتل دشيطان دغَشُو نه يو زهرجن غَشی دی.. او بيا وايي: او کتل دټولو هغو پېښو اساس دی کوم چې انسان ته رسيږي، ځکه يو ځلي کتل دانسان په خاطر کې يوه انګيزه پيدا کوي، او له هغه نه فکر مينځ ته راځي او هغه فکر بيا په شهوت بدليږي، او له شهوت نه اراده پيدا کيږي، او بيا دا اراده ټينګيږي، او کلک عزم ځني جوړ شي، او بالاخره که مانع او خنډ پيدا نشي، نو هغه به خامخا دعمل جامه اغوندي، نو ځکه خو ويل شوي دي: چې په سترګو پټولو او ساتلو باندي

(c) ketabton.com: The Digital Library

صبر کول لدي نه اسانه دي چي له هغه نه وروسته دواقع شوي کار (ګناه) په جزا او درد باندي صبر وشي[1].

نو اى مسلماني خوري پر تا باندي لازمه ده چي ونارينه وو ته له کتلو نه، او له هغه شهوت انګيزه عکسونو نه چي بعضي مجلو کي، او يا په تلويزيون او ويډيو کي دي، خپلي سترګي وساتي، او نور له بد عاقبت نه به سالمه پاته شې، ډير داسي کتل وي چي وکتونکي ته يي لوى مصيبتونه پيښ کړي وي، او اور له وړو بڅرو نه مينځ ته راځي.

۲- او دفرج دساتلو له اسبابو نه يو هم دسندرو او ساز سروز له اوريدلو نه ليري والى دى.

ابن القيم وايي: او دشيطان له غولونکي شيانو نه چي دناخيزه علم، عقل او (ضعيفه) ديانت خاوندان پري تيروځي، او دجاهلانو او فساد کارانو زړونه يي په هغه سره ښکار کړيدي، يو هم داوازونو او دناروا ساز وسرود الاتو اوريدل دي چي زړونه له قران نه ليري کوي، او دګناهونو او فسق وفجور خوا ته يي رابولي، نو د(ساز وسرود الات) دشيطان کتاب، او دالله ﷻ (له ذکر) نه دغفلت پرده ده، او دلواطت او زنا وسيله

(۱) الجواب الکافي ص۱۲۹-۱۳۰.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ده، او دهغـه پـه واسـطه سـره ناکـاره او فاسـق عاشـق دخپلـي معشـوقي نـه خـپل لـوی (نـاروا) مقصـد لاس تـه راوړي... او بـيا وايـي: اما دښځي او بي ږيري هلك دسندرو اوريدل دډيرو لويو گناهونو نـه دي، او لـه هغي نه غټ فساد په دين کي پيښيږي... او بيا وايـي: او پدي کي شك نشته چي هر غيرتمن سړی خپل ښځـه او اولادونـه دسندرو لـه اوريـدو داسـي لـيري سـاتي، لکـه څنگه چـي يـي لـه نـورو مشـکوکو کـارونو او اسـبابو نـه لـيري ساتي.. او همدارنگـه وايـي: او ټولـو تـه معلومـه ده چي کله ښځه دميړه غوښتني ته ځان نه ورکوي، نو هغه کوښښ کوي چي سندري ورته واوروي، نو بيا هغه نرمي ښکاره کوي، او دا ځکه چي داوازونو په مقابل کي په چټکۍ سره دښځي احساسات را پاريږي، نـو کـه چيري دا اواز دسندري وي نو دښځي راپاريدل په دوو وجهو سره وي: داواز له جهته، او دهغـه معنا لـه جهتـه.. او وايـي: نـو کـه ددي عـلاج سره ډول، ځواني، رقص، او مستي يـو ځـای شي، نـو کـه دښځي لـه سندرو نه ماشوم په گيډه کيده، نـو لـه همـدي سندرو نه به يي ماشوم په گيډه شي، نو قسم په الله ﷻ چي څومره پـت داره او عـزت داره ښځـي پـه سـندرو سره بي

(c) ketabton.com: The Digital Library

پته او فاحشې شوي دي؟![۱].

نو اى مسلماني خوري له الله نه وويريږه، او لدي خطرناكه اخلاقي مرض نه چي سندري اوريدل دي ډډه وكړه، كوم چي دمسلمانانو په مينځ كي په مختلفو وسايلو او طريقو سره يي دنشرولو كوښښ كيږي، چي ډيري ناپوه نجوني يي له معينه ځايونو نه لاس ته راوړي او بيا يي په خپلو مينځونو كي يو بل ته لاس پلاس كوي.

۳- او دفرجونو دساتلو داسبابو نه بل وخارج ته له سفر كولو نه دښځي منع كول دي، بيله دي چي كوم محرم ورسره وي چي دفاسقانو او بدكارانو نه يي وساتي.

پدي باره كي صحيح احاديث راغلي دي چي ښځه بيله محرم نه له سفر كولو نه منع ده، له هغه جملي نه دابن عمر عنهما رضي الله حديث دي وايي چي پيغمبر ﷺ فرمايلي دي: «لا تُسَافِرُ الْمَرْأَةُ ثَلاثَةَ أَيَّامٍ إِلاّ مَعَ ذِي مَحْرَمٍ»[۲].

ترجمه: ښځه دي ددريو ورځو سفر بيله محرم نه نكوي. او

---

(۱) إغاثة اللهفان ۱/۲۶۴، ۲۴۸، ۲۴۲-۲۶۵.

(۲) بخاري او مسلم روايت كړى دى.

(c) ketabton.com: The Digital Library

له ابو سعيد الخدري عنه رضي الله نه روايت دی چي پيغمبر ﷺ منع کړيده چي ښځه د دوو ورځو او دوو شپو په مسافه دخپل ميړه يا محرم نه بغير سفر وکړي، او ابو هريرة له پيغمبر ﷺ نه روايت کوي چي فرمايلي يي دي: «لاَ يَحِلُّ لامْرَأَةٍ تُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ تُسَافِرُ مَسِيرَةَ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ إِلاَّ مَعَ ذِي مَحْرَمٍ عَلَيْهَا»[١].

ترجمه: کومه ښځه چي په الله او دقيامت په ورځ ايمان لري ددريو شپو او ورځو په اندازه سفر ورته روا ندی، مګر دا چي محرم به په سفر کي ورسره وي.

او په پورتني احاديثو کي ددريو، او دوو، اويوه شپه او ورځ مسافي نه مقصد هغه مسافه ده کومه چي دهغه وخت دنقليه وسائلو په واسطه په پښو او يا سپرلی (بودګانو) سره وهل کيده، او داحاديثو اختلاف چي دمسافي په تعين کي په دريو او دوو او يوه شپه او ورځ سره او له دي نه هم کم- راغلی دهغه وجه څنګه چي علماوو ويلي دي داده: چي له هغه څخه مقصد مطلقاً سفر دی، نو کومي مسافي ته چي سفر ويل کيږي ښځه بيله محرمه دهغي مسافي تللو نه منع ده.

---

(١) بخاري او مسلم روايت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

امام نووي وايي: نو خلاصه دا شوه: چې هر هغه تګ ته چې سفر وويلې شي، نو ښځه بيله ميړه او يا محرم نه له هغه نه منع ده، که دا تګ ددريو ورځو په اندازه وي، او يا دوو ورځو، او يا يوه ورځ، او يا يو رباط وي او يا په بله اندازه وي، ځکه دابن عباس روايت مطلق راغلی دی، او هغه دمسلم داخيرني رواياتو نه دی چې وايي: «لا تسافر امرأة إلا مع ذي محرم» ترجمه: ښځه به بيله محرم نه سفر نکوي. او دا هر هغه څه په بر کې نيسي کوم چې دسفر اطلاق باندې کيږي، والله اعلم[1].

اما هغو کسانو چې فتوی يې ورکړيده چې ښځه کولای دښځو ديوې ډلې سره دفرضي حج سفر وکړي، نو دا فتوی دسنت خلاف ده، امام خطابي وايي: پيغمبر ﷺ ښځه منع کړيده چې بيله محرم سړي نه سفر وکړي، نو ښځې ته دحج لپاره دسفر کولو اجازه ورکول بيله هغه شرط نه چې پيغمبر ﷺ اينبی دی، دسنت خلاف خبره ده، نو که چيري دښځې وتل بيله محرم نه ګناه وي، نو بيا حج ورباندې لازمي ندی، او هغه

(۱) شرح صحيح مسلم للنووي ۱۰۳/۹.

(c) ketabton.com: The Digital Library

داسي عبادت دی چي نتيجه او عاقبت به يي ګناه وي (۱).

زه وايم: دغو کسانو دښځي لپاره بيله محرم نه عامه اجازه نده ورکړي، بلکه دا يي يوازي دفرضي حج لپاره ورکړيده او بس.

امام نووي وايي: وښځي ته بيله محرم نه دعبادت، تجارت، زيارت او نورو شيانو لپاره سفر کول روا ندي (۲).

نو کوم کسان چي په دي زمانه کي دښځي بيله محرم نه په هر نوع سفر اجازه ورکولو کي سهل انګاري کوي، دهغوی قول معتبر ندی، او هيڅ معتبر عالم ورسره پدي کي موافق ندی.

او دا چي وايي: مَحرَم ښځه په طياره کي سپَرَوي، او بيا يي بل محرم په هغه بل وطن کي چي دا ورته سفر کوي، استبقالوي، او طياره -ددوی په ګمان- دډيرو نارينه او ښځينه سورلَيو په وجه داطمينان او امن ځای دی.

نو موږ په جواب کي ورته وايو: هيڅکله داسي نده، بلکه طياره نسبت بل ځای ته دلوی خطر ځای دی، ځکه په هغه کي سورلي ټول سره ګډي وي، بلکه کيدای شي چي سړی دښځي

---

(۱) معالم السنن مع التهذيب لابن القيم ۲/۲۷۶-۲۷۷.
(۲) المجموع ۸/۲۴۹.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خنګ ته کښيني، او کيداى شي طياري ته څه داسي مشکل پيښ شي چي له خپل مسير نه يي وګرځوي او بل ميدان ته لاړه شي، نو هلته به داسي څوك نه وي چي ددي ښځي استقبال وکړي، نو له خطر سره به مخامخ وي، او دښځي به څه حال وي پداسي يو ښار کي چي نه پکښي بلده وي، او نه ورسره محرم وي؟

۴- او دفرجونو دساتلو له اسبابو نه بل دښځي او سړي په مينځ کي بيله محرمه نه ديوازي کيدلو منع کول دي، پيغمبر ﷺ فرمايي: «مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ فَلا يَخْلُوَنَّ بِامْرَأَةٍ لَيْسَ مَعَهَا ذُو مَحْرَمٍ مِنْهَا، فَإِنَّ ثَالِثَهُمَا الشَّيْطَانُ».

ترجمه: څوك چي په الله او دقيامت په ورځ ايمان لري، دښځي سره دي بيله محرم نه خلوت نه کوي، ځکه ددوى دوو (ښځي او سړي) دريم کس به شيطان وي. او له عامر بن ربيعه عنه رضي الله نه روايت دى چي پيغمبر ﷺ فرمايي: «أَلاَ لاَ يَخْلُوَنَّ رَجُلٌ بِامْرَأَةٍ لا تَحِلُّ لَهُ، فَإِنَّ ثَالِثَهُمَا الشَّيْطَانُ، إلا مَحْرَم».

ترجمه: با خبره اوسى، چي يو سړى به له يوي ښځي سره خلوت نکوي، (دا) ورته روا ندي، ځکه چي دريم کس به

(c) ketabton.com: The Digital Library

شيطان وي، مګر دا چې محرم ورسره وي. مجد په (المنتقی) کې وايي: دا دوه حديثه احمد روايت کړي دي، او معنا يې مخکې دابن عباس په متفق عليه حديث کې ذکر شوه.

امام شوکاني وايي: او له بيګانه ښځې سره يو ځاى خلوت کول په اجماع سره حرام دى، لکه څنګه چې حافظ (ابن حجر) په (فتح الباري) کې راوړي دي، او دحراموالى علت لکه څنګه چې په حديث کې راغلي دى دادى چې ددوى سره دريم کس شيطان دى، او دشيطان موجوديت دوى ګناه ته رابولي، اما که محرم وي نو خلوت کول دبيګانه ښځې سره جائز دى، ځکه دګناه او جرم واقع کيدل دهغه په حضور کې نا ممکنه ده[۱].

او بعضې ښځې او ددوى اولياء (دواك خاوندان) په بعضې انواع دخلوتونو کې سهل انګاري کوي، او هغه په لاندې ډول دي:

الف- دښځې خلوت دميړه له خپلوانو سره، او هغه ته مخ لوڅول، او دا خلوت له نورو نه زيات خطرناکه خلوت دى، پيغمبر ﷺ فرمايي: «إِيَّاكُمْ وَالدُّخُولَ عَلَى النِّسَاءِ»، فَقَالَ رَجُلٌ

---

(۱) نيل الاوطار ۶/ ۱۲۰.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مِــنْ الأَنْصَــارِ: يَــا رَسُولَ اللَّهِ أَفَرَأَيْتَ الْحَمْوَ؟ قَالَ: «الْحَمْوُ الْمَوْتُ»[(۱)].

تـــرجمه: دښځو سره دخلوت کولو نه ډډه وکړی، نو له انصارو نـه يـوه سړي وويـل: ای رسول الله ايـا دميړه ورور هم؟ ويـي فـرمايل: دمـيړه ورور (لـيور) د مـرګ (پـه شـان) دی. او (الحمـو) پـه حديـث کـي دمـيړه ورور تـه وايـي، يعنـي ګواکـي پيغمبر ﷺ دا بد وګڼل چي له هغه سره (ښځه) خلوت وکړي.

حـافظ ابـن حجـر وايي: نووي ويلي دي: دلُغت علماوو پدي خبره اتفـاق کړی دی چي (احمـاء) دمـيړه خپلوانو تـه وايي، لکه دهغـه پـلار، تـره، ورور، وراره، دتـره زوی، او نور، او همدارنګه وايـي: دهغـه نـه مقصـد پـه حديث کي دميړه خپلوان دي، ما سوا دهغـه له پلرونو او زامـنو نه، ځکه هغوی يي دښځي لپاره محرم بلـل کـيږي او خلـوت ورسـره روا دی، او خلـوت تـه يـي دمـرګ نسبت نـه کـيږي.. وايـي: او عـادتاً خلك پدي باره کي دبي باکی نـه کـار اخلـي او ورور دخـپل ورور دښځي (ورنداري) سره خلوت کـوي، نـو ځکـه يـي لـه مـرګ سره مشـابهت ورکـړ، او ځکـه خـو

---

(۱) احمد، بخاري، او ترمذي روايت کړی دی، او ترمذي صحيح ګڼلی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځني اجتناب کول غوره دي[۱].

شوکاني وايي: د پيغمبر ﷺ دا قول: «الْحَمْـوُ الْمَوْتُ» معنا داده: چي له نورو نه بايد زيات له هغه نه ويره وي[۲].

نو اى مسلماني خوري له الله نه وويريږه، او پدي کار کي بي باکي ونکړي، که څه هم خلکو پدي باره کي له بي باکي نه کار اخيستی دی، ځکه اعتبار دشريعت حکم ته دی نه دخلکو رسم ورواج ته.

ب- بعضي ښځي او دهغوی دواك خاوندان (اولياء) په موټر کي يوازي دنامحرم موټروان سره سپريدلو کي بي باکي کوي، پداسي حال کي چي دا ناروا خلوت دی.

شيخ محمد بن ابراهيم آل الشيخ (په خپل وخت کي دسعودي عربستان مفتي رحمت الله عليه وايي: او اوس پدي کي څه شك نشته چي دبيګانه ښځي يوازي او بيله محرم نه سپريدل له موټروان سره يو ښکاره ناروا کار دی، او په هغه کي ډير فسادونه وجود لري چي بايد ساده ونه بلل شي، برابره ده که ښځه کورنۍ پټ خولي وي، او که بهر راوتونکي او دنارينه

---

(۱) فتح الباري ۹/۳۳۱.
(۲) نيل الاوطار ۶/۱۲۲.

(c) ketabton.com: The Digital Library

وو سره خبري کونکي وي، او کوم سړی چي دخپلو ښځو لپاره داسي کار خوښوي نو هغه دضعيف ايمان او کمزوري نارينتوب خاوند دی، چي په خپل ناموس باندي بي غيرته دی، او پيغمبر ﷺ فرمايي: « أَلاَ لاَ يَخْلُوَنَّ رَجُلٌ بِامْرَأَةٍ لا تَحِلُّ لَهُ، فَإِنَّ ثَالِثَهُمَا الشَّيْطَانُ».

ترجمه: با خبره اوسی، چي يو سړی به له يوي ښځي سره خلوت نکوي، (هغه) ورته روا نده، ځکه چي دريم کس به شيطان وي. او په موټر کي دموټروان سره يو ځای سپريدل، له هغه خلوت نه خطرناك دی کوم چي په کور کي او يا بل ځای کي وي، ځکه په موټر کي هغه کولای شي چي په داخل دښار او بهر له ښار نه هر ځای ته وغواړي يوړلی شي که ښځه راضي وي که نه وي، چي لدي نه ډير لوی فسادونه را پيدا کيدلای شي کوم چي په عادي خلوت کي دهغه توقع نشته[۱].

او هغه کس چي خلوت په هغه سره روا کيږي بايد لوی او بالغ وي، او دماشوم موجوديت کافي ندی، او دا چي بعضي ښځي ګمان کوي چي که ماشوم له ځان سره ملګری کي نو

(۱) شرح صحيح مسلم ۱۰۹/۹.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خلوت به ورسره روا شي، دا غلط ګمان دی.

امام نووي وايي: اما که چيري يو بيګانه سړی له بيګانه ښځې سره خلوت وکړي، و دريم سړی ورسره نه وي، نو دا خلوت دعلماوو په اتفاق سره حرام دی، او همدارنګه که ددوی سره داسې څوك وي چې دماشومتوب په وجه حيا نه ورنه کيږي، نو دا خلوت روا ندی[۱].

ج- بعضې ښځې او دهغوی دواك خاوندان (اولياء) دډاکټر سره دښځې دخلوت کولو په باره کې بيباکي کوي، پدې دليل چې ښځه وعلاج ته ضرورت لري، او دا ډير لوی ناروا کار دی، او خطر يې ډير لوی دی، چې بايد دهغه په باره له سکوت نه کار وانه خيستل شي.

شيخ محمد بن ابراهيم رحمت الله عليه وايي: په هر حال، دبيګانه ښځې سره خلوت کول شرعاً حرام دی، که څه هم دهغه ډاکټر سره وي چې دښځې علاج کوي، نظر پدې حديث: «لاَ يَخْلُوَنَّ رَجُلٌ بِامْرَأَةٍ لا تَحِلُّ لَهُ، فَإِنَّ ثَالِثَهُمَا الشَّيْطَانُ».

تـرجمه: يو سړی به له يوې ښځې سره خلوت نکوي، (هغه

---

(۱) مجموع الفتاوی ۵۲/۱۰.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورته روا نده، ځکه چي دريم کس به يي شيطان وي. نو ديو چا موجوديت له ښځي سره حتمي دی، که ميړه وي او که يي بل نارينه محرم وي، که چيري ممکن نه وي نو بايد دخپلوانو نه يي يوه بله ښځه ورسره وي، او که له تيرو کسانو نه هيڅوك نه وي، او مرض خطرناکه وي، او وروسته کول يي ممکن نه وي، نو کم تر کمه يوه نرسه خو بايد چي موجوده وي، تر څو دممنوع او حرام خلوت نه مخنيوی وشي(۱).

او همدارنګه ډاکټر ته روا ندي چي دبيګانه ښځي سره خلوت وکړي، که څه هم دا ښځه ډاکتره او ملګري يي وي، او يا نرسه وي، او و ړانده معلم او دده په شان بل چا ته روا ندي چي دشاګردي سره خلوت وکړي، او په طياره کي وميلمه پاله ښځي ته روا ندي دبيګانه سړي سره خلوت وکړي، او خلګ دناچله تمدن په نامه او دکفارو نه دتقليد په وجه، او وشرعي احکامو ته دنه اهميت ورکولو په وجه، پدي کارو کي دبيباکۍ نه کار اخلي، فلا حول ولا قوة إلا بالله العلي العظيم.

او وسړي ته روا ندي چي دکور دخادمي او مزدوري سره خلوت وکړي، او نه به دکور خاونده دخادم او مزدور سره خلوت

---

(۱) مجموع الفتاوی ۱۳/۱۰.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوي. دخادمانو نارينه وو او ښځو مشکل يو ډير خطرناکه مشکل دی چي ډير خلك پدي زمانه کي پري مبتلا شوي دي، پدي وجه چي ښځي په تعليم او له کور نه بهر کارونو باندي بوختي شوي دي، چي پر مسلمانانو سړو او ښځو چي ددي کار نه په کلکه ډډه وکړي، او داحتياطي تدابيرو نه پدي باره کار واخلي، او دخلکو دبدو او ناوړو عادتونو سره سم لاړ نشي.

اتيايمه مسئله:

ښځي ته ناروا دی چي دبيگانه سړي سره مصافحه[١] وکړي.

شيخ عبد العزيز بن عبد الله بن باز رحمت الله عليه وايي: دبيگانه ښځو سره مصافحه مطلقاً حرامه ده، ځوانانـي وي او که زړې وي، او که مصافحه کونکی ځوان وي او که سپين ږږی وي، ځکه پدي کي ودواړو ته دفتني خطر دی، او له پيغمبر ﷺ نه روايت چي فرمايي: «إِنِّي لا أُصَافِحُ النِّسَاءَ».

ترجمه: زه له ښځو سره مصافحه نکوم. او عائشه رضي الله عنها وايي: د پيغمبر ﷺ لاس قطعاً دښځي له لاس سره

(١) مصافحه: دلاس سترې مشي کول. (ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

تماس ندی کړی، او دهغوی سره يوازي په خبرو بيعت کاوه. او فرق نلري چي دمصافحي په وخت کي يي لاس په څه پټ کړی وي او که نه وي، څکه يو دعامو دلائلو په خاطر، او بل پدي کي دفتني داسبابو مخنيوی دی[۱].

شيخ محمد الامين الشنقيطي رحمت الله عليه په خپل تفسير کي وايي: پوه شه چي بيګانه سړي ته دبيګانه ښځي سره مصافحه کول روا نده، او ناروا ده چي دسړي دبدن کومه حصه دښځي دبدن دکومي حصي سره تماس وکړي، او دليل يي دادی:

اول: پيغمبر ﷺ فرمايلي دي: «إِنِّي لا أُصَافِحُ النِّسَاءَ».

ترجمه: زه له ښځو سره مصافحه نکوم. او الله ﷻ فرمايي: ﴿لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ﴾ [د الاحزاب سورت: ۲۱ آيت].

ترجمه: په تحقيق سره چي د پيغمبر ﷺ (په کردار او افعالو کي) ستاسو لپاره غوره پيروي ده. نو بايد د پيغمبر ﷺ

(۱) الفتاوی، دمؤسسة الدعوة الإسلامية الصحفية چاپ ۱/۱۸۵.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دسنت پيروي وکړو او دښځو سره مصافحه ونکړو، او دحج په سورت کي مو ونارينه وو ته داحرام په وخت او نورو وختونو کي مطلقاً دژړ لباس اغوستلو دحرام والي په بحث کي دنومړي حديث ذکر وکړی، او همدارنګه داحزابو دسورت دحجاب په ايت کي، او دا چي پيغمبر ﷺ دبيعت په وخت کي دښځو سره مصافحه نکول واضح دليل دی ددي خبري چي سړی بايد دښځي سره مصافحه ونکړي، او نه ښايي چي دده دبدن کومه حصه دهغي دبدن دکومي حصي سره تماس وکړي، ځکه له ټولو نه دبدن سپك تماس مصافحه ده، نو چي له هغه نه پيغمبر ﷺ پداسي وخت کي ډډه وکړه چي هغه ضرور وه او دبيعت اخيستلو وخت وو، نو پدي يي دلالت وکړ چي هغه ناروا ده، او هيچا ته د پيغمبر ﷺ مخالفت روا ندی، ځکه هغه دخپل امت لپاره په خپلو اقوالو، افعالو او تقريراتو[1] سره دشريعت بيان کونکی دی.

دوهم: کوم چي مونږ مخکي ذکر کړل چي ښځه ټوله

(۱) تقرير: دي ته وايي چي د پيغمبر ﷺ په مخکي کوم کار وشي او هغه له هغه نه منع ونکړي، نو دي ته تقريري سنت ويل کيږي.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

عـورت ده، پـر هغـي لازمـه ده چـي سـتر وکـړي، او دسـترګو پـه ساتلو ځکـه امر شـوي ده تـر څو پـه فتنه کي ونه لويږي، او پدي کـي شك نشـته چـي ددوو بدنونـو تمـاس کـول نسـبت دسـترګو کـتلو تـه زيات شهوت راپاروي، او فتني ته انسان رابولي، او هر انصاف داره سړي ته ددي خبري صحت معلوم دی.

دريـم: دا دبـيګانه ښځـي نـه دخونـد اخيسـتلو ذريعـه ده، ځکـه چي دالله څخـه ويـره او تقوی په نن زمانه کي ډيره کمه ده، او امانـتداري نشـته، او دمشـکوکو کـارونو دکولـو څـوك پـروا نلري، او مونږ پـه وارو وارو اوريدلـي دي چي بعضي عوام خلك دخپلي ښځـي خور (خوښينه يا خينه) په خوله مچوي، او هغوی دا مچـول ـچـي پـه اجمـاع سـره حـرام دي- سـلام بولـي، او ورتـه وايـي: سـلام پـري واچـوه، او مقصـد يـي دا وي: چـي مچ يي کړه. نـو کـوم حق چي پـه هغـه کـي هـيڅ شـك نشـته دادی: چي له ټولو فتـنو، او مشکوکو کارونو، او دهغه داسبابو نه ليري والی پکار دی، او له لويـو فتـنو نـه دناريـنه لخـوا دبيګانه ښځـي دبـدن يوه حصـه مسـه کـول دي، او کـوم شی چي دحرام کار سبب ګرځي له هغه نه مخنيوی فرض دی [۱].

---

(۱) اضواء البيان ۶۰۲/۶-۶۰۳.

(c) ketabton.com: The Digital Library

او په اخیر کي:

ای مسلمانو نارینه وو او ښځو تاسو ته د الله ﷻ هغه وصیت او توصیه پیادوم چي فرمايي: ﴿قُل لِّلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ وَيَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ ذَلِكَ أَزْكَى لَهُمْ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا يَصْنَعُونَ * وَقُل لِّلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَى جُيُوبِهِنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا لِبُعُولَتِهِنَّ أَوْ آبَائِهِنَّ أَوْ آبَاء بُعُولَتِهِنَّ أَوْ أَبْنَائِهِنَّ أَوْ أَبْنَاء بُعُولَتِهِنَّ أَوْ إِخْوَانِهِنَّ أَوْ بَنِي إِخْوَانِهِنَّ أَوْ بَنِي أَخَوَاتِهِنَّ أَوْ نِسَائِهِنَّ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُنَّ أَوِ التَّابِعِينَ غَيْرِ أُوْلِي الْإِرْبَةِ مِنَ الرِّجَالِ أَوِ الطِّفْلِ الَّذِينَ لَمْ يَظْهَرُوا عَلَى عَوْرَاتِ النِّسَاء وَلَا يَضْرِبْنَ بِأَرْجُلِهِنَّ لِيُعْلَمَ مَا يُخْفِينَ مِن زِينَتِهِنَّ وَتُوبُوا إِلَى اللَّهِ جَمِيعًا أَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ﴾ [د النور سورت: ۳۰-۳۱ آیتونه].

ترجمه: (ای پیغمبره) ووایه مومنانو ته چي پټي کړي سترګي خپلي (له ناروا کتلو نه) او وساتي فرجونه (شرمګاوي) خپل (له حرامو نه)، دا (کار) دوی لره ډیر پاکیزه (او ګټور) دی، الله ډیر

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښه خبر دی په هغه څه چي دوی يي کوي، او (ای پيغبره) ووايه مومنو ښځو ته چي پټي کړي سترګي خپلي (له ناروا کتلو نه) او وساتي فرجونه (شرمګاوي) خپل (له حرامو نه)، او ښکاره نکړي ښايست خپل (او ځاي دسينګار)، مګر هغه څه (زينت) چي ښکاريږي له هغه نه (دکار او کسب په وخت کي)، او وادي چوي پوړني خپل پر خپلو ګريوانونو باندي، او ندي ښکاره کوي (باطني) زينت خپل، مګر خپلو ميړونو ته، يا خپلو پلرونو ته، يا دميړونو پلرونو ته، يا خپلو ځامنو ته، يا دميړونو ځامنو ته، يا خپلو وروڼو ته، يا دوروڼو ځامنو ته، يا دخويندو ځامنو ته، يا خپلو ښځو ته، يا هغو (مريانو) ته چي ددوی لاسونه يي مالکان دي، يا هغه تابع نارينه (لکه طفيلي کسان او داسي نور ساده نارينه) چي دشهوت خاوندان نه وي، يا هغه هلکان چي دښځو په اسرارو نه وي خبر (او دهغوی شرمګاوي يي نه وي ليدلي)، او نه دي وهي پښي خپلي (په ځمکه) تر څو معلوم شي هغه زينت چي دوی يي پټوي، او ټول الله ﷻ ته توبه وکړی ای مومنانو، تر څو کاميابه او خوشبخته شي.

والحمد لله رب العالمين، وصلى الله على نبينا محمد، وآله وصحبه وسلم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دهغو کلماتو لست چي په ترجمه کي راغلي، او دلهجي داختلاف په صورت کي دهغه مرادفي معناګاني

کلمه	معنی
اړ	محتاج
اړخونه	برخي، قسمتونه
اړه	باره کي
استحاضه	کومه وينه چي دښځي له فرج نه دمريضی په وجه وځي، نه دمياشتني عادت په وجه
اطاعت	پيروي، تابعداري
انحرافات	کاږه او ناروا کارونه
انجلۍ	جنۍ، جنکۍ
اوصاف	صفتونه
اونۍ	هفته
بالغه شي	مړانه يي ووهي، ځواني ته ورسيږي
بام	چت
بوقره،	ځادري، چيل
بوکونه	ګوپان

(c) ketabton.com: The Digital Library

کلمه	معنی
بې باکي	سهل انګاري، بې پروایي
بیلابیلو	مختلفو
پاریږي	ولاړیږي، پورته کیږي
پخلې	پخلنه، پخوَل
پري	غوڅ
پوښتنه	تپوس، سوال
بهر	دباندې، بیرون
پیغله	ځوانه جینۍ
تره	کاکا، اکا
ټولنه	جامعه، مجتمع، معاشره
توان	قدرت، وسعه
جارو کول	کانټه کول، په جارو سره ځای پاکول
جامې	کالي، کپړې
جلا	جدا، بیل
جماع	دښځې سره یوځای کیدل، کوروالی
جوړښت	تهداب، بنیاد، اساس، بنسټ
جواب	ځواب

(c) ketabton.com: The Digital Library

کلمه	معنی
چتکی	چتکتيا، ژر
چوټي	کمځي، کوځي، چونتي
چيري	چيرته
حامله ښځه	هغه ښځه چي په ګيډه کي ماشوم لري، اميدواره
خانګړي	خاص
حيض	کومه وينه چي له ښځي ته هره مياشت وځي، جامي راتلل
خادمه	مزدوره ښځه
ختل، خيژي	اوچتيدل، اوچتيږي، بره تلل
خريل	په چاړه سره دويښتانو ليري کول، کلول
څښاك	دڅښلو شيان
خلاصيدل	کولاويدل، پرانستل
خلګ	خلق، خلك
خوندي	ساتلی، محفوظ
خيټه	نس
دروازه	ور
دريه	چمبه، درياګی

(c) ketabton.com: The Digital Library

كلمه	معنى
دستكلي	دسماغو، لاسكله، لاس پيڅلي، دستاني
ډګرونه	ميدانونه
رابولي	دعوت كوي، راغواړي
رودل	دماشوم له خپلي مور شودي څښل
ږمونځ	ږومونځ، منګځ، ګومنځ
ږمونځول	دويښتانو سمول، ګومنځول
ژغورل	ساتل، حافظت كول
سپين ږيرى	بوډا
سربيره پر دي	علاوه لدي نه
سستم	نظام، بنياد
سندري	اوازونه، غزلي، ګاني
سينګار	ډوَل، ښايست، ښكلا، فيشن
ښايست	ښكلا
شودي	پي
شيان	شيونه، څيزونه
صاع	يو كيلو يا نيم كيلو (تصحيح شي)
طياره	هوايي جهاز، الوتكه

(c) ketabton.com: The Digital Library

کلمه	معنی
عذر	معذرت
عکس	تصوير، فوټو
فکر	سوچ
قول	نظر، رايه، وينا
کجاوه	جوپان، ډولۍ، ډولکۍ
ګډوډ	نامنظم، خراب تراب
ګاڼه	زيور، سره او سپين زر
ګڼو	شميرو
کم نه کمه	لااقل
کوَټۍ	چوټتي
کورنۍ	کهول، فاميل، خاندان
کوروالي	جماع، ښځي سره يوځای کيدل، همبستري
لارښوونه	لارښودنه، رهنمايي
لامبل	لمبيدل، غسل کول
نارينه	نران، سړي
لنګيدل	دماشوم پيدا کيدل، لنګون
لوڼي	لور ګاني

(c) ketabton.com: The Digital Library

کلمه	معنی
ليچې	موټې، څنګلې
ماشوم	بچي، کوچنی
منفعت	ګټه
موټر	ګاډی
موبنل	مزل
نارينه	نر، سړی
نازك	مېين، نری
ناوړه	بد، بدکاره
نجلۍ	جينۍ، جنکۍ
نشرول	تيتول، خپرول، خورول
نښې	علائم، علامې، نښانې
نفاس	کومه وينه چې داولاد پيداکيدلو نه وروسته راشي، ځلوينښتې
نومړی	مذکور
نيکر، نيکرونه	چوټه، چوټې، چوټي
نيکه	دمور پلار او يا دپلار پلار
همدارنګه	دغه شان

(c) ketabton.com: The Digital Library

کلمه	معنی
واړه	کوچني
واده	په نکاح کول
وار	خلي
وراره	دورور زوی
ویره	يره، ډار
ویریدل	یریدل، ډاریدل
وینښتان	وریښتان، وینښته

(c) ketabton.com: The Digital Library

دموضوعاتو فهرست

سریزه ۳

لومړی فصل: عمومي احکام ۶

۱- داسلام نه مخکي دوره کي دښځي مقام: ۶

۲- دښځي مقام په اسلام کي: ۸

۳- داسلام دښمنان او دهغوی لاس پوخي غواړي چي په اوس عصر کي له ښځي نه دهغي کرامت او حقوق واخلي: ۱۲

۴- مونږ له کور نه بهر دښځي دکار کولو مخالف نه یو که چيري دلاندنيو شرايطو سره برابر وي: ۱۴

دوهم فصل: دښځي جسمي زينت پوري مربوط احکام ۱۶

۱- [د فطري سنتونو احکام]: ۱۶

۲- دښځي دسر او وريځو دويښتانو، او نکريزو، او دويښتانو درنګولو احکام: ۱۷

دريم فصل: دحيض، استحاضي، او نفاس احکام ۳۰

اول: حيض: ۳۰

مسئله: د«صُفره» او «کُدره» حکم: ۳۶

(c) ketabton.com: The Digital Library

بله مسأله: ۳۷
يوه مهمه پاملرنه: ۳۹
دوهم: استحاضه: ۴۱
دريم: نفاس: ۴۷
څلورم فصل: دجامو او حجاب احکام ۵۸
اول: دمسلماني ښځي دشرعي جامو (لباس) کيفيت: ۵۸
دوهم: دپردې (حجاب) معنا، دلائل، او فايدې: ۶۲
پنځم فصل: دښځي دلمانځه احکام: ۶۷
شپږم فصل: دښځو دجنازې احکام: ۸۷
اووم فصل: دښځو دروژې احکام ۹۵
روژه په کومو کسانو فرض ده؟ ۹۶
۱- حيض او نفاس: ۹۸
يو څو پاملرني: ۱۰۱
اتم فصل: دښځي دحج او عمرې احکام: ۱۰۴
پاملرنه: ۱۲۷
نهم فصل: دمشترك ژوند او دنکاح دعقد ختمولو
مربوط احکام ۱۳۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

دښځي په واده کي دهغي نظر اخیستل: ۱۴۴
دښځي په نکاح ورکولو کي دولي شرط والی او دهغه
حکمت: ۱۴۹
په واده کي داعلان لپاره دښځو دریې وهل: ۱۵۰
پر ښځي دمیړه اطاعت کول فرض، او نافرماني کول
حرام دي: ۱۵۲
دنکاح دعقد دختمیدلو وروسته احکام: ۱۶۱
عدت څلور قسمه دی: ۱۶۲
کوم شیان چي عدت والا ښځي ته حرام دي: ۱۶۴
۱- دهغي دغوښتولو حکم: ۱۶۴
دوې مسالې: ۱۶۷
۲- کومه ښځه چي میړه یې وفات شوی وي په هغې
باندي په عدت کي پنځه شیان حرام دي چي (حداد)
ورته وایي: ۱۷۰
لسم فصل: دهغو احکامو بیان چي په هغي سره دښځي
عزت او عفت خوندي کیږي: ۱۷۳
اخیرنی مساله: ۱۹۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

او په اخير کي:.. ۱۹۴

دهغــو کلمــاتو لســت چــي پــه تــرجمه کــي راغلــي، او دلهجــي داخــتلاف پــه صــورت کــي دهغــه مرادفــي معناګاني.. ۱۹۶

دموضوعاتو فهرست.. ۲۰۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

إدارة أوقاف
صالح عبدالعزيز الراجحي

تنبيهات على أحكام تختص بالمؤمنات

تأليف

د. صالح بن فوزان الفوزان

ترجمة

عبد الناصر زلال

باللغة البشتو

طبع على نفقة

إدارة أوقاف صالح عبدالعزيز الراجحي

غفر الله له ولوالديه ولذريته ولجميع المسلمين

مطبعة دار طيبة - الرياض - ت: ٤٢٨٣٨٤٠

GIFT NOT FOR SALE

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library